

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΜΓ'

ΑΘΗΝΑΙ, ΑΓ. ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19.—Τηλ. 227-689

1 ΙΟΥΛΙΟΥ 1966

ΑΡ. 13

ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΕΠΙΤΡΕΠΤΟΝ

Συχνότατα διερωτώμεθα. Εἶναι λοιπὸν ὄντως τόση ἡ παρακμὴ καὶ τόση ἡ ἠθικὴ κατάρπτισις ὑπὸ τῶν ὁποίων καταγιζόμεθα; Ὅδοιποροῦμεν λοιπὸν ὀριστικῶς ὑπὸ τὸν ἀστερισμὸν τοῦ Κάιν πρὸς τὸν Καιάδα τοῦ ἀφανισμοῦ· ἢ πρὸς ἄλλο Κυνόσαργες, ὅπου, ὡς γνωστὸν, ἐξέθετον οἱ πρόγονοι ἡμῶν τὰ σκότια γεννήματα τῆς ἀμαρτίας;

Διότι περὶ «τέλματος», περὶ «σήμεως», περὶ «ἀποσυνθέσεως» τῆς ζωῆς μας ὀμιλεῖ συνεχῶς καὶ διαβεβαιοῖ τὸν λαόν μας ἡ τραχηλιάσασα πολιτικὴ ἀντιγνωμία τοῦ ἡμερησίου τύπου. Δὲν πρόκειται—ισχυρίζονται—περὶ κρίσεως παροδικῆς· οὔτε περὶ φθορᾶς, σημαντικῆς ἔστω, τοῦ δημοσίου ἡμῶν βίου. Ἀλλὰ περὶ θανασίμου διαβρώσεώς του. «Διεφθαρμένη» ἀποκαλεῖται ἡ πρωτεύουσα. «Ἐκφυλισθεῖσα εἰς χαώδη ἔνστικτα» ἡ ἐπαρχία. Ἡγετικὸν στέλεχος σοβαροῦ οἰκονομικοῦ ὀργανισμοῦ ἐπεσήμανεν «ἐφιαλτικὰς πλευρὰς τῆς πορείας τῆς Ἑλλάδος» καὶ ὠμίλησε «περὶ κυνισμοῦ διαχύτου εἰς τὰς ἀνωτέρας τάξεις τοῦ πληθυσμοῦ μας»! Πολιτικὸς δὲ ἡγέτης δὲν ἐδίστασε ἐπίσης νὰ ὀμιλήσῃ περὶ «ἀμέσου κινδύνου ἐξουθενώσεως τῆς φυλῆς μας· κινδύνου, ὁ ὁποῖος διὰ πρώτην φοράν ἐμφανίζεται, εἰς τόσην ἔντασιν καὶ ἔκτασιν, κατὰ τὴν αἰωνοπόρον διαδρομὴν τῆς».

*

Γνωρίζομεν βεβαίως, καὶ εἶναι εἰς ὅλους τοὺς καλοὺς πολίτας συνειδητόν, ὅτι ἐνεφυλοχώρησαν—ἀτυχῶς—προσφάτως ἀνωμαλίας καὶ δυσχέρεια εἰς τὸν δημόσιον βίον μας· αἱ ὁποῖαι, φυσικὸν εἶναι, ν' ἀνακόπτουν, πρὸς στιγμὴν, τὴν πρόοδον τῆς χώρας. Καὶ νὰ

ἐμποδίζουσι τὸν λαόν μας ν' ἀπολαύσῃ τὴν ἀσφάλειαν, τὴν γαλήνην καὶ τὴν σταθερὰν εὐημερίαν, τῶν ὁποίων δικαιοῦται· καὶ χάριν τῶν ὁποίων τόσον ἐμόχθησε καὶ μοχθεῖ, καὶ τόσας θυσίας ὑπέστη καὶ ὑφίσταται. Ἀπὸ τοῦ σημείου ὅμως αὐτοῦ, μέχρι τῆς ἀκρότητος νὰ ἐμφανίζεται ἡ χώρα, ὡς ἄλλος πύργος τῆς Βαβέλ, πλήρης συγχύσεως καὶ φρενοπληξίας καὶ δαιμονοφορήτου πόθου αὐτοκαταστροφῆς, ἡ διαφορὰ καὶ ἡ ἀπόστασις εἶναι μεγάλη, πολὺ μεγάλη!

*

Πότε λοιπὸν καὶ πῶς ἐπληθύνθησαν περὶ ἡμᾶς τόσοι φθοροὶ καὶ τόσοι λυμεῶνες τῆς ἔθνικῆς ἡμῶν ὑποστάσεως, ὅπως οἱ γίγαντες ἐκεῖνοι τοῦ παλαιοῦ μύθου, οἱ ἀναφυέντες ἀπὸ τοὺς σπαρτοὺς ὀδόντας φονευθέντος δράκοντος; Ἐχομεν λοιπὸν πολτοποιηθῆ καὶ ἔχομεν καταρρεύσει τόσον, ὥστε νὰ μὴν εἶναι δυνατὴ σωστικὴ καὶ ἀποτελεσματικὴ ἀντίδρασις κατὰ πάσης ἰταμῆς προκλήσεως καὶ ναρκώσεως τῆς ἠθικῆς ἡμῶν συνειδήσεως; Ἐμφανίζομεν λοιπὸν, ὡς κοινωνικὸν σύνολον, τόσα φαινόμενα παραλυτικῆς ἀδρανείας καὶ ἀτονίας, ὥστε νὰ ὀλοφυρώμεθα, ὡς ἄλλη Ἐκάβη ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς Τροίας, ὅτι ἐπικεῖται ὄλεθρος καὶ ἐξαφανισμὸς τοῦ Γένους μας; Ἐχάθη λοιπὸν ἀνεπιστρεπτὶ διὰ τὸν λαόν μας, τὸν «πρωτότοκον ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς», τὸ αἶσθημα τῆς εὐθύνης καὶ τοῦ ἠθικοῦ χρέους, ὥστε νὰ μὴ φεύγωμεν τὴν ἀταξίαν, ὡς ἀναρχίας μητέρα; Καὶ ἐστείρυσαν τόσον αἱ δημιουργικαὶ τοῦ ἔθνους ἡμῶν δυνάμεις, ὥστε νὰ κυριαρχῆται ἡ πνευματικὴ καὶ ἡ κοινωνικὴ ζωὴ μας ἀπὸ ἀ-

μαρτωλά ἔνστικτα, καὶ ἀπὸ τὴν ἀδίστακτον μόνον ἐπιδιώξιν τῆς ὑλικῆς εὐημερίας, πρὸς ἱκανοποίησιν τῶν αἰσθήσεών μας;

*

Ὁχι ἀπαντῶμεν ἀδιστακτως. Ὑφιστάμεθα βεβαίως—ὡς βαρὺ τίμημα τῆς ὑλικῆς προόδου καὶ τῆς μηχανοκρατίας τῆς ἐποχῆς μας—βαθεῖαν διάβρωσιν τῆς γνωρίμου πλαστικότητος τῆς ζωῆς καὶ ἀπομάκρυνσιν ἐπικίνδυνον ἀπὸ τὴν γαλουχήσασαν ἡμᾶς Ὁρθόδοξον Ἑλληνοχριστιανικὴν παράδοσιν. Καὶ ἀναμφιβόλως ἡ κακοδαιμονία μας καὶ αἱ περισσότεραι τῶν δυσχερειῶν μας ἐντάσσονται εἰς τὴν ὑλιστικὴν ἀντίληψιν καὶ ἐρμηνείαν τῆς ζωῆς, εἰς τὴν ὁποίαν ἐπιδίδονται—τόσον ἀσόφως—οἱ νεοπαγεῖς ἐπιστήμονες οἱ προβάλλοντες ὡς πανάκειαν καὶ θεοποιούντες τὸν «οἰκονομικὸν ἄνθρωπον». Διότι ἀψευδῶς μαρτυρεῖται ὑπὸ τῆς ἱστορίας, ὅτι ὅπου ἀτονοῦν τὰ εὐγενῆ ἰδεώδη, καὶ ὅπου ἡ εὐγενὴς ἀμιλλα ὑπὲρ τοῦ ἐν παντὶ ἀγαθοῦ ἀντικαθίσταται εἰς τὸν δημόσιον βίον μὲ τὰς προσωπικὰς καὶ συμφεροντοθηρικὰς διαμάχας, ἐκεῖ καταπίπτει τὸ φρόνημα καὶ ἐπακολουθεῖ παρακμῆ. Καὶ εἶναι βέβαιον, ὅτι ἡ ὀρθολογιστικὴ καὶ ἐπιστημονικοφανὴς παραπληξία, ἡ ὁποία ὀδηγεῖ εἰς τὴν ἀσέβειαν καὶ τὴν ἀντιθρησκευτικότητα, ἔχει ὡς ὀλέθριον πάντοτε ἐπακολούθημα, τὴν παραθεώρησιν καὶ τὴν λήθην τῶν πανσεβαστων θεσμῶν καὶ ἠθῶν, ἐπὶ τῶν ὁποίων καὶ μόνον θεμελιούται ἀρραγῶς ἡ εὐρυθμὸς λειτουργία τῆς Πολιτείας καὶ τῆς Δημοκρατίας.

*

Ἐντεῦθεν ἡ ἐκδηλουμένη βαρυθυμία, καὶ ἐντεῦθεν ἡ σύγχυσις. Εἰς τὴν ὁποίαν βεβαίως συντελεῖ καὶ ὁ εὐμετάβολος καὶ εὐεπίφορος εἰς καινοτομίας χαρακτήρ μας. Συνέβη εἰς τὴν κοινωνίαν μας, ἀπὸ τὰς συνεχεῖς μεταφυτεύσεις εἰς τὸ πάτριον ἔδαφος νέων ἠθῶν, νέων ἔξεων καὶ νέων οὐτοπιῶν, αἱ ὁποῖαι ἀδιστακτως ἐπιχειροῦνται, ν' ἀπολέσωμεν τὴν θεάν

τοῦ δάσους. Καὶ ἀντὶ ν' ἀκολουθῶμεν ρυθμικὴν πορείαν καὶ σταθερὰν τροχίαν, περιπλανώμεθα ἀτάκτως εἰς τὸ χάος, ὡς ἄλλοι τραχεῖς ἀερόλιθοι, γεννήματα συγκρούσεως ἀλληλομαχοῦντων στοιχείων. Καὶ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐπιβάλλεται ἀπολύτως εἶναι, νὰ κατανοήσῃ—ἐπὶ τέλους—ἡ παντοειδὴς ἡμῶν ἡγεσία τὴν ἀποφασιστικὴν καὶ ὑψίστην σημασίαν τοῦ ἠθικοῦ παράγοντος. Καὶ διὰ τοῦ σχολείου καὶ πρὸ παντὸς διὰ τῆς ἀγίας μας Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία φρουρεῖ ἀγρύπνως τὴν ἑλληνοχριστιανικὴν παράδοσιν καὶ ἡ ὁποία τόσον ἀτυχῶς παραθεωρεῖται, νὰ ἐμπεδώσῃ κατὰ τὰς ἀποφασιστικὰς αὐτὰς στιγμὰς τῆς ζωῆς μας εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ λαοῦ μας, τὸ αἶσθημα τῆς εὐσεβείας πρὸς τὸν Θεόν· καὶ τῆς τάξεως, τῆς πειθαρχίας, καὶ τοῦ σεβασμοῦ πρὸς τοὺς βασικοὺς καὶ θεμελιώδεις θεσμοὺς ἡμῶν· χαράσσουσα κατευθυντηρίου γραμμὰς γενικῆς καὶ παγκοίνου ἀποδοχῆς.

*

Εἰς ἓνα λαὸν τόσον γνησίως θρησκευόμενον, ὥστε νὰ καλύπτῃ,—ὅπως συνέβη προσφάτως—ριγῶν ἐξ ἀγίου ἐνθουσιασμοῦ καὶ δακρῶν, μὲ δάφνας καὶ ροδοπέταλα τὰς ὁδοὺς διὰ τῶν ὁποίων θὰ διήρχετο ἡ ἐπαναπατρισθεῖσα πάνσεπτος κἀρα τοῦ Ἀποστόλου Τίτου, δὲν εἶναι ἐπιτρεπτόν ν' ἀντιμετωπιζέται, μὲ τόσῃν παραθεώρησιν καὶ τοῦ θεοσδότου κύρους τῆς καὶ τῆς ὑψηλῆς τῆς ἀποστολῆς ἡ διοικοῦσα Ἐκκλησία του. Ἄς κατανοηθῇ, ὅτι ἡ θρησκευτικότης καὶ ἡ εὐλάβεια τοῦ λαοῦ μας εἶναι τὸ πνευματικὸν καὶ κατὰμεστον ἀρωμάτων ἔαρ, ποὺ εὐαγγελίζεται πλουσίαν τὴν ἐθνικὴν καρποφορίαν. Καὶ ὅτι πρέπει ν' ἀποβῇ αὕτη τὸ ἀρραγὲς θεμέλιον τῆς νέας του ζωῆς καὶ τῆς ἐξορμήσεώς του πρὸς νέας θαυματουργίας.

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΙΣ

ΤΟΥ Μ. ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΠΙΣΚΕΨΙΝ ΕΝ Τῇ Ι. ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠῃ ΤΟΥ Δρος VISSER'T HOOFΤ ΚΑΙ ΤΟΥ Δρος EUGENE BLAKE

Ἐξοχώτατε,

Ἐπίκαιρον κρίνομεν νὰ ἐπαναλάβωμεν χαρμοσύνως πρὸς τοὺς ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἐπισκεψαμένους ἡμᾶς σήμερον «Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ ἀξιῶσας ἡμᾶς νὰ δεχθῶμεν ἐν τῷ ταπεινῷ ἡμῶν οἴκῳ τούτῳ, δύο φιλοχρίστους ἐπισκέπτας, ἕνα μὲν ἀποχαιρετῶντα, ὡς ἀφιππεύσαντα, τὸν δὲ ἕτερον ὡς ἐπιβαλόντα προσφάτως τὴν χεῖρα ἐπὶ τὸ ἄροτρον, πρὸς καλλιέργειαν τοῦ νεοτεύκτου ἀγροῦ, ὃν ὁ Κύριος ἐν τοῖς ἐσχάτοις τούτοις καιροῖς ἠδδόκησε νὰ στήσῃ ἐν τῷ κόσμῳ.

Τὸν φιλόχριστον δόκτορα Τούφτ, τὸν ὑπὲρ τοὺς ἄλλους συναδέλφους του ἐπὶ ἔτη μοχθήσαντά τε καὶ κοπιάσαντα πρὸς τελειωτικὸν καταρτισμὸν τοῦ Παγκοσμίου Χριστιανοπροποῦς Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, οὐτινος μετέχει καὶ ἡ ἡμετέρα Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, ὡς ἐνεργὸν μέλος αὐτοῦ, ἐκ τῶν π λ α ι σ ί ω τ ῆ ς γ ν ω σ τ ῆ ς ἐ γ κ υ κ λ ί ο υ τοῦ Ο ἰ κ ο υ μ ε ν ι κ οῦ Πατριαρχείου, ὅτε ἐξεπροσώπευσα τὴν Ἐκκλησίαν ἡμῶν ἐν τῷ πρώτῳ ἐν Ἀμστερνταμ συνεδρίῳ, τῷ συντάξαντι τοὺς γενικοὺς Κανονισμοὺς τοῦ Συμβουλίου τούτου.

Ὁ εὐσεβέστατος οὗτος λειτουργὸς τῆς οἰκείας Ἐκκλησίας, ἐν πνεύματι Θεοῦ ἐμπεφορημένος, ἠῤῥωνε τὰ ὄρια τοῦ Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, ἐκάλεσεν εἰς συνεργασίαν πάντας τοὺς τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ λατρεύοντας, ἵνα ἐν στενῷ καὶ ἀρρήκτῳ συνασπισμῷ ἐργαζόμενοι, ἀποβλέπωμεν εἰς τὴν ἐπιτέλεσιν τοῦ ἱεροῦ καθήκοντος τῆς π ρ ὸ ς τ ὸ ν π λ η σ ί ο ν ἄ γ ά π η ς, ἐφαρμόζοντες τὰ θεῖα Αὐτοῦ ρήματα «ἐφόσον ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων ἐμοὶ ἐποιήσατε», οὐ μόνον φιλανθρωπῶς ἐλεοῦντες, ἀλλὰ καὶ τὰς σχετικὰς τοῦ Κυρίου ἐντολὰς ἐγκολπούμενοι.

Ἄξιός λοιπὸν πνευματικῶν ἐγκωμίων ἰδίως παρ' ἡμῶν τῶν Ὁρθοδόξων ὁ θεοσεβῆς

οὗτος ἀνὴρ, διότι ἠνοιξε δι' ἑαυτοῦ καὶ τῶν ὁμοφρόνων αὐτῷ πλατεῖαν τὴν πύλην διὰ τοὺς ἐμβριθεῖς μελετητὰς τῆς Πατερικῆς φιλολογίας τῶν σοφῶν, δὸς δ' εἰπεῖν, καὶ θεοπνεύστων συγγραμμάτων τῆς Πατερικῆς Ὁρθοδόξου Θεολογίας καὶ διὰ τὸ κατόρθωμα τοῦτο, πολλάκις ἠκούσθη ἰδιαίτερος εὐχαριστῶν τῷ Θεῷ.

Ἐπὶ τὰ ἴχνη τοῦ ὡς ἄνω ἐγκωμιαζομένου ἀνδρός, εἴμεθα βέβαιοι ὅτι θὰ βαδίσῃ ὁ ἄξιός αὐτοῦ διάδοχος δόκτωρ Eugene Blake, τοῦ ὁποῖου ἡ καλὴ καὶ ἐπαινετὴ προεργασία ἐν τῷ Συμβουλίῳ τῶν Ἐκκλησιῶν ἐγγυᾶται τὴν σὺν Θεῷ καρποφόρον συνέχισιν τοῦ θεοφιλοῦς κοινῶν ἔργου.

Ἐν θεοπέπτῳ χαρᾷ λοιπὸν ὑποδεχόμεθα ὑμᾶς σήμερον, ὡς συνεργάτας ἐν τῷ κοινωφελεῖ ἔργῳ. Στρέφοντες ἤδη τὸν λόγον εἰς τὴν εὐεργετικὴν παρ' ἡμῖν δρασίῳ τοῦ παραρτήματος ἡμῶν τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, μεθ' ἱκανοποιήσεως πληροφοροῦμεν, ὅτι αἱ Χριστομίμητοι ἐνεργεῖαι αὐτοῦ εἰς ὅλας τὰς φιλανθρωπίας καὶ ἡ κοινωφελῆς δρασίς αὐτοῦ ὑπῆρξαν ἀξίαι ὄλων ἰδιαίτερας μνείας.

Πάντες οἱ διελθόντες κατὰ καιροὺς ἐντεῦθεν ἐκπρόσωποι μετὰ στοργῆς καὶ ζήλου ἀξιεπαίνου ἐπετέλεσαν καὶ ἐπιτελοῦσι τὸ καθήκον αὐτῶν πρὸς ζωρὰν ἐκ μέρους ἡμῶν ἐγγνωμοσύνην. Ὁφείλομεν δὲ ἰδιαίτερος νὰ ἐπαινέσωμεν τὸν νῦν ἐκπρόσωπον κ. Bell, ὅστις δὲν ἀφήκεν ἀπαρηγορήτους καὶ τοὺς ἐσχάτως ὑπὸ συμφορῶν πληγέντας, ἀλλὰ καὶ δι' ὁδοιποριῶν ἐν βαρυτάτῳ χειμῶνι ἐπεσκέφθη αὐτοὺς καὶ ἀνεκούφισε ποικιλοτρόπως μετὰ τῆς πολυτίμου βοηθοῦ αὐτοῦ κυρίας Γόντικα. Ἄλλ' ὁ ἐκπρόσωπος οὗτος ἐν στενῇ συνεργασίᾳ μετὰ τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν διὰ τῆς ἐπὶ τούτῳ λειτουργούσης Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς, πρόθυμος ἐφάνη πάντοτε εἰς ἐπιτυχεῖς προτάσεις πρὸς τὸ Συμβούλιον διὰ στεγασεῖς ἰδρυμάτων φιλανθρωπίας, διὰ παιδικὰ συσσίτια καὶ ἄλλας εὐεργετικὰς πρά-

ΕΠΙ ΤΗ ΛΗΞΕΙ ΤΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΥ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥ ΚΛΗΡΙΚΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ

Εἰς τὴν γραφικὴν Ἱερὰν Μοῦνὴν Πεντέλης, μακρὰν τῆς τύρβης καὶ τοῦ θορύβου τῶν Ἀθηνῶν, λειτουργεῖ ἀπὸ τινων ἐτῶν τὸ Πνευματικὸν Φροντιστήριον Κληρικῶν Ἑλλάδος. Τοῦτο ἰδρύθη τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1957 ὑπὸ τοῦ τότε Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κυροῦ Θεοκλήτου κατόπιν δωρεᾶς τοῦ ἀειμνήστου Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων Παύλου, ἀποσκοπεῖ δὲ εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐν γένει ἐπιμόρφωσιν τῶν Κληρικῶν, οἱ ὅποιοι ἐκάστοτε ἐπιλέγονται καὶ ἀποστέλλονται τμηματικῶς ὑπὸ τῶν Σεβασμιωτάτων Ἱεραρχῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τῆς αὐτονόμου Ἐκκλησίας τῆς Κρήτης καὶ τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων τῆς Δωδεκανήσου. Ἡ φοίτησις εἰς τὸ Φροντιστήριον εἶναι δίμηνος. Κατὰ τὴν διάρκειαν αὐτῆς καταβάλλεται ἰδιαιτέρα φροντίς πρὸς παροχὴν εἰς τοὺς σπουδαστὰς τῶν ἀπαραιτήτων πνευματικῶν ἐφοδίων διὰ τὴν ἐπιτυχή ἀσκησιν τοῦ ὑψηλοῦ καὶ δυσχεροῦς λειτουργήματος τοῦ ἐξομολόγου.

Τὸ Πνευματικὸν Φροντιστήριον Κληρικῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων Κρήτης καὶ Δωδεκανήσου ἐποπτεύεται ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομος, παρὰ τὰς πολλαπλὰς τοῦ ἀσχολίας, δεικνύει συνεχῶς ζωηρὸν ἐνδιαφέρον, περιβάλλει μὲ στοργὴν καὶ μεριμνᾷ ἀόκνως διὰ τὴν εὐρυθμὸν λειτουργίαν τοῦ πνευματικοῦ τούτου Ἰδρύματος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τὸ ὁποῖον διευθύνεται μὲ ἱεραποστολικὸν ζῆλον ὑπὸ τοῦ ἱκανωτάτου, εὐπαιδέτου καὶ κατὰ πάντα ἐκλεκτοῦ κληρικοῦ τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν πανοσ. ἀρχιμ. κ. Χρυσοστόμου Γιαλούρη.

Εἰς τὸ Πνευματικὸν Φροντιστήριον διδάσκουν πεπειραμένοι θεολόγοι κληρικοὶ καὶ καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου. Τὸ Φροντιστήριον δὲν μεταδίδει

εἰς τοὺς τροφίμους τοῦ ξηρὰς καὶ θεωρητικὰς γνώσεις, ἀλλὰ πίστιν, παλμόν καὶ ἐνθουσιασμόν. Καλλιεργεῖ τὴν συναίσθησιν τῶν εὐθυνῶν τῶν ὡς πνευματικῶν ὁδηγῶν, τονώνει τὸν ζῆλόν των, ἀναφλέγει τὰς ψυχὰς των, ἀναθερμαίνει τὴν ἀγάπην των πρὸς τὴν τρισαγίαν Ὀρθοδοξίαν μας καὶ πρὸς τὸν ἄνθρωπον, ὀπλίζει μὲ θάρρος καὶ ὑπομονήν, τοὺς καθιστᾷ ζωντανοὺς κληρικούς, διότι ζῶσα Ἐκκλησία δὲν νοεῖται ἄνευ ζωντανῶν κληρικῶν. Ἐν γένει δὲ ἡ ἐπικρατοῦσα πνευματικὴ ἀτμόσφαιρα συντελεῖ, ὥστε οἱ τρόφιμοι τοῦ Φροντιστηρίου νὰ ἀναπνέουν τὸ γνήσιον ἄρωμα τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ νὰ ὑψώνωνται εἰς τὴν σφαῖραν τοῦ δημιουργικοῦ ζωηφόρου ὀρθοδόξου μυστικισμοῦ, σφυρηλατοῦντες ἀρρήκτους μυστικούς δεσμούς μετὰ τῆς Ἐκκλησίας ὡς σώματος τοῦ Χριστοῦ.

Κατὰ τὴν μέχρι τοῦδε λειτουργίαν τοῦ Πνευματικοῦ Φροντιστηρίου Κληρικῶν Ἑλλάδος ἐφοίτησαν 632 κληρικοί, προερχόμενοι ἐξ ὅλων τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων τῆς Ἑλλάδος.

Ἐπὶ τῇ λήξει τῶν μαθημάτων τῆς ΚΑ' σειρᾶς ἐτελέσθη τὴν 21 Ἰουνίου ἐ.ἔ. σεμνὴ τελετὴ εἰς τὸ καθολικὸν τῆς Ἱερᾶς Μοῦνης Πεντέλης. Κωλυομένου τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσοστόμου, τῆς τελετῆς προέστη ὡς ἐκπρόσωπος αὐτοῦ ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Κερνίτης κ. Χρυσόστομος. Ταύτην ἐτίμησε διὰ τῆς παρουσίας του ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ζιχῶν καὶ Νευροκοπίου κ. Νικόδημος. Ἐπίσης παρέστη καὶ ὁ ἡγούμενος τῆς Ἱερᾶς Μοῦνης Πεντέλης πανοσ. ἀρχιμ. Γεώργιος Προκόπης.

Ἐψάλλη σύντομος Δοξολογία καὶ ἀνεπέμφθη δέησις ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν τοῦ χορηγοῦ

ξεις, ὧν ἰδιαιτέρως ὀφείλομεν νὰ μνημονεύσωμεν τὴν ὑπὲρ τῶν σεισμοπλήκτων ἰδιαιτέραν πρόνοιαν.

Ἐπὶ τούτοις πᾶσιν ἐγγνωμονοῦμεν καὶ παρακαλοῦμεν, ἵνα τὴν ἔκφρασιν τῆς ἐγγνωμοσύνης ἡμῶν εὐαρεστούμενοι διαβιβάσητε πρὸς τὸ Γενικὸν Συμβούλιον.

Οἰκοδομεῖτε λοιπὸν ἐν φιλανθρωπίᾳ ἔχοντες ὑπ' ὄφει τὸ τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου: «Ἐἴ τις ἐποικοδομεῖ ἐπὶ τὸν θεμέλιον τούτων χρυσόν, ἄργυρον, λίθους τιμίους, ξύλα, χόρτον, καλάμην, ἐκάστον τὸ ἔργον φανερόν γενήσεται...» (Α' Κορινθ. γ', 12-13).

Ἡμῶν δέ, ἀδελφοί, κατὰ τὸν αὐτὸν Ἀπόστολον, «ἡ καύχησις ἡμῶν αὕτη ἐστὶ τὸ μαρτύριον τῆς συνειδήσεως ἡμῶν, ὅτι ἐν ἀγιότητι καὶ εὐλικρινείᾳ τοῦ Θεοῦ ἀνεστράφημεν καὶ ἀναστρεφόμεθα ἐν τῷ κόσμῳ» (Β' Κορ. Ι, 12).

Ἀγαπητοί,

Κατευοδοῦντες δὲ ὑμᾶς ἐν Κυρίῳ, προσφωνοῦμεν διὰ τῶν Ἀποστολικῶν ρημάτων: «λοιπὸν ἀδελφοί, χαίρετε, καταρτίζεσθε, παρακαλεῖσθε, εἰρηνεύετε, καὶ ὁ Θεὸς τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εἰρήνης ἔσται μεθ' ἡμῶν». Ἀμήν.

τοῦ Φροντιστηρίου ἀειμνήστου Βασιλέως Παύλου καὶ τοῦ ἐμπνευστοῦ καὶ ἱδρυτοῦ αὐτοῦ ἀειμνήστου Ἀρχιεπισκόπου κυροῦ Θεοκλήτου, καθὼς καὶ τῶν κοιμηθέντων ἐν Κυρίῳ καθηγητῶν καὶ σπουδαστῶν τοῦ πνευματικοῦ τούτου Ἰδρύματος. Ἀκολουθῶς ὁ πανοσ. διευθυντῆς τοῦ Φροντιστηρίου ἀρχιμ. κ. Χρυσόστομος Γιαλούρης, μετὰ βραχεῖαν λογοδοσίαν, ὠμίλησε βαθυστοχάστως περὶ τῆς ἰ. ἐξομολογήσεως, καὶ περὶ τῶν οὐσιωδῶν γνωρισμάτων τοῦ καλοῦ ἐξομολόγου. Ἡ προσφώνησις τοῦ πανοσ. ἀρχιμ. κ. Χρυσοστόμου Γιαλούρη ἔχει ὡς ἑξῆς:

Ἐπακαίδεκα μόνον Πρεσβυτέρους ἀριθμεῖ ἡ ΚΑ' Σειρὰ σπουδαστῶν τοῦ πνευματικοῦ Φροντιστηρίου, τοῦ ὁποίου τὰ μαθήματα λήγουν σήμερον, χάριτι θεῖα. Μικρὸς βεβαίως ὁ ἀριθμὸς. Τοῦτο ὀφείλεται, σὺν τοῖς ἄλλοις, εἰς τὸ γεγονός, ὅτι ὀλίγον πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν μαθημάτων καὶ ἐπὶ τινὰς ἡμέρας κατόπιν, ἐλειτούργησεν ἡ Ἐθνικὴ Ἑστία, φιλοξενήσασα παραλλήλως περὶ τοὺς 130 Ἱερεῖς διαφόρων Ἐπαρχιῶν. Τὸ ὀλιγάριθμον ὁμῶς οὐδὲν μᾶς λυπεῖ. «Μὴ φοβοῦ τὸ μικρὸν ποίμνιον» τῶν ποιμένων τῶν πνευματικῶν, θὰ ἠδύνατο νὰ εἴπῃ καὶ εἰς ἡμᾶς ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Χριστός. «Ὄν ἐν τῷ πολλῷ τὸ εὖ». Δὲν εἶναι πάντοτε ἡ ποσότης, ἥτις ἐνδιαφέρει. Ἡ ποιότης δὲ ἐν προκειμένῳ ὑπῆρξεν εὐτυχῶς ἀρκούντως ἱκανοποιητικῆ. Τὸ κόσμιον καὶ ἱεροπορεπὲς τῶν κατὰ τὴν ἡλικίαν νέων, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, συμπρεσβυτέρων τούτων, ἡ ἐπιμέλεια καὶ προθυμία, πρέπον εἶναι νὰ ἐξαρθοῦν. Εἶμαι δὲ βέβαιος, ὅτι ἀπερχόμενοι ἤδη εἰς τὰ ἴδια μετὰ χαρᾶς οἱ συμπρεσβυτέροι οὗτοι εἶναι ἀπφρασισμένοι νὰ ἀξιολογήσῃ τὰ παρασχεθέντα εἰς αὐτοὺς πνευματικὰ ἐφόδια, καὶ οὕτω νὰ «πληροφορήσῃ» τὴν διακονίαν των» (Β' Τιμ. 4, 5), «τοῦ Κυρίου συνεργούντος καὶ τὸν λόγον βεβαιούντος», ὅτι τὸ Φροντιστήριόν μας ἐπιτελεῖ ὑψηλὸν προορισμὸν καὶ δικαιώνει τὴν ὑπαρξίν καὶ λειτουργίαν του, ὥστε οἱ ἐκάστοτε φοιτῶντες εἰς αὐτὸ νὰ ὁμολογοῦν, ἐν χαρᾷ ἀντοκρίτω: «Πρῶτος μέγας σταθμὸς εἰς τὸν βίον μας ὑπῆρξε βεβαίως ἡ ἡμέρα τῆς χειροτονίας μας. Δεύτερος δὲ τοιοῦτος εἶναι ἡ περιόδος τῆς φοιτήσεώς μας εἰς τὸ Πνευματικὸν Φροντιστήριον».

Χρὸς θεοῦ νὰ εὐχαριστήσω ἅπαντας τοὺς, εἴτε τακτικῶς εἴτε ἐκτάκτως, διδάξαντας, κληρικούς, κατὰ τὸ πλεῖστον, διὰ τὴν πολύτιμον συμβολήν των. Τὸ τιμητικὸν προσκλητήριον ἔχει ὡς ἑξῆς: Ἀρχιμανδρίται: Χριστόφορος Παπουτσόπουλος, Ἀχιλλεῖος Παπαθανασόπουλος, Χριστόδουλος Παπαγιάννης, Νικόδημος Γραικός, Γεώργ. Δελέγκας, Παντελ. Μπαρδάκος καὶ Χρυσόστ. Βέργης, ἔτι δὲ καὶ ὁ Πρωτοπρ/ρος Κων/νος Ἀνδρονάκης. Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο μετὰ συγκινήσεως ἀναφέρω, ὅτι ἐκ τῶν κληρικῶν καθηγητῶν τοῦ Φρ/ρίου μας ὁ ἀρχιμανδρίται προήχθησαν εἰς Ἐπισκόπους κατὰ τὰς τελευταίας ἀρχιερατικὰς ἐκλογάς, ἐκ τῶν προαχθέντων μάλιστα οἱ δύο, εὐρεθέντες εἰς Ἀθήνας ἐσχάτως, προσήλθον λίαν προθύμως καὶ ἐδίδαξαν ἐπὶ τινὰς ὥρας τὰ ἅπερ καὶ προ-

ηγουμένως ἐδίδασκον μαθήματα. Εἶναι δὲ οὗτοι οἱ Σεβ. Μητροπολίται Ζιχνῶν κ. Νικόδημος καὶ Σάμου κ. Παντελεήμων.

Οἱ ἐκτάκτως διδάξαντες, ὑπὸ μορφήν διαλέξεων, εἶναι οἱ Σεβ. Ἡλείας κ. Γερμανός καὶ Μαρωνεῖας κ. Τιμόθεος, ὁ θεοφιλ. Κερνίτσης κ. Χρυσόστομος, ὡς καὶ οἱ Ἀρχιμ. Χαράλ. Βασιλόπουλος, Πρωκ. Παπαθεοδώρου, Γεώργ. Κουτῆς, Νικόδημος Κατζιρούλης, Ἰωάννης Ἀλεξίου καὶ Εὐθ. Στήλιος, λαϊκοὶ δὲ οἱ Πανεπιστημιακοὶ καθηγηταὶ Ἀμ. Ἀλιβιζάτος, Ἄνδρ. Φυτράκης καὶ Κ. Κων/δης, ὁ ἐκπαιδ/κός καὶ συγγραφεὺς Ἰ. Κολιτσάρας, ὁ ψυχίατρος Ἀο. Ἀσπιώτης, ὁ ἀστρονόμος Κ. Χασάπης, ὁ θεολόγος Τρ. Κώστις, ὁ δημοσιογράφος Δημ. Φερούσης καὶ ὁ μουσικός Γ. Στέφας. Ἡ προσφορὰ ἀπάντων τῶν ἀνωτέρω καλυπάντων 240 ἐν ὅλῳ ὥρας εἰς διάστημα 45 ἡμερῶν προθυμότητα καὶ ὅλως ἀφιλοκερδῶς προσερχθεῖσα, συνεκίνησε τὸν ὁμιλοῦντα, ὅστις συνεργασθεὶς ἐν ἀγαστῇ συμπνοίᾳ μετ' αὐτῶν, εὐχεται ἤδη τὸ «μνησθεὶς Κύριος τοῦ κόπου τῆς ἀγάπης αὐτῶν» (Α' Θεσ. 1, 3). Εὐχαριστίας ὁμῶς ὀφείλομεν καὶ πρὸς τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Τρίκκης κ. Διονύσιον διὰ τὴν προσφορὰν βιβλίων του πρὸς τοὺς σπουδαστὰς μας, ὡς ἐπίσης καὶ πρὸς τὰς ἰ. Μητροπόλεις Ἀκαρνανίας καὶ Πατρῶν διὰ τὴν ὀλοπροθύμον φιλοξενίαν, ἣν ἐπεδαψίλευσαν ἀμφοτέραι εἰς τὸ Φρ/ριον κατὰ τὴν πραγματοποιηθεῖσαν προσκνηματικὴν ἐκδρομὴν, ὅπως εὐχαριστοῦμεν καθηκόντως καὶ τὴν Ἰ. Μονήν, εἰς τοὺς χώρους τῆς ὁποίας, διαρρυθμισθέντας πρὸ ἐτῶν καταλλήλως, στεγαζόμεθα. Ὅμοίως εὐχαριστοῦμεν καὶ τὸν Γραμματέα τοῦ Μ. Ἀρχιεπισκόπου κ. Ν. Γεωργαντίδην. Ὅλως ὁμῶς ἰδιαίτερας χάριτας ὀφείλομεν πρὸς τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον διὰ τὸ πατρικὸν ὑπὲρ τοῦ Φρ/ρίου ἐνδιαφέρον, ἐκδηλωθὲν ἐμπράκτως. Δι' αὐτοῦ δὲ καταθέτομεν τὴν εὐγνωμοσύνην μας τῇ ἀγιοτάτῃ Μητρὶ Ἐκκλησίᾳ, ἀνθ' ὧν αὕτη μητρικῶς προνοεῖ.

Ἄς ἐπιτραπῇ ἤδη εἰς τὸν ὁμιλοῦντα, ἵνα, παραλείπων τὰ συνήθη εἰς τοιαύτας περιστάσεις παρεχόμενα στοιχεῖα περὶ τῆς λειτουργίας τοῦ Ἰδρύματος, (ὅπο τύπον λογοδοσίας), προβῇ εἰς μίαν τελευταίαν ἀποστροφὴν ἀγάπης πρὸς τοὺς ἀπολυμένους ἀδελφοὺς συμπρεσβυτέρους.

Ἀδελφοὶ καὶ Πατέρες.

Ἐξ ὅσων ἐδιδάχθητε ἐδῶ, ἐν προᾶγμα ἐπιθυμῶ νὰ παραμείνη ἀνεξιτήλως ἐγγεγραμμένον εἰς τὰς ψυχὰς σας. Καὶ ἀκούσατε. Ὁλόκληρος ἡ προσπάθεια τοῦ Φροντηρίου μας, ὀλόκληρος ἡ ἀποστολή σας, τὸ Εὐαγγέλιον ὀλόκληρον, ἡ Βηθλεὲμ καὶ ὁ Σταυρός, τέλος ἡ Χριστιανικὴ βιοθεωρία καὶ κοσμοθεωρία, αὐτὸ τοῦτο τὸ νόημα τῆς ζωῆς καὶ τῆς ὑπάρξεως, τὰ πάντα ὁμοῦ καὶ ἕκαστον κεχωρισμένως εἰς μίαν λέξιν συμπύσσονται καὶ συμπυκνώνονται, τὴν εὐλογημένην λέξιν Ἀγάπη. Αὐτῆς ὁ νόμος διέπει τὰ πάντα. Αὕτη εἶναι ὁ ζωτικὸς χώρος τοῦ χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ. Αὕτην λοιπὸν τὴν θερμὴν καὶ εὐλογημένην ἀγάπην καλεῖσθε νὰ ἀσκῆτε καὶ νὰ ὑπη-

ρετήσετε, ὅπως ἰδιαίτερος, εἰς τὸν μυστηριακὸν χῶρον τῆς ἱ. Ἐξομολογήσεως. Εἶναι τὸ κατ' ἐξοχήν φιλόανθρωπον Μυστήριον. Τὸ ἐνομοθέτησεν ἡ φιλανθρωπία τοῦ Θεοῦ τῆς ἀγάπης. Διακονία ἀγάπης εἶναι πρωτίστως ἡ ἐξομολόγησις. Διὰ τοῦτο ἡ ἀγάπη ἀποτελεῖ τὴν κ λ ε ἰ δ α καὶ τὸ μυστικὸν τῆς ἐπιτυχίας σας. Τὴν τακτικὴν τῆς ἀγάπης θὰ ἀκολουθήσετε, ἐὰν θέλετε νὰ μὴ ἀστοχήσετε, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον θὰ ζημιώσῃ ὄχι πλέον μόνον ὑμᾶς αὐτοὺς, ἀλλὰ καὶ τὸ ἔργον σας. Καὶ ὀφείλει ὁ πνευματικὸς νὰ διαθέτῃ σπλάγγνα ἀγάπης πρὸς τὸν ἁμαρτωλὸν διὰ πολλοὺς λόγους, τινὰς τῶν ὁποίων θὰ ἐπεθύμουν νὰ ἐπενθυμίσω πρὸς τὴν ἀγάπην σας.

α) Ὡς ἀντιπρόσωπος καὶ μιμητῆς τοῦ Ἁλοῦ Ποιμένου καὶ ὄργανον τῆς Ἐσταρωμένης Ἀγάπης, τοῦ μεγάλου Φίλου τῶν ἁμαρτωλῶν. «Ἐκλινεν οὐρανὸς καὶ κατέβη» εἰς τὴν ἁμαρτωλὴν γῆν μας, ἐπέδειξε κατακλυσμὸν ἀγάπης, καλέσας πλησίον Του «τοὺς κοπιῶντας καὶ πεφορτισμένους» διὰ νὰ τοὺς ἀναπαύσῃ, ὑποσχεθεὶς θεοπροπῶς: «τὸν ἐρχόμενον πρὸς Με οὐ μὴ ἐκβάλω ἔξω». Ὡς παρατηρεῖ ὁ ἱ. Χρυσόστομος, «ὁ ὠκεανὸς ἔχει ὄρια, ἡ δὲ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ δὲν ἔχει ὄρια», καὶ προσθέτει: ὁ Θεὸς «μᾶλλον ἡμᾶς φιλεῖ, ἢ ἡμεῖς ἐαυτούς». Τὸν κατακαίει ὁ πόνος καὶ ὁ πόθος. Πόνος διὰ τὴν πτώσιν μας, πόθος διὰ τὴν λύτρωσίν μας. Οἱ οὐρανοὶ κυριολεκτικῶς φλέγονται ἀπὸ ἀγάπην. Δυσᾶ ὁ Κύριος τὴν σωτηρίαν τοῦ ἁμαρτωλοῦ, διὰ τὴν ὁποίαν καὶ πανήγυρις ἐν οὐρανῷ τελεῖται.

Παρὰ τοὺς πόδας λοιπὸν τῆς Ἐσταρωμένης Ἀγάπης θὰ καθίσῃ ὁ Πνευματικὸς ὡς ὄργανον Θείας Ἐδσπλαγχνίας. Ὑπὸ τὸ ράσον καὶ κάτω ἀπὸ τὸ ἀνθρώπινον σχῆμά του εἶναι κρυμμένος αὐτὸς ὁ Ἐδσπλαγχνος Κύριος. Καὶ θὰ δανειζῇ εἰς Αὐτὸν—τὴν θαυμαστόν!—τὴν ἰδικήν του γλῶσσαν καὶ τὴν καρδίαν καὶ τὰς χεῖράς του, εἰς τὰς ὁποίας ἔχει τοποθετήσῃ ὁ Χριστὸς τὴν δύναμιν τῆς ἐδσπλαγχνίας Του!

Ἴδου τὸ πρόγραμμά του: «τὸ ἀπολωλὸς ζητήσω, καὶ τὸ πλανώμενον ἐπιστρέψω, καὶ τὸ συντετριμμένον καταδήσω, καὶ τὸ ἐκλείπον ἐνισχύσω, καὶ τὸ ἰσχυρὸν φυλάξω» (Ἰεζεκ. 34, 16). Μὲ «παροξυσμὸν ἀγάπης» συμπεριφερόμενος καὶ οὗτος, θὰ σκέπτεται: Πῶς θὰ μετεχειρίζετο ὁ ἴδιος ὁ Κύριος τὸν μετανοοῦντα ἁμαρτωλόν, ἂν οὗτος ἐξομολογεῖτο εἰς Ἐκεῖνον; Μὲ ἴσην τρυφερότητα θὰ διατεθῇ ἐναντί του καὶ αὐτός, τοσοῦτω μᾶλλον καθ' ὅσον—εἶναι τοῦτο ὁ β' λόγος—καὶ ὁ Πν/κὸς εἶναι ἄνθρωπος, δηλ. ἁμαρτωλός. Μὲ συναίσθησιν τῆς ἰδικῆς του ἁμαρτωλότητος, «μετριοπαθεῖν δυνάμενος... ἐπεὶ καὶ αὐτὸς περιέκειται ἀσθένειαν» (Ἐβρ. 5, 2), βλέπει ἐνώπιόν του ἓνα συναμαρτωλόν. «Ἴσμεν γὰρ καὶ ἡμεῖς συγγινώσκων, ἅτε καὶ αὐτοὶ ἑτέροις ἁμαρτήμασιν ὄντες ὑπεσθῆναι», παρατηρεῖ ὁ ἱ. Χρυσόστομος. Ἀδελφός μας εἶναι καὶ ὁ μετανοῶν ἁμαρτωλός. Τὸν καταδέχεται ὁ Χριστὸς—ὁ Ἀναμάρτητος Θεός—καὶ δὲν θὰ τὸν καταδεχθῆς σύ, ὁ συναμαρτωλός; Ἐὰν ὁ ἀπολύτως Καθαρὸς συγχωρῇ καὶ τὸν μεγαλύτερον ἁμαρτωλόν,

ποῖος εἶμαι ἐγώ, πὺθ θὰ ἀρνηθῶ νὰ τὸν συγχωρήσω; Μὲ ποῖον δικαίωμα; Πόσον καλοὶ πρέπει νὰ εἶναι οἱ Πνευματικοὶ Πατέρες! **Ναί, Πατέρες, μὲ πλατεία καρδιά!**

Ἄλλὰ καὶ γ') διὰ λόγους σκοπιμότητος ἐπιβάλλεται ἡ στοργικὴ μεταχειρίσις τοῦ οἰουδήποτε ἁμαρτωλοῦ. Διὰ τῆς ἀγάπης κερδίζονται αἱ ψυχὰι, κατακτᾶται ἡ ἐμπιστοσύνη τοῦ ἐξομολογουμένου, σκλαβώνεται κυριολεκτικῶς. Διότι, τί ἀγαμένοι ὁ ἔνοχος; Βεβαίως, ὀργὴν καὶ τιμωρίαν. Ἐὰν λοιπόν, ἀντὶ ἀσθηρότητος καὶ κωρώσεων, ἀντικρύσῃ ἀπὸ μέρους ἡμῶν καλωσύνην, ἐδσπλαγγίαν καὶ γλυκύτητα πατρικὴν, τότε ὁποσδήποτε τὸν ἐκερδίσαμεν.

Ναί, ἀγαπητοὶ συμπεροσβύτεροι. Τὸ κλειδί διὰ νὰ ἀνοίγωμεν τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων—τὸ ἐπανακαμβάνομεν—εἶναι ἡ ἀγάπη. «Μέγα συγγνώμη πρὸς σωτηρίαν» τονίζει ὁ Ναζιανζηνὸς Γρηγόριος. «Ὅλα εἰς τὸν Πν/κόν (καὶ λόγος καὶ κινήσεις καὶ τὰ πάντα) πρέπει νὰ προδίδουν πατρικὴν καρδίαν. Ἡ ἄδολος χριστιανικὴ ἀγάπη θὰ ὑπαγορεύῃ ἐκάστοτε τι καὶ πῶς θὰ λαλήσῃ, καὶ αὐτὴ θὰ μᾶς παρακινήσῃ ὥστε νὰ συμπάσχωμεν μετὰ τοῦ ἁμαρτωλοῦ. Ὁ ἄξιός τῆς ἀποστολῆς τοῦ Πν/κὸς ξεύρει πῶς νὰ ἐνόησῃ τὰ δάκρυά του μὲ τὰ δάκρυα τοῦ μετανοοῦντος. Οἰαδήποτε ἐγκλήματα καὶ ἂν ἔχη διαπραξεί ὁ ἐξομολογούμενος, οὐδέποτε ἐπιτρέπεται ὁ ἐξομολόγος νὰ ἐκδηλώσῃ ὀργὴν, οὔτε κἂν ἐκπληξῇ ἢ νὰ ἐξακοντίσῃ μέδρους. «Τὸ ἄρρωστον θεραπεύεται, οὐ συντριβέται», παρατηρεῖ πάλιν ὁ Γρηγόριος. «Τὸ μυστήριον ἰδρύθη ὑπὸ τοῦ Σωτήρος ὄχι δι' ὀλίγας ψυχὰς εὐσεβεῖς, ἀλλὰ δι' ὅλους τοὺς δυστυχεῖς ἁμαρτωλοὺς». Ὁ Κύριος μισεῖ τὴν ἁμαρτίαν, ἀλλ' ἀγαπᾷ τὸν ἁμαρτωλόν. Καὶ μὴ λησμονῶμεν τὴν πολύτιμον καὶ φωτεινὴν ἀλήθειαν, τὴν ὁποίαν τὸ πνεῦμα κατέγραψε διὰ τοῦ καλάμου τοῦ Οὐρανοβάμονος Ἀποστόλου: «οὐ ἐπλεόνασεν ἡ ἁμαρτία, ὑπερεπερίσσευσεν ἡ Χάρις» (Ρωμ. 5, 20). Καὶ σκέπτομαι: Ἐὰν εἰς τὸν ἀντιπρόσωπον τῆς Θείας Ἀγάπης, τὸν Ἐπίτροπον τούτου τοῦ θείου ἐλέους, δὲν συναντήσῃ στοργὴν ὁ συντετριμμένος ἁμαρτωλός, πὺθ τότε θὰ τὴν εὕρῃ;

Καὶ εἰς αὐτὰ τὰ Ἐπιτίμια λίαν διακριτικοὶ καὶ σπλαγγνικοὶ θὰ πρέπει νὰ εἴμεθα, μὴ «ἐπιβάλλοντες φορτία βαρέα καὶ δυσβάστακτα». Τέχνη ἀπαιτεῖται καὶ σύνεσις. Μετροχόμεθα τὴν ἀνορθωτικὴν τῶν ψυχῶν τέχνην. Ὁδηγούμενοι ἀπὸ τὸ ἀόρατον νῆμα τῆς Χάριτος, θὰ εὐρίσκωμεν τὸ ἐκάστοτε ἀμόζον. Ἐπιγραμματικῶς ὁ χρυσορρήμων Πατὴρ λέγει: «Πολὸν δεῖ συνετοὺς εἶναι ἐκείνους, ἐν οἷς ἢ τῶν ἄλλων κινδυνεύεται σωτηρία». Ἡμπορεῖτε μὲ τὸ διαγνωστικὸν τάλαντον καὶ τὴν θερμὴν, ἄδολον δέ, ἀγάπην, νὰ προσκαλέσετε τοιοῦτον σεισμὸν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἐξομολογουμένου, ὥστε μόνος του νὰ ζητήσῃ τὴν ἐπιβολὴν παιδαγωγικῶν ἐπιτιμίων; ναί, θὰ ἀφίνετε εἰς αὐτὸν ἀρκετὸν χῶρον διὰ νὰ κινήσῃ ὁ ἴδιος περὶ τῶν ἁμαρτιῶν του καὶ καθορίσῃ τρόπον τινά, πάλιν ὁ ἴδιος, τὸ εἶδος τοῦ ἐπιτιμίου του. Λέγεται περὶ ἐνὸς ἁγίου Πνευματικοῦ, μὲ τρυφερὰν καρδίαν, ὅτι οὐδέ-

ποτε ὠρίζεν ἐπιτίμια. Καὶ ἀκόμη ἔχω ἀκούσει τὸν ἀφορισμὸν, ὅτι ὅσον ἀγιώτερος εἶναι ὁ Πνευματικός, τόσο σπλαγγικώτερος φαίνεται. Μὲ σπλάγγνα λοιπὸν πατρὸς καὶ καρδίαν μητρὸς, θὰ συμπεριφέρεται ὁ Πν/κὸς «μὴ χρόνῳ ἀλλὰ τρόπῳ κρίνων τὰ ἐπιτίμια» (Μ. Βασιλείος). Χωρὶς, ἐννοεῖται, νὰ πρ ο ο δ ἰ δ ἠ τὴν ἀποστολήν του. Ὁχι ἀλόγιστος ἐπιείκεια, ἀκαιρος καὶ ὑπερβολικὴ συγκатаβατικότης. Πλοῦτος καλωσύνης δὲν σημαίνει ἀδυναμία καὶ τυφλὴν ἐπιείκειαν. Τὸ Μυστήριον δὲν εἶναι μέσον ἐγκολιῶν Ἡ ἀκαίροσ χωρῆσις τῆς «οἰκονομίας» πάντοτε ἐβλαψε. Καὶ ἡ κινήτη εἶναι σωτήριον φάρμακον, ἡ ὑπερβολικὴ ὁμως χρῆσις τῆς ὁπωσδήποτε ζῆμῶνει καὶ ἀποβαίνει ἐνίοτε θανατηφόρος. «Ἡ τῆς συγχωρήσεως ἐσχέτεια, λέγει ὁ ἱ. Ἀμβρόσιος, ἐνδόσημον παρῆχει τοῦ ἀμαρτάνειν». Ἐξ ἴσον φευκτέα καὶ ἡ ἄλλη ἀκρότης, ἡ ὑπερβολικὴ δηλ. αὐστηρότης, μήπως ὁ ἀμαρτωλὸς κατακρημνισθῆ καὶ καταποθῆ ὑπὸ τῆς ἀπογνώσεως. Αὐστηρότης λελογισμένη χρειάζεται, χωρὶς ἀπανθρωπία, καὶ φιλάνθρωπος σύνεσις. Πρὸς τοῦτο θὰ προσεγγέται ὁ Πν/κὸς διαπύρως διὰ νὰ κατευθῆνῃ τὴν σκέψιν του καὶ τὴν γλῶσσάν του ὁ Πατὴρ τῶν Φώτων, νὰ τῷ χορηγῆ τὴν ἀπαραίτητον ἰκανότητα καὶ ἐτοιμότητα, ὥστε νὰ ὀρθοτομῆ ἐν παντὶ καὶ πάντοτε. Εἰς τὸ πνεῦμά του θὰ ἔχη τὸ φῶς τῆς ἀληθείας, εἰς τὴν καρδίαν του τὴν θέριμν τῆς ἀγάπης. Δὲν θὰ λησμονῆ ποτὲ τὴν σύστασιν τοῦ θείου Χρυσόστομου: «Καὶ ἐπὶ τὴν ἀγάπην κατάφευγε συνεχῶς».

Προσφιλεῖς συμπερσβύτεροι!

Εἰς τὸν ἡμεροδείκτην σημειοῦται σήμερον, 21ην Ἰουλίῳ: «Ἀρχὴ τοῦ θέρου». Εἰς τὴν ἐξόχως ὠραίαν αὐτὴν ἐποχὴν, μεταίχμιον μεταξὺ ἀνοιξέως καὶ θέρου, ἀπολύεσθε ἐν εἰρήνῃ. «Ἐπάρατε τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν καὶ θεάσασθε τὰς χώρας, ὅτι λευκαὶ εἰσι πρὸς θερισμὸν ἦδη» (Ἰω. 4, 35). «Ὁ μὲν θερισμὸς πολὺς, οἱ δὲ ἐργάται ὀλίγοι» (Ματθ. 9, 37) ἢ, ὅπως ἔλεγεν ὁ ἱ. Χρυσόστομος, «οἰδὲ ὀλίγοι». Καλεῖσθε σεῖς νὰ πικνώσετε τὰς τάξεις των, μὲ ἐνθουσιασμὸν ἱερὸν καὶ ζῆλον καιόντα. Τὸ Φο/ρίον μας ἀπέβλεψε νὰ τονώσῃ τὸν ζῆλόν σας καὶ καλλιεργῆσῃ μέσα εἰς τὴν συνείδησίν σας τὴν συναισθησίν τῆς εὐθύνης, μὲ μίαν εἰς βάθος πνευματικὴν ἐργασίαν καὶ παράλληλον παροχὴν πρακτικῶν τιμῶν ἐφοδίων καὶ λύσιν ἀποριῶν. Εἰς σὰς τώρα ἀπόκειται νὰ ἐργασθῆτε ἐπιμελῶς εἰς τὸν ἀγρὸν τῶν ψυχῶν. Κύψατε τὸ οὖς εἰς τὴν αἰμάσσουσαν καρδίαν τοῦ «κοπιῶντος καὶ πεφορτισμένου», διὰ νὰ ἀκούσετε τοὺς παλμοὺς ἐκάστου καὶ χύσετε τὸ κατάλληλον, δι' ἕνα ἕκαστον, βάλαμον, νὰ βοηθήσετε νὰ ἐπανεύρουν τὸν ἑαυτὸν των, ἀρκεῖ προηγουμένως νὰ ἐπανεύρουν τὸν Θεόν! Δὲν ὑπάρχει ὠραιότερον ἔργον ἀπὸ τοῦ νὰ συμφιλῶνῃ κανεὶς τοὺς ἀνθρώπους μὲ τὸν Θεόν, «ὥστε ψυχὴν πτερώσαι, ἀρπάσαι κόσμον καὶ δοῦναι Θεῷ». Ἴδου τὸ ἰδανικόν μας: Ὅσοι μᾶς πλησιάζουν, πρέπει νὰ φεύγουν κατόπισιν ἀπὸ κοντὰ μας ἐνισχυμένοι, παρηγορημένοι, ψυχικῶς ἀνεφοδιασμένοι. Εἴθε τὰ ἐξομο-

λογητήριά σας νὰ ἀποβοῦν ἐργαστήρια σωτηρίας ψυχῶν. Ἐκεῖ θὰ ἴδετε συντελούμενα θαύματα, θαύματα καταπληκτικὰ τοῦ θείου ἐλέους, δι' ὑμῶν ἐκχεομένου πλουσίως εἰς ψυχὰς τραυματισμένας καὶ νεκρὰς ἀκόμη τῇ ἀμαρτία, ἀνισταμένας ὁμως ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, διὰ τῆς μεθόδου τῆς ἀγάπης. Μὴ λησμονῆτε ποτέ, ὅτι ἡ ἀγάπη «καλῶνει πλῆθος ἀμαρτιῶν»— ὑπὸ τὴν διπλὴν ἐρμηνείαν τοῦ χωρίου (Ἰακ. 5, 20), ἦτοι τῶν ἀμαρτιῶν τόσοσιν τῶν μετανοούντων ἀμαρτωλῶν, ὅσον καὶ ὑμῶν τῶν ἰδίων τῶν διακονούντων ἀξίως, καὶ ὡς κατενώπιον Θεοῦ, εἰς τὴν σωτηρίαν ψυχῶν ἀθανάτων, ὑπὲρ ὧν Χριστὸς ἀπέθανεν», Ὡ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Μετὰ ταῦτα ὠμίλησεν ἐκ μέρους τῶν σπουδαστων τῆς ΚΑ' σειρᾶς ὁ πανοσ. ἀρχιμ. κ. Θεοφίλος Διονυσίου ἐκ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Καρυστίας, εἰπὼν τὰ ἑξῆς:

Θεοφιλέστατε,

Πανοσιολογιώτατε Ἁγιε Διευθυντά,

Βαθύτατα συγκεκριμένος καὶ ἐκπροσωπῶν τὰ αἰσθήματα τῶν κατὰ πάντα προσφιλῶν μοι συμπερσβυτέρων, εὐρίσκομαι ἐνώπιον Ὑμῶν, ἵνα ἐκφράσω αὐτὸ τὸ ὁποῖον αἰσθάνεται ἡ ψυχὴ ἡμῶν.

Ἡ ἐποχὴ ἐντὸς τῆς ὁποίας ζῶμεν καὶ κινούμεθα εἶναι ἐποχὴ, ἣτις δύναται νὰ χαρακτηρισθῆ, καὶ δικαίως, ἐποχὴ τῶν μεγάλων ἐπιτευγμάτων. Δὲν θὰ ἦτο ὁμως ὑπερβολικόν, ἐάν, παραλλήλως πρὸς τὸν χαρακτηρισμὸν τοῦτον προσεθέτομεν καὶ τὴν προσωνυμίαν «ἐποχὴ τῆς ἀγωνίας». Διότι, ὄντως, τίς δύναται ν' ἀρνηθῆ ὅτι σήμερον ὁ ἀνθρωπος παρ' ὅτι καθημερινῶς ἐξελλίσσεται ἐπιστημονικῶς καὶ προοδεύει, καὶ τίνος διαφεύγει, ὅτι ζῆ μὲ ἀγχος καθημερινόν;

Σήμερον δὲ ἡ κοινωνία, ἐκ τῆς ἀγωνίας ταύτης, ἀμφιταλαντευομένη μεταξὺ διαφόρων ἰδεολογικῶν ρευμάτων, καὶ «τροβαζομένη περὶ πολλὰ» ἀλλὰ ἐνῶ «ἐνός ἐστι χρεία» αἰσθάνεται πολλάκις τὴν ἀνάγκην κάπου ν' ἀναπαυθῆ. Ἀναζητεῖ τὸν δυνάμενον νὰ δεχθῆ καὶ νὰ ἄρῃ τὸ βάρος τῆς κοπιώσεώς της. Καὶ αὐτὸς ὁ δυνάμενος εἶναι οὐδεὶς ἄλλος, εἰ μὴ ἡ Ἐκκλησία, ἣτις διὰ τῶν ὀργάνων αὐτῆς, ἰδία τῶν Πνευματικῶν, παρέχει τὴν αἰτουμένην ἀνακούφισιν, διότι ὄντως οἱ Πνευματικοὶ καθίστανται τὰ ὄργανα τοῦ Θεοῦ, δι' ὧν Ἀὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ Κύριος φαίνει τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων. Καὶ ἐνταῦθα ὁ Πνευματικός, διὰ τοῦ Μυστηρίου τῆς ἐξομολογήσεως ἐπιτελεῖ θεῖον ἔργον καὶ χορηγεῖ εἰς τὸν πεφορτισμένον καὶ διὰ τοῦτο κοπιῶντα ἀνθρώπον, θεῖον δῶρον τὴν ἄφεισιν, τὴν ἀπαλλαγὴν, τὴν ἀνακούφισιν, γενόμενος ὁ ἐντολοδόχος καὶ ἐρμηνευτὴς τοῦ Κυρίου, Ὅστις εἶπε «Δεῦτε πρὸς με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς». Θὰ εἶχε δὲ πλήρη ἐφαρμογὴν εἰς τὸ ἱερώτατον τοῦτο Μυστήριον τῆς μετανοίας, τὸ λεχθὲν ὑπὸ τοῦ Γάλλου Ρενάν, περὶ τῆς Ἁγίας Γραφῆς «ἐδῶ, ὁ πλέον βαθὺς στεναγμὸς εὐρίσκει μίαν ἠχώ, ἡ ὁδὴν καὶ ὁ πλέον βαθὺς πόνος εὐρίσκει ἕνα βάλ-

σαμον και ἡ πλέον ὀδονηρὰ πληγὴ τὴν ἰατρειάν της». Διότι ὄντως ἡ ἐξομολόγησις εἶναι «ιατρειὸν ψυχῶν».

Ἴνα, ὅμως, εἶναι ἐπιτυχεῖς αἱ ἐπὶ τῶν ψυχῶν ἐπεμβάσεις και ὀδηγῶνται, αἱ ψυχαὶ αὐται, ἀσφαλῶς εἰς λειμῶνα σωτηρίας, εἶναι ἀνάγκη ἡμεῖς οἱ ἐν αὐτῷ τοποθετηθέντες, ὑπὸ τῆς Ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας, ὡς μεταλαμπαδευταὶ τῆς κατὰ Χριστὸν ζωῆς, νὰ εἴμεθα πηγαὶ ὑπερεκχειλιζοῦσαι πνευματικῆς ζωῆς, καθ' ὅσον «ἡ πνευματικὴ ζωὴ τοῦ κληρικοῦ και δὴ τοῦ Πνευματικοῦ ἀποτελεῖ τὸν θεμέλιον λίθον τῆς πνευματικῆς ὑποστάσεως και ὑπάρξεως αὐτοῦ, και εἶναι τιμωτέρα λίθων πολυτελῶν, ἀποτελεῖ δὲ τὸν φύλακα ἄγγελον και ἐπισπᾶται τὴν ἀγάπην, τὴν βοήθειαν και τὸν φωτισμὸν τοῦ Θεοῦ ἐπ' αὐτόν». Δι' αὐτὸ ὁ Πνευματικὸς πρέπει νὰ μαθητεύῃ συνεχῶς και ἐπιμελῶς εἰς τὸ σχολεῖον τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Παραλλήλως ὅμως πρὸς τὴν πνευματικὴν κατάρτισιν, ἀπαραίτητον τυγχάνει, διὰ τὸν σημερινὸν Πνευματικόν, ὅστις ζῆ και κινεῖται ἐντὸς τῆς συγχρόνου κοινωνίας, ἥτις παρουσιάζει ἀπειρον πλῆθος ἠθικῶν και κοινωνικῶν προβλημάτων, πλῆθος περιέργων περιπτώσεων και δυσκολιῶν, ἀπαραίτητον λέγω εἶναι «ν' ἀσκήται και εἰς τὰ ἐργαστήρια τῆς ἀνθρωπίνης σοφίας και ζωῆς».

Εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ὑψηλῆς ταύτης, ἀλλὰ δυσχεροῦς ἀποστολῆς ἡμῶν, ἔρχεται τὸ Πνευματικὸν τοῦτο Φροντιστήριον ἢ καλύτερον θὰ ἔλεγον τὸ πνευματικὸν θερμοκηπίον τοῦτο, ὡς ἀρωγὸς και συμπαραστάτης, ὡς βοηθὸς ἀλλὰ και φωτοδότης. Καὶ θέτει ἐνώπιον ἡμῶν, διὰ τῶν σεβαστῶν καθηγητῶν, τὰ προβλήματα τῆς κοινωνίας γυνὰ και τετραχειλισμένα, ἐμφανίζει εἰς ἡμᾶς τὰς πληγὰς τῆς ἀσθενούσης ψυχῆς, ἀλλὰ συγχρόνως μᾶς προσφέρει και τὸ ἀνάλογον χειρουργικὸν ἐγχειρίδιον μετὰ τῶν καταλλήλων φαρμάκων, ὥστε ἀποχωροῦσα ἡ ψυχὴ ἀπὸ τοῦ ἰατροῦ, νὰ αἰσθάνεται ἐαυτὴν τεθεραπευμένην, τῇ ἐπιπεπραγείῃ, ἀσφαλῶς και πρωτίστως, τῆς Θείας Χάριτος «τῆς πάντοτε τὰ ἀσθενῆ θεραπευούσης και τὰ ἐλλείποντα ἀναπληροῦσης».

Πλὴν ὅμως τούτου, εἰς τὸ σύντομον τοῦτο, ἀλλὰ γόνιμον πνευματικὸν φυτώριον, ἔλαβε χώραν ἐν τῶν ὀρειότερων και πλέον ἀπαραίτητων ἐπιτευγμάτων και αἰτημάτων τῆς κοινωνίας. Ἡ σύσφιγξις τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης, ὁ συμπνευματισμὸς και ἡ ἀλληλοστήριξις τῶν ἐκασταχοῦ τῆς χώρας ὑπηρετούντων ἀδελφῶν συμπερσβυτέρων.

Ἡ ἐν τῇ πνευματικῇ ταύτῃ κεντρία φείτησις ἡμῶν θὰ παραμείνῃ σταθμὸς εἰς τὴν ἱερατικὴν ἡμῶν ζωὴν.

Θὰ ἦτο δὲ εὐχῆς ἔργον, ἐὰν ἡ Ἁγία ἡμῶν μήτηρ Ἐκκλησία ἐνεκολλοῦτο, ἔτι περισσότερον, τὸν ὑπέροχον τοῦτον θεσμόν, ὥστε νὰ ἐπαναλαμβάνηται, ὑπὸ ποικίλας μορφάς, ἡ συμπνευματίσις τῶν ἐργατῶν ταύτης.

Θεοφιλέστατε, εὐγνώμονες πρὸς τὸν Πανάγαθον Θεόν, Ὅστις ἐξελέξατο ἡμᾶς, εὐτελεῖς ὄντας, ἵνα τὸν ἐκπροσωπῶμεν εἰς τὰς πρὸς Αὐτὸν ἐκμυστηρεύσεις τῶν ταλαιπωρημένων ψυχῶν, ἀποβαίνοντες τοιού-

τοτρόπως δέχται μὲν τοῦ ἀνθρωπίνου ψυχικοῦ πόνου, πομποὶ δὲ τῆς Θείας Αὐτοῦ χάριτος και εὐλογίας, αἰσθανόμεθα βαθεῖαν ἐγγνωμοσύνην, ἐξ ἐνός μὲν πρὸς τὴν Αὐτοῦ Μακαριότητα, τὸν Ἀρχιεπισκόπον Ἀθηνῶν και πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Χρυσόστομον, ὅστις, παρὰ τὸν φόρτον τῶν ἐργασιῶν, δὲν ἔπαισε μεριμνῶν διὰ τε τὴν πνευματικὴν ἡμῶν κατάρτισιν και τὴν ὄλικὴν ἱκανοποίησιν. Ἀπόδειξις σαφῆς τοῦ ἐνδιαφέροντος Αὐτοῦ ὑπῆρξεν και ἡ πλουσία χειρονομία τῆς προσφορᾶς ἱκανοῦ ἱματισμοῦ, ἥτις μαστροεῖ πατρικὴν ἀγάπην και στοργήν. Ἐξ ἐτέρου δ' εὐχαριστίας ὀφείλομεν πρὸς τοὺς σεβαστοὺς ἡμῶν Καθηγητάς, τοὺς τε Σεβασμιωτάτους, και πανοσιολογιστάτους, και λοιποὺς πρεσβυτέρους, ὅτινες προσέφερον εἰς ἡμᾶς σημαντικὴν βοήθειαν και ἐνίσχυσιν εἰς τὸ δύσκολον ἡμῶν ἔργον, μεταδώσαντες ὄχι μόνον γνώσεις, ἀλλὰ και ζοήν.

Τέλος χάριτας χροωστῶμεν και πρὸς τὸν κατὰ πάντα σεβαστὸν ἡμῶν Διευθυντὴν Πανοσιολογιστάτου Ἀρχιεπισκόπου κ. Χρυσόστομον Γυαλοῦρη, ὅστις ἀόκνως ἐργαζόμενος, διεθέριμαε τὰς ψυχὰς ἡμῶν διὰ τε τῶν γνώσεων και τοῦ χρηστοῦ αὐτοῦ παραδείγματος, και ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ὁποῖου διεκρίνομεν τὸν προσφιλέστατον ἐν Χριστῷ ἀδελφόν.

Θὰ ἦτο δὲ παράλειψις, ἐὰν κατὰ τὴν ἐόρτιον ταύτην στιγμήν δὲν ἐμνημονεύομεν και τῶν ἀλήστου μνήμης Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κυροῦ Θεοκλήτου, ὅστις ὑπῆρξεν ὁ ἐμπνευστῆς και ἰδρυτῆς τῆς πνευματικῆς δάσεως ταύτης, και Παύλου Βασιλέως, τῇ χορηγία τοῦ ὁποῖου ἤρχισε και λειτουργεῖ μέχρι και τῆς σήμερον τὸ Πνευματικὸν Φροντιστήριον.

Ἦδη ἐξερχόμεθα τοῦ θεῖου τούτου τεμένους, θείῳ ζήλῳ πεπυρωμένοι, πληρούμενοι σφοδρῶν πόθων και ἀποφάσεων. Ἐντὸς ὀλίγου θὰ εὐρισκώμεθα ἐν μέσῳ τῶν τέκνων, και ψυχῶν, τὰς ὁποίας ἐνεπιστεῦθη ἡμῖν ὁ Κύριος και «ἄπερ ὄν, οὗτος, ἀπέθανε». Τὴν ἱερὰν ταύτην στιγμήν κάτωθεν τοῦ ἱεροῦ τούτου θόλου ἰστάμενοι, ἐπικαλούμεθα τὴν ἐξ ὕψους χάριν και τὴν Ὑμετέρας πατρικῆς εὐχᾶς, ἵνα καταστῶμεν ἄξιοι τῆς ὑψηλῆς ἡμῶν ἀποστολῆς και τῶν ὕμετέρων προσδοκιῶν, φθάση δὲ ἕκαστος ἡμῶν ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ εἰς τὴν εὐχάριστον θέσιν, ὥστε ν' ἀναφωνήσῃ πρὸς τὸν Κύριον, ἀξίως: «Κύριε, ἰδοὺ ἐγὼ και τὰ παιδία ἃ μοι ἔδωκας».

Ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Κερνίτης κ. Χρυσόστομος προσεφώνησε τοὺς τροφίμους τοῦ Πνευματικοῦ Φροντιστηρίου ἐξ ὀνόματος τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. Χρυσόστομου, εἰπὼν τὰ ἑξῆς:

Ἀγαπητοὶ πατέρες,

Σὰς διαβιβάξω τὰς πατρικᾶς εὐχὰς και εὐλογίας τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν κ. Χρυσόστομου, μὴ δυναθέντος λόγω ἀνυπερβλήτου κολύματος ὅπως παραστή αὐτοπροσώπως κατὰ τὴν σημερινὴν τελετὴν ἐπὶ τῇ λήξει τῶν μαθημάτων τοῦ Φροντιστηρίου σας.

ΛΟΓΟΣ ΠΡΟΣ ΦΟΙΤΗΤΑΣ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΔΙΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΑΠΟΚΑΛΥΨΕΙΣΗΣ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥΜΕΝΗΣ ΝΕΑΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΥΠΑΡΞΕΩΣ

Ἡ Ἀνάληψις τοῦ Κυρίου, τὴν ὁποίαν σήμερον εορτάζομεν, ὑπῆρξε τὸ ἐπισφράγισμα τῶν τεσσαράκοντα ἡμερῶν μετὰ τὴν Ἀνάστασίν Του, κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ὁποίων ὁ Σωτὴρ διὰ τῶν ἐμφανίσεών Του ἀπεκάλυψε καὶ ἐφανέρωσεν εἰς ἡμᾶς μίαν νέαν διάστασιν ἐντὸς τοῦ ὑλικοπνευματικοῦ κόσμου, μίαν ἄγνωστον ἕως τότε ὄντολογικὴν πραγματικότητα, μίαν νέαν ἀνθρωπίνην ὑπαρξιν μετὰ ἀφθαρτον καὶ αἰώ-

Ἦ λόγος οὗτος ἐξεφωνήθη τῇ 19ῃ Μαΐου, ἑορτῇ τῆς Ἀναλήψεως, κατὰ τὴν Θεϊαν Λειτουργίαν, ἣτις ἐτελέσθη ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμονος εἰς τὸν ἐν Θεσσαλονίκῃ Ἱ. Ναὸν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου (Ροτόντας). Τὴν λειτουργίαν αὐτήν, ἣτις ὀργανώθη ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης ἐπὶ τῇ λήξει τῶν μαθημάτων τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους 1965-1966, παρεκολούθησαν οἱ πλείστοι τῶν κ.κ. Καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου τούτου καὶ πλήθη φοιτητῶν καὶ φοιτητριῶν πασῶν τῶν Σχολῶν. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Θ. Λειτουργίας ἐψάλεν ἡ χορωδία τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς.

Ἐκ μέρους τοῦ Μακαριωτάτου καὶ ἐγὼ προσωπικῶς σᾶς εὐχομαι ὅπως ἀπερχόμενοι τοῦ πνευματικοῦ τούτου Φροντιστηρίου καὶ χρησιμοποιοῦντες τὰ ἐφόδια τὰ πνευματικὰ τὰ ὁποῖα ἐλάβετε κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς εἰς αὐτὸ φοιτήσεώς σας ἀποδώσετε πλουσίους τοὺς πνευματικὸς καρποὺς ἐκ τῆς ἐργασίας σας ἐν τῷ ἀμπελῶνι τοῦ Κυρίου.

«Ἐπύρατε τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν καὶ θεάσατε τὰς χώρας ὅτι λευκαὶ εἰσι πρὸς θερισμὸν ἦδη» (Ἰωάν. δ', 35). Μετὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς προέπεμψεν ὁ Κύριος τοὺς ἁγίους αὐτοῦ μαθητὰς καὶ ἀποστόλους εἰς τὸ κήρυγμα τοῦ Ἐδγγελίου. Τοὺς εἶπε δηλαδὴ ὅτι αἱ ψυχαὶ τῶν ἀνθρώπων ἦσαν ὄρμιαι πλέον διὰ τὰ δεχθῶν τὴν σωτηρίαν. Μετὰ τοὺς ἰδίους λόγους προπέμπει σήμερον τὸ πνευματικὸν τούτο Φροντιστήριον καὶ σᾶς οἱ ὁποῖοι ἐπιστρέφετε εἰς τὸ ποίμνιόν σας. Θὰ συναντήσετε δυστυχῶς εἰς τὸ ἔργον σας δυσκολίας καὶ ἀντιδράσεις καὶ πειρασμοὺς καὶ πικρίας. Ἡ χαρὰ δὲν θὰ εἶναι διαρκὴς σόντροφος τῆς ἱερατικῆς σας ζωῆς, θὰ τὴν συνοδεύη ἐνίοτε καὶ ἡ πικρία. Εἰς τὸ ἔργον σας θὰ δοκιμάσετε ἐπιτυχίας, θὰ γενέσθε ὅμως καὶ τοῦ πικροῦ ποτηρίου τῶν ἀπογοητεύσεων. Ἀλλὰ μὴ δειλιάζετε. «Ὁδὸ γὰρ ἔδωκεν ἡμῖν ὁ Θεὸς πνεῦμα δειλίας, ἀλλὰ δυνάμεως καὶ ἀγάπης καὶ σωφροσύνης» (Β' Τιμ. β', 3 καὶ 7).

Ἐπὶ πλέον τὸ κῆμα τῆς ἁμαρτίας καὶ ὁ χεῖμαρος τῆς ἀνομίας πλήττουν συνεχῶς τὴν κοινωνίαν ἐν μέσῳ τῆς ὁποίας καλεῖσθε νὰ ἐργασθῆτε διὰ τὴν σωτηρίαν ψυχῶν. Πλήμμυρα κακότητος ἀπειλεῖ νὰ ἀφανίσῃ ὅ,τι καλὸν καὶ θεάρεστον. Θεωρίαι πολλαὶ καὶ διάφοροι, ἀντιχριστιανικαὶ καὶ ἀνορθόδοξοι ἐπιδιώκουν νὰ ἀπομακρύνουν τὸν ἀνθρώπον ἀπὸ τὸν δρόμον τῆς ἀληθείας. Καὶ καλεῖσθε σεῖς, συνεχισταὶ τοῦ ἔργου

νιον ζωῆν. Ὁ Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν καὶ ὡς ἄνθρωπος ἀπέκτησε νέον, ἀφθαρτον καὶ δεδοξασμένον σῶμα καὶ μετὰ αὐτὸ ἐνεφανίσθη πολλάκις εἰς τοὺς μαθητὰς Του καὶ τέλος ἀνυψώθη ἐν δεξιᾷ τοῦ οὐρανοῦ Πατρός του ὡς πρωτότοκος ἀδελφός μας, ὡς κεφαλὴ τοῦ μυστικοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας. «Ἀνύψωσε λοιπὸν ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς θεότητος καὶ ὀλόκληρον τὴν φύσιν μας», διὰ τὴν δόξασιν καὶ νὰ χαρίσῃ εἰς ἡμᾶς καὶ αὐτὴν τὴν ἀφθαρσίαν τῆς σαρκός. «Δεῖ γὰρ τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀφθαρσίαν καὶ τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀθανασίαν» (Α' Κορ. ιε', 53).

* *

Τὸ ὅτι τὰ γεγονότα τῆς Ἀναστάσεως καὶ Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου ἀποκαλύπτουν μίαν νέαν πραγματικότητα, ἣτις δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ περιληφθῇ εἰς τὸ σύστημα τῶν ἐνδοκοσμικῶν λογικῶν κατηγοριῶν ἢ

τῶν Ἀποστόλων, νὰ ἀναγκαιώσῃτε τὸ κακόν, νὰ διαφρατίσετε ἀνθρώπους, νὰ ὀδηγήσετε εἰς νομὰς σωτηρίους καὶ νὰ σώσετε ψυχὰς «ὕπερ ὧν Χριστὸς ἀπέθανε». Μὴ λησμονεῖτε ὅτι κατὰ τὸν ἱερὸν Χριστόστομον: «Ἀρκεῖ εἰς ἀνθρώπος, ζήλω πεπυρωμένος, ὀλόκληρον διορθώσασθαι δῆμον».

Ἐμπρὸς λοιπὸν. «Ὀπισθῆτε μετὰ τὴν μάχαιραν τοῦ πνεύματος» (Ἐφεσ. στ', 17), «ἐνδυσθῆτε τὸν θώρακα τῆς πίστεως» (Α' Θεσ. ε', 8), ἀναλάβετε «τὴν πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ» (Ἐφεσ. στ', 11) καὶ χωρῆσατε ἀφύβως εἰς τὸ ἔργον σας. Ὁ Θεὸς μαζί σας.

Ἡ σεμνὴ τελετὴ ἔληξε διὰ τῆς ἀπονομῆς τῶν διπλωμάτων εἰς τοὺς σπουδαστὰς ὑπὸ τοῦ ἐκπροσωποῦντος τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπόν μας Θεοφιλεστάτου Κερνίτσης, καθὼς καὶ βιβλίων εἰς ἕνα ἕκαστον ἐκ τῶν σπουδαστῶν, εἰς τὰ πρόσωπα τῶν ὁποίων ἦτο ἐκδηλὸς ἡ συγκίνησις, διότι μετ' ὀλίγον θὰ ἀποχωρισθοῦν καὶ θὰ μεταβοῦν εἰς τὰς ἐνορίας των διὰ νὰ συνεχίσουν τὸ ὑψηλὸν ἔργον των.

Σήμερον πού ὀργιάζουν αἱ αἰρέσεις, σήμερον πού ἡ πίστις μας ὑφίσταται ἀπροκαλύπτους καὶ ὑπόουλους ἐπιθέσεις, σήμερον πού βλασφημεῖται ὅ,τι ὠραῖον καὶ ὑψηλόν, σήμερον πού σεῖονται τὰ θεμέλια τῆς κοινωνίας, ἡ Ἐκκλησία μας ἔχει ἀνάγκην ζωντανῶν κληρικῶν, οἱ ὁποῖοι θ' ἀποβοῦν θρησκευτικοὶ καὶ κοινωνικοὶ φάροι φωτίζοντες τὰς ψυχὰς τῶν ἐνοριτῶν των. Αἱ φιλοδοξίαι δὲ τοῦ Πνευματικοῦ Φροντιστηρίου εἶναι νὰ καταστήσῃ τοὺς τροφίμους του μεγάλους κληρικούς, διότι ὡς ἐλέχθη προσφυῶς: «Ὁ κληρικὸς πρέπει νὰ ἔχη γεννηθῆ μέγας ἢ νὰ καταστῆ τοιοῦτος». Τ.Κ.

του μηχανοκρατικού («ντετερμινισμού») και της φυσικής αιτιοκρατίας, αυτό δεν είναι άποχρών λόγος, διὰ νὰ ἀρνηθῶμεν τὰ γεγονότα ταῦτα. Ἐὰν αὐτὴ ἡ Φυσικὴ σήμερον καταφέρῃ καιρίον πλήγμα ἐναντίον τῆς αιτιοκρατίας καὶ τονίξῃ τὴν στατιστικὴν ὑφὴν τῶν νόμων τῆς φύσεως· ἐὰν αὐτὸς ὁ μέγας Χάιζενμπεργκ, ὁ ὁποῖος πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἐφιλοξενήθη ὑπὸ τῆς Φυσικομαθηματικῆς Σχολῆς τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου, ἀπέδειξεν, ὅτι εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Μικροφυσικῆς ἰσχύει ἡ ἀρχὴ τοῦ ἀπροσδιοριστοῦ, συμφώνως πρὸς τὴν ὁποῖαν τὰ ἴδια αἴτια δὲν φέρουν πάντοτε ἀναγκαστικῶς τὸ ἴδιον ἀποτέλεσμα καὶ ἐπομένως οἱ ἐπιστήμονες εὐρίσκονται πολλὰκις ἐνώπιον νέων ἀπροβλέπτων πραγματικότητων· πολὺ περισσότερον δὲν ἔχει ἰσχὺν ἡ αιτιοκρατία ἐντὸς τοῦ ὕλικο-πνευματικοῦ κόσμου. Ἀναμφιβόλως ἐντὸς αὐτοῦ εἶναι δυνατὸν νὰ ἀναπηδήσῃ καὶ ἀνατείλῃ μία νέα καὶ μοναδικὴ πραγματικότης, ὅταν ἐνεργῇ ἀμέσως καὶ ἀπ' εὐθείας αὐτὸς ὁ Παντοδύναμος Κυβερνήτης τοῦ Σύμπαντος.

Ὁ Θεός, ὁ Ὅποῖος ἐδημιούργησε τὰς διαφόρους ὄντολογικὰς περιοχὰς καὶ διαστάσεις· ὁ Θεός, ὁ Ὅποῖος ἐπλασε τὰς ἀναριθμήτους διαστάσεις τοῦ χώρου καὶ τοῦ χρόνου, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἄλλαι διὰ τοὺς ἰχθύς, ἄλλαι διὰ τὰ «σαλιγκάρια» καὶ ἄλλαι διὰ τοὺς ἀνθρώπους· ὁ Θεός, ὁ Ὅποῖος ἐδημιούργησε τὰς περιοχὰς τῶν χρωμάτων καὶ τῶν ἤχων, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἄλλαι διὰ τὴν μέλισσαν, ἡ ὁποία καὶ διὰ μέσου τοῦ ὑπεριώδους φωτὸς βλέπει τὰ ἀνθη ὠραιότερα ἀπὸ ὅ,τι τὰ βλέπομεν ἡμεῖς, ἄλλαι διὰ τὰ ἔμβια ὄντα, τὰ ὁποῖα συλλαμβάνουν τοὺς ὑπερήχους καὶ ἄλλαι διὰ τὸν ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὰ ὦτά του συλλαμβάνει μόνον ὠρισμένας συχνότητας τῶν ὀπτικῶν ἢ ἀκουστικῶν κυμάνσεων (π.χ. ἐκ τοῦ ἐρυθροῦ μέχρι τοῦ ἰώδους)· ὁ Θεός, ὁ Ὅποῖος ἐδημιούργησε ὡς Κάτι τὸ Νέον ἐντὸς τῆς δημιουργίας τὸ Πνεῦμα, τὸ ὁποῖον, ὅπως εἶπεν ὁ μέγας βιολόγος Carrel, καταγράφεται μὲν εἰς τὴν ὕλην διὰ τοῦ ἐγκεφάλου, ἀλλὰ διὰ τῶν ἐνεργειῶν του ἐκτείνεται ἐκτὸς τοῦ χώρου καὶ τοῦ χρόνου «σὰν ἓνα φύκι, ποὺ στερεώνεται σ' ἓνα βράχο κι' ἀφήνει νὰ κυματίζουν τὰ φύλλα του μέσα στὸ μυστήριο τοῦ ὠκεανοῦ»· αὐτὸς ὁ ἴδιος Παντοδύναμος Θεὸς μὲ τὴν Ἀνάστασιν καὶ Ἀνάληψιν τοῦ Χριστοῦ ἀπεκάλυψε τὴν διάστασιν τῆς καινῆς καὶ δεδοξασμένης ὑπάρξεως καὶ τοιουτοτρόπως ἐνήργησε μίαν βαθεῖαν τομὴν εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ ὕλικο-πνευματικοῦ Σύμπαντος καὶ ἐσήμανε τὴν ἀπαρχὴν τῆς ἀνακαινίσεως τοῦ κόσμου.

Βεβαίως διὰ τοὺς ψευδορραλιστάς, οἱ ὁποῖοι βλέπουν τὴν πραγματικότητά μωπικῶς καὶ περιορίζουν τὸ ὄντως ὄν μόνον εἰς τὰ ὅρια τῶν πέντε αἰσθήσεων· δι' ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι παραθεωροῦν τὸ ὅτι ὑπάρχουν καὶ περιοχαὶ τῆς πραγματικότητος, αἱ ὁποῖαι δὲν εἶναι ὄραταί, χωρηταί, ἀριθμηταί, μετρηταί καὶ σταθμηταί· δι' ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι δὲν θὰ ἐθεώρουν ὡς κωμικὸν τὸ νὰ ὀμιλήσωμεν διὰ μίαν τετράγωνον χαράν, δι' ἓνα στρογγύλον ἡρωϊσμόν, διὰ μίαν χιλιόγραμμον συγκίνησιν ἢ ὠραιότητα· δι' ἐκείνους, εἰς τοὺς ὁποίους

ἔχουν ἀτροφῆσαι ἢ νεκρωθῆ αἱ πνευματικαὶ κεραταὶ εἰς τρόπον ὥστε νὰ μὴ συλλαμβάνουν πλέον μηνύματα ἐκ τοῦ βασιλείου τῆς ὑπερβατικῆς πραγματικότητος· δι' ἐκείνους, εἰς τοὺς ὁποίους ὁ πνευματικὸς δαλτωνισμὸς καθιστᾷ ἀοράτους τὰς ἀνταυγείας καὶ διαθλάσεις τοῦ αἰωνίου φωτὸς· δι' ὅλους αὐτοὺς ἡ διὰ τῆς Ἀναστάσεως καὶ Ἀναλήψεως τοῦ Χριστοῦ ἀποκαλυφθεῖσα καὶ φανερωθεῖσα νέα πραγματικότης φαίνεται ὡς ψευδαίσθησις ἢ χίμαιρα.

* *

Ἀντιθέτως πᾶς, ὅστις διατρεῖ ὑγιᾶ τὰ αἰσθητήρια τῆς ψυχῆς, αὐτὸς δὲν εἶναι δυνατὸν παρὰ νὰ διαπιστώνῃ τὴν ἀδιάσειστον πραγματικότητα τῆς Ἀναστάσεως καὶ Ἀναλήψεως, ἥτις μόνον αὐτὴ μεταμορφώνει τὸν ἄνθρωπον καὶ καταξιώνει τὴν ὑπαρξίν του. Ἄς ἐνθυμηθῶμεν τὸ παράδειγμα τῶν Ἀποστόλων, διὰ νὰ ἴδωμεν τὸ μεγαλεῖον τῆς μεταμορφώσεως αὐτῆς. Οἱ Ἀπόστολοι ἦσαν ἄνθρωποι δειλοί, οἵτινες ἐγκατέλειψαν τὸν Διδάσκαλόν των καὶ διεσκορπίσθησαν, μόλις ἀντίκρυσαν τοὺς ρωμαίους στρατιώτας εἰς τὸν κῆπον τῆς Γεθσημανῆ. Ἠρνήθησαν, ὡς ὁ Πέτρος, τὸν Κύριον καὶ μάλιστα μεθ' ὅρκου, ἐγκατέλειψαν Αὐτὸν μόνον εἰς τὰ φρικτὰ πάθη Του καὶ ἐκλείσθησαν εἰς τὰς οἰκίας διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων. Ἐπὶ πλέον οἱ Ἀπόστολοι εἶχον παροϊμωδῆ σκεπτικισμόν καὶ κλασσικὴν δυσπιστίαν. Ὅταν αἱ μυροφόροι γυναῖκες μετέδωκαν εἰς αὐτοὺς τὸ μήνυμα τῆς Ἀναστάσεως, «ἐφάνησαν ὡσεὶ λῆρος τὰ ρήματα αὐτῶν καὶ ἠπίστουν αὐταῖς» (Λουκ. κδ', 11). «Γυναίκες φλυαρεῖς!», εἶπον. Ὅταν ἐφάνη εἰς αὐτοὺς ὁ Ἀναστάς, τὸν εἶχον προδιάθεσιν νὰ πιστεύσουν. «Ἐδόκουν πνεῦμα θεωρεῖν» (Λουκ. κδ', 37). Ὁ Θωμᾶς ἐξ ἄλλου εἶχε διακηρύξει: «Ἐὰν μὴ ἴδω ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ τὸν τύπον τῶν ἥλων... καὶ βάλω τὴν χεῖρά μου εἰς τὴν πλευρὰν αὐτοῦ, οὐ μὴ πιστεύσω» (Ἰωάν. κ', 25).

Καὶ ὅμως οἱ τόσοι δειλοὶ καὶ δύπιστοι Ἀπόστολοι μετεμορφώθησαν ὀλοκληρωτικῶς, ὅταν ἤλθον εἰς ἐπαφὴν μὲ τὸν Ἀναστάντα Κύριον. Ἐν πρώτοις ἀπέκτησαν ἀκράδαντον βεβαιότητα, ὅτι ὁ Κύριος ἠγέρθη ὄντως. Ἡ βεβαιότης αὕτη προῆλθεν ἐκ τῆς διαπιστώσεως, ὅτι ὁ δεδοξασμένος πλέον Κύριος, ὅστις ἐκινεῖτο ἐλεύθερος ἐκ τῶν δεσμῶν τοῦ χώρου καὶ τοῦ χρόνου καὶ δι' αὐτὸ ἐνεφανίζετο καὶ ἐξηφανίζετο «κεκλεισμένων τῶν θυρῶν», δὲν παρουσιάσθη εἰς αὐτοὺς διὰ μίαν φευγαλέαν στιγμὴν, ὡς ὄπτασια ἀκαριαία, ὡς αἰθερία μορφή μὲ σῶμα φανταστικὸν καὶ ἀτμῶδες, μὴ ἐπιδεχόμενον ψηλάφησιν. Ἀντιθέτως ἐνεφανίσθη πολλὰκις σωματικῶς, παρέμενε ἐπὶ μακρὸν μετὰ τῶν μαθητῶν Του, συνωμίλει καὶ συμπεριεπάτει μετ' αὐτῶν. Ἠρωτᾶτο καὶ ἐδίδεν ἀπαντήσεις, παραγγελίας καὶ ἐντολάς. Ἀκόμη περισσότερον συνέτρωγε μετ' αὐτῶν καὶ ἐδέχετο νὰ ψηλαφηθῇ.

Ἡ ἀμεσος αὐτὴ ἐμπειρία τῶν Ἀποστόλων, ὅτι ὁ Κύριος ἀνέστη τῷ ὄντι, τοὺς συνεκλόνησε καὶ ἐγένετο ἡ κινητήριος δύναμις, ἥτις μετέβαλε τὸν ψυχικὸν των κόσμον, τὰς σκέψεις των, τὰ σχέδιά των, τὰς

ἀποφάσεις των. Ἡ μεταβολὴ καὶ μεταμόρφωσις αὐτὴ εἶναι μοναδικὴ εἰς τὴν παγκόσμιον ἱστορίαν. Χωρικοὶ ταξιδεύουν εἰς τὸν κόσμον ὀλόκληρον, χερῶνακτες γίνονται κήρυκες καὶ συγγραφεῖς, ἄνθρωποι δειλοὶ παρουσιάζονται μὲ ἥρωϊκὸν φρόνημα, ψυχὰ ἀσταθεῖς ἀποκτοῦν σταθερότητα μέχρι τοῦ μαρτυρικοῦ θανάτου. Περιέρχονται τὴν οἰκουμένην, «τεσσαράκοντα παρὰ μίαν» πολλάκις λαμβάνοντες, ραβδίζόμενοι, λιθαζόμενοι, ναυαγοῦντες, ἀδοιοπορίας πολλάκις, κινδύνους ποταμῶν, κινδύνους ληστῶν... ἐν κόπῳ καὶ μόχθῳ, ἐν ἀγρυπνίαις πολλάκις, ἐν λιμῶ καὶ δίψει, ἐν νηστείαις πολλάκις, ἐν ψύχει καὶ γυμνότητι» (Β' Κορ. ια', 24-27). Οἱ ἀπόστολοι δὲν ἀπέθανον φυσικὸν θάνατον. Διὰ τοῦ αἵματός των ὑπέγραψαν τὸ κήρυγμά των, τὸ ὁποῖον ἐβροντοφῶνει: «Ὁ ἀκηχλάμεν, ὃ ἐωράκαμεν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν, ὃ ἔθεασάμεθα καὶ αἱ χεῖρες ἡμῶν ἐψηλάφησαν... ἀπαγγέλλομεν ὑμῖν» (Α' Ἰωάν. α', 1-3). Ὁ Πέτρος καὶ ὁ Ἰωάννης μαζὶ διεκήρυξαν ἐνώπιον τοῦ Συνεδρίου: «Οὐ δυνάμεθα ἡμεῖς, ἃ εἶδομεν καὶ ἠκούσαμεν μὴ λαλεῖν» (Πράξ. δ', 20). Τοιοῦτοτρόπως νέαι δυνάμεις ρυθμίζουσι τὴν ὑπαρξίν των Ἀποστόλων: ὁ Χριστὸς, τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ. Εἴτε ζοῦν, εἴτε ἀποθνήσκουν, χάριν τοῦ Κυρίου ζοῦν καὶ χάριν Αὐτοῦ ἀποθνήσκουν (Γαλ. β', 20. Β' Κορ. ι', 5. Ρωμ. ι', 8. Α' Κορ. ζ', 13. Ρωμ. ιδ', 8). Ἐν Κυρίῳ πάσχουν, ἐν Κυρίῳ θριαμβεοῦν καὶ πάντα ἐν ὀνόματι Κυρίου ποιοῦν. Δι' αὐτοὺς «τὸ ζῆν Χριστὸς» (Φίλιπ. α', 21).

* *

Παρομοία μεταμόρφωσις καὶ ἀνάλογος ἐξευγενισμὸς γίνεται διὰ τῶν αἰώνων εἰς πᾶσαν ἀνθρωπίνην ὑπαρξίν, ἡ ὁποία πρὸ πάντων διὰ τῆς λειτουργικῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας συνάπτει ζωντανὴν προσωπικὴν σχέσιν μὲ τὸν Ἀναστάντα καὶ ἐν δόξῃ Ἀναληφθέντα Κύριον. Μα εἰς τὸν Χριστὸν ἡ ἀνθρωπίνην ὑπαρξίν ἀσφυκτιᾷ, διότι στερεῖται πνευματικοῦ ὀξυγόνου, ἐσωτερικῆς γαλήνης καὶ χαρᾶς.

Ἡ μεγάλη συμβολὴ τῆς συγχρόνου ὑπαρξιακῆς φιλοσοφίας, — ἀκόμη καὶ εἰς τὰς περιπτώσεις, κατὰ τὰς ὁποίας αὐτὴ ἔχει ἀντιχριστιανικὸν προσανατολισμόν —, συνίσταται εἰς τὸ ὅτι αὐτὴ βοηθεῖ νὰ συνειδητοποιήσωμεν τὸ τραγικὸν κατάντημα τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος ζῆ ἐντὸς τῶν ἐνδοκοσμικῶν πλαισίων, ἀγνοῶν ἢ παραθεωρῶν τὴν περιοχὴν καὶ διάστασιν τῆς νέας πραγματικότητος, ἡ ὁποία ἀπεκαλύφθη διὰ τῆς Ἀναστάσεως καὶ Ἀναλήψεως τοῦ Χριστοῦ. Οἰαδήποτε ἔκ τῶν μορφῶν ἢ κατευθύνσεων τοῦ σημερινοῦ Ὑπαρξισμού δὲν τρέφεται μὲ χιμαῖρας καὶ αὐταπάτας, δὲν ἐξωραΐζει τὴν πραγματικότητα, δὲν χρυσώνει τὸ κακόν, δὲν παρουσιάζει οὐτοπιστικὴν αἰσιοδοξίαν, ἀλλὰ μὲ εἰλικρινεῖαν καὶ ρεαλισμὸν περιγράφει τὴν θλιβεράν κατάστασιν τῆς ἀνθρωπίνης ὑπαρξείας, ἡ ὁποία ζῆ μακρὰν τοῦ φωτός τῆς Ἀναστάσεως. Τὰ γνωρίσματα τῆς ὑπαρξείας αὐτῆς εἶναι εἴτε ὁ μηδενισμὸς ἢ ἡ σκληρότης καὶ ἀγριότης τοῦ «Ὑπερανθρώπου» τοῦ Νίτσε, ἢ ὁποία ἐξέθρεψε τὰ ἐγκλήματα τοῦ Ναζισμού· εἴτε ἡ βασανιστικὴ μέριμνα, τὴν ὁποίαν περιγράφει ὁ Χάι-

ντεγγερ· εἴτε ἡ ἐνοχία, ὁ πόνος, ἢ ἔλλειψις ἀσφαλείας καὶ ὁ θάνατος τῶν «ὀριακῶν καταστάσεων» τοῦ Γιόσπερς· εἴτε ὁ κόρος, ἢ πλήξις καὶ ἡ ναυτία, τὴν ὁποίαν περιγράφει ὁ Σάρτρ· εἴτε τὸ ἀδιάκοπον κατακύλισμα τοῦ σισυφείου λίθου, ὅπως τονίζει ὁ Καμύ· εἴτε ἡ ἀγωνία, ἢ ἀμφιβολία καὶ ὁ τρόμος, ὅπως περιγράφει ὁ Κίρκεγκααρντ· εἴτε ἡ ἀπελπισία, τὴν ὁποίαν θέλει νὰ καταπολεμήσῃ ὁ Μαρσέλ· εἴτε ἡ φθορά, ἐναντίον τῆς ὁποίας στρέφεται ὁ Μπερντιάεφ. Αἱ περιγραφαὶ τῶν ὑπαρξιστῶν εἰς τὸν τομέα αὐτὸν ὑπενθυμίζουν πως τὰς ἀπαραμίλλους περιγραφὰς τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, οἱ ὁποῖοι κατὰ τρόπον ρεαλιστικὸν περιγράφουσι τὸν πληγωμένον καὶ τραυματισμένον ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος ἔχει ἀφήσει τὸν ὁδοστρωτήρα τοῦ κακοῦ καὶ τῆς μάχης νὰ ἰσοπεδώσῃ τὴν προσωπικότητά του καὶ νὰ συνθλίψῃ τὴν ἀτομικὴν του ὑπαρξίν.

Ἀντιθέτως ἡ ὑπαρξίς, ἡ ὁποία καταυγάζεται ὑπὸ τοῦ φωτός τῆς νέας πραγματικότητος, τὴν ὁποίαν ἐφάνησαν εἰς ἡμᾶς ὁ Ἀναστάς καὶ ἐν δόξῃ Ἀναληφθεὶς Κύριος, ἐκμηδενίζει τὸν δυναμισμὸν τῆς ἐσωτερικῆς πέμπτης φάλαγγος, ἡ ὁποία δημιουργεῖ τὴν ἀστάθειαν καὶ παραλύει τὸ ἀγωνιστικὸν νεῦρον τῆς θελήσεως· ἀπομακρύνεται ἐκ τῆς δελεαστικῆς ὁδοῦ τῆς ἐλάσσονος καὶ ἡσσονος προσπαθείας· συντρίβει τὰ δεσμὰ τῆς πνευματικῆς δουλείας καὶ ἀναπνέει τὸν ἀέρα τῆς ἀληθοῦς ἐλευθερίας. Ἡ χριστιανικὴ ὑπαρξίς ἐλευθερώνεται ἀπὸ τοὺς ἐπιβάτας τῆς ἐνοχίας, τῆς ἀμφιβολίας, τῆς ἀγωνίας καὶ τῆς βασανιστικῆς μερίμνης· ἐμβαπτίζεται εἰς τὸ πέλαγος τῆς αἰωνίας ἀγάπης· περιβάλλεται τὸ φωτεινὸν ἔνδυμα τῆς θείας υἰοθεσίας· ἀκούει τοὺς πασχαλινούς κώδωνας τῆς νέας ζωῆς καὶ ἐσωτερικῆς ἀναγεννήσεως· πληροῦται ἐλπίδος καὶ ἐσωτερικῆς εἰρήνης· νικᾷ ὀριστικῶς τὸν πόνον καὶ τὴν ὀδύνην τοῦ θανάτου καὶ ζῆ ἐντὸς τῆς χαρᾶς τῆς Ἀναστάσεως. Ἡ χαρὰ αὕτη εἶναι μόνιμος καὶ ἀναφαίρετος. Οὐδὲν δύναται νὰ ἀφαιρέσῃ ταύτην ἐκ τῆς ψυχῆς τοῦ Χριστιανοῦ. Ἀκόμη καὶ ὅταν ὁ Χριστιανὸς φέρῃ ῥάκη καὶ ζῆ ἐντὸς πτωχικῆς καλύβης· ἀκόμη καὶ ὅταν ἡ θλιψὴ συντρίβῃ τὴν καρδίαν του· ἀκόμη καὶ ἂν πορεύεται «ἐν μέσῳ σκιάς θανάτου» ἢ ὁ θάνατος ἀφαιρᾷ ἀπὸ τὰς ἀγκάλας αὐτοῦ προσφιλεῖς καὶ πεφιλημένους ὑπαρξίς καὶ τότε ἡ χαρὰ πτερυγίζει ἐντὸς τῆς ψυχῆς αὐτοῦ. Οἱ Χριστιανοὶ ἐν ὥρᾳ θλίψεως παρουσιάζονται «ὡς λυπούμενοι, ἀεὶ δὲ χαίροντες» (Β' Κορ. ζ', 10). Καὶ δι' αὐτὸν τὸν θάνατον οὗτοι δὲν λυποῦνται ὡς «οἱ λοιποὶ, οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα» (Α' Θεσσ. δ', 13).

Ἁγαπητοὶ φοιτηταί,

Ἡ σημερινὴ μας θεία Λειτουργία ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ καὶ ἐπιβλητικοῦ χώρου τῆς Ροτόντας δὲν εἶναι ἀπλῶς μία τυπικὴ ἐκδήλωσις ἐπὶ τῇ λήξει τῶν μαθημάτων, ἀλλ' ἀποβλέπει πρὸ πάντων εἰς τὸ νὰ ὑπομνήσῃ εἰς σᾶς, ὅτι, διὰ νὰ λαμπρύνετε τὴν προσωπικότητά σας καὶ διὰ νὰ καταξιώσετε τὴν ὑπαρξίν σας, δὲν πρέπει νὰ περιορισθῆτε μόνον εἰς τὸν νοσηταρχικὸν σας ἐξοπλισμὸν μὲ ἐν ποσὸν γνώσεων, ἀλλὰ πρέπει πρὸ πάντων νὰ ἀγωνισθῆτε διὰ νὰ σμιλεῦσετε τὴν προσωπικότη-

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ ΚΑΙ Η ΕΝ ΧΡΙΣΤΩ ΑΠΟΛΥΤΡΩΣΙΣ *

«Ὅς ἐγενήθη ἡμῖν σοφία ἀπὸ Θεοῦ, δικαιοσύνη τε καὶ ἁγιασμός καὶ ἀπολύτρωσις».

(Α' Κορινθ. α', 29).

Εἰς τὸ πνευματικὸν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ στερέωμα, ὡς ἀδάμας στερρός, ὡς ἀστὴρ πρώτου μεγέθους, ὡς τηλαυγὴς φάρος, λάμπει καὶ ἀκτινοβολεῖ αἰωνίως ὁ θεϊότατος Παῦλος, ὁ φλογερὸς ἀπόστολος, ὁ μέγας θεοκέρυξ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς καὶ σωτηρίας.

Καὶ ἡμεῖς, ὡς τέκνα φωτόμορφα τῆς πρεσβυγενούς ταύτης Ἐκκλησίας τῆς Νικοπόλεως, τὴν ὁποῖαν ὁ ἴδιος ἵδρυσεν, αὐτὴν ἐστερέωσε, πολλαχῶς καθηγήσατο, καὶ—διὰ τῆς ἐν ταύτῃ τῇ περιδόξῳ πόλει παραχειμάσεως αὐτοῦ κατὰ τὸν χειμῶνα τοῦ σωτηρίου ἔτους 66/67—τοσοῦτον εὐηργέτησε, μεταδώσας τὸ ὑπέρλαμπρον φῶς τῆς ἐν Χριστῷ θείας ἀπολυτρώσεως εἰς τοὺς Νικοπολίτας καὶ γενικῶς εἰπεῖν εἰς τοὺς Ἑπιειρώτας¹, τιμῶμεν καὶ πάλιν

* Ὁ πανηγυρικός οὗτος λόγος ἐξεφωνήθη, ἐντολῇ τῆς Αὐτοῦ Σεβασμιότητος τοῦ Μητροπολίτου Νικοπόλεως κ. Στυλίου καὶ ἐπὶ παρουσίᾳ αὐτοῦ, ἐν τῷ ἐπισήμῳ ὑπαιθρῷ Ἑσπερινῷ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Νικοπόλει Ἑπείρου καὶ ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς παλαιοχριστιανικῆς Βασιλικῆς τοῦ ἀρχιερέως Ἀλκίσωνος (5' αἰῶνος), ἐν μέσῳ δὲ πλήθους Ἱερατείου, Ἀρχῶν, Ἐπισήμων καὶ εὐλαβῶν Προσκυνητῶν ἐξ ἀπάσης τῆς Περιφέρειας, τὸς ἀπογευματικὰς ὥρας τῆς 29ης Ἰουνίου 1966.

1. Βιτάλη Φιλάρετου, Ἀρχιμανδρίτου, Λόγοι ἐπὶ τῶν ἑορτῶν καὶ τῶν μνημῶν τῶν Ἀγίων, ἐν Ἀθήναις 1960/61, τόμ. Α', σελ. 261-65, τοῦ αὐτοῦ, Ἡ ἐν Χριστῷ ζωὴ καὶ δράσις τοῦ ἁγίου Ἀπ. Παύλου καὶ ἡ ἀκολουθία τοῦ ἐν Νικοπόλει τελουμένου Μ. Ἑσπερινοῦ, ἐν Ἀθήναις 1962, τοῦ αὐτοῦ, Ἡ σώζουσα θεία Χάρις κατὰ τὸν Ἀπ. Παῦλον, ἐν Ἀθήναις 1964, τοῦ αὐτοῦ, ὁ σκοπὸς τοῦ Παύλου, ἐν Ἀθήναις 1966, Ζοῦρα Σταθοπούλου Δ., Ἡ ἑλληνικότης τῆς Β. Ἑπείρου, Ἀθήναις 1955, σελ. 70, Κορινθία Γ., Ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τῶν ἐκκλησιῶν αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Ἀπ. Παύλου μέχρι σήμερον, τομ. Α', ἐν Ἀθήναις 1954/60, σελ. 359-60, Κωνσταντῖνου Θ., Παῦλος ὁ ἀπόστολος τῶν ἐθνῶν, Ἀθήναις 1951, σελ. 23, Νικολαΐδη Στ., Ὁ Παῦλος, Ἀθήναις 1958, σελ.

τητά σας εἰς ἐν πνευματικὸν καλλιτέχνημα, εἰς μίαν νέαν ὑπαρξίν. Μόνον μὲ τὸν ἀγῶνα αὐτὸν θὰ πραγματοποιήσετε τὸν εὐγενέστερον πόθον τῆς νεανικῆς ψυχῆς, τὸν πόθον διὰ τὸ νέον, τὸν πόθον διὰ μίαν ἐπαναστατικὴν καὶ ἀνακαινιστικὴν δρᾶσιν. Μόνον ἡ δημιουργία χριστιανικῶν ὑπάρξεων ἱκανοποιεῖ τὸν πόθον αὐτόν. Ἐἴθε λοιπὸν διὰ τῶν εὐχῶν τοῦ εὐλογοῦντος καὶ ἀγαζόντος ἡμᾶς σήμερον Παναγιωτάτου Ἱεράρχου σεῖς οἱ φοιτηταὶ καὶ ἕκαστος ἐξ ἡμῶν τῶν μεγαλυτέρων νὰ συνειδητοποιήσωμεν καὶ νὰ βλέπωμεν ἐπαληθευομένους καὶ πραγματοποιημένους εἰς τὸν ἐαυτὸν μας τοὺς λόγους τοῦ Ἀπ. Παύλου: «Ἐἴ τις ἐν Χριστῷ, καὶ νῆ κτίσις» (Β' Κορ. β', 17).

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΥ
Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

ἀξιοχρέως σήμερον τὴν ἱερὰν αὐτοῦ μνήμην. Καὶ συνελθόντες εὐλαβῶς ἐνθάδε, ἐκ κέντρου ψυχῆς δοξολογοῦμεν τὸν ἐν Τριάδι Θεόν, ὑμνολογοῦντες ἅμα καὶ γεραίροντες, κατ' ἀξίαν, τὸν ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς οἰκουμένης ὑπερένδοξον Ἀπόστολον.

Ἐν τούτοις, ἵνα ὁ φόρος τῆς λατρείας ἡμῶν πρὸς τὸν μεγαλόδωρον Θεὸν καὶ εὐγνωμοσύνης ἡμῶν πρὸς τὸν ἑορταζόμενον μεγαλῶνυμον Διδάσκαλον εἶναι εὐάρεστος καὶ εὐπρόσδεκτος, ἐπιβάλλεται ὅπως προβῶμεν εἰς μίαν ἀνασκόπησιν τῆς καθ' ὅλου, οὐσιαστικῆς, ζωῆς ἡμῶν, ὥστε νὰ διαπιστώσωμεν κατὰ πόσον εἴμεθα, καὶ πρέπει ἀνυπερθέτως νὰ καταστῶμεν, λελυτρωμένοι.

Ἀκούομεν αὐτοῦ, λέγοντος καὶ κηρύσσοντος οἰοῖναι πρὸς ἡμᾶς: «ἐξ αὐτοῦ ὑμεῖς ἐστε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὃς ἐγενήθη ἡμῖν σοφία ἀπὸ Θεοῦ, δικαιοσύνη τε καὶ ἁγιασμός καὶ ἀπολύτρωσις».

Ὁ Κύριος ἔγινε δι' ὅλους τοὺς πιστοὺς σοφία ἀπὸ τὸν Θεόν, μέσον δικαιοσύνης, ἁγιασμοῦ καὶ πλήρους ψυχικῆς ἀπελευθερώσεως. Ὅσοι δὲ τῶν ἀγαθῶν τούτων ἐγεύθησαν, πλουσιοπαρόχως, συνήνωθησαν, τῇ χάριτι τοῦ ζωοποιοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἀδιαρρήκτως, μετὰ τοῦ αἰωνίου Λυτρωτοῦ καὶ Σωτήρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Καὶ τοιοῦτοτρόπως ἔλαβον «τὴν ἀπολύτρωσιν, τὴν ἄφεσιν τῶν ἀμαρτιῶν»².

Δι' ἡμᾶς αὐτοὺς ὅμως ἔχουν ἄμεσον ἐφαρμογὴν οἱ θεηγόροι οὗτοι λόγοι, καὶ δὴ ἡ ἀποστολικὴ πιστοποίησις, ἣν παρέχει πρὸς τοὺς Κορινθίους, «ἐξ αὐτοῦ ὑμεῖς ἐστε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ»;

Ἐπὶ τοῦ σπουδαιστάτου ὄθεν θέματος τῆς ἐν Χριστῷ θείας ἀπολυτρώσεως, ἐν σχέσει πρὸς τὸν μέγιστον Παῦλον καὶ ἡμᾶς, ὡς ὁμιλήσωμεν ἐκτενέστερον σήμερον, πρὸς ψυχικὴν ἡμῶν ὠφέλειαν καὶ διδασκαλίαν.

*

1. Ὁ «ἀλύτρωτος» Σαούλ! Πόσον φοβερὸς! Τί ἐπικίνδυνος! Καὶ πόσον ἐπιζήμιος ἀπεδείχθη διὰ τὴν νεοπαγῆ Ἐκκλησίαν τῆς ἐν Χριστῷ ἀπολυτρώσεως! Αὐτὸ καὶ μόνον τὸ ὄνομα του προεκάλεε τρόμον! Διότι ὁ Σαούλος ἐνέπνεε πανταχοῦ «ἀπειλῆς καὶ φόνου»³.

Φαρισαῖος αὐτός, ἐκ φαρισαίων⁴, ἄδυσωπῆ-

313-16, Τρεμπέλα Π., Ὑπόμνημα εἰς τὰς ἐπιστολάς τοῦ Παύλου, Ἀθήναις 1937, σελ. 703, Φιλιππίδου Λ., Ἡ πρώτη πρὸς Τιμόθεον ποιμαντικὴ ἐπιστολὴ τοῦ ἀποστόλου Παύλου, Ἀθήναις 1952, σελ. 23, Holzner, Παῦλος, μετφρ. Ἀρχιμ. Ἱερωνύμου Κοτσώνη, Ἀθήναις 1961, σελ. 471, 72, 74, 507.

2. Κολασ. α', 14.

3. Πράξ. θ', 1.

4. Αὐτόθι κς', 5.

των, ὡς γνωστὸν ἐχθρῶν καὶ σταυρωτῶν τοῦ Χριστοῦ, παιδιόθεν εἶχε λάβει οὐ μόνον αὐστηροτάτην ἰουδαϊκὴν ἀνατροφήν, ἀλλὰ καὶ ἔξοχον ἐν ταῦτῳ μόρφωσιν. Εἶχεν ἐνωρίτατα καὶ βαθύτατα μυηθῆ εἰς τὴν Βίβλον, τὴν Παλαιὰν Διαθήκην. Εἶχε περὶ τὸν Νόμον καὶ τὰς ἰουδαϊκὰς παραδόσεις, πρὸς δὲ καὶ περὶ τὰς προφορικὰς τῶν ραββίνων ἐντολὰς—διατάξεις ἐνδιατρίψει καὶ ἐπιμελῶς ἐκπαιδευθῆ, ἐν Ταρσῷ, τῇ πόλει τῆς γεννήσεώς του,⁵ καὶ ἐν Ἱεροσολύμοις, «παρὰ τοὺς πόδας Γαμαλιήλ, κατὰ ἀκρίβειαν τοῦ πατρός του νόμου».⁶ Προκόπτων δ' «ἐν τῷ ἰουδαϊσμῷ ὑπὲρ πολλοὺς συνηλικιώτας ἐν τῷ γένει» του⁷ κατέστη, σὺν τῷ χρόνῳ, ἄνθρωπος τῶν πλέον αὐστηρῶν ἐθνικῶν καὶ θρησκευτικῶν κατευθύνσεων. Τὸ ψυχικόν του βάθος ἦτο πεπληρωμένον ἀλαζονείας διὰ τὸ ἔθνος του. Ἡ μόρφωσίς του, καίτοι λεπτή καὶ βαθεῖα, εἶχε προσλάβει ἐσφαλμένην γραμμὴν. Παρὰ ταῦτα εἶχε βαθυτέρας ἐσωτερικὰς ἀνησυχίας. Ὁ πύρινος ζήλος του διὰ τὴν πατρίδα θρησκείαν τοῦτο ἀποδεικνύει.

Πέραν τῆς ἐθνικῆς ὑπερηφανείας, τῆς ἀπροσμετρήτου ἐπάρσεως καὶ τῆς φοβερᾶς ἀντιχριστιανικῆς μισαλλοδοξίας του, δὲν παρουσίαζε προσωπικὰς, ἠθικὰς, ἀμαρτωλὰς, πτώσεις⁸. Ὁ ὑπέμετρος θρησκευτικὸς ζήλος του τὸν εἶχε πλήρως ἀφομοιώσει καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἐξαφανίσει πᾶσαν ἄλλην συνήθη νεανικὴν ὁρμὴν. Ἐντεῦθεν καὶ παρέμεινε εἰς ἔκουσιαν ἀγαμίαν⁹.

Διέθετεν ὅμως ἄγριον ἰουδαϊκὸν φανατισμὸν. Εἰς τὴν ψυχὴν του ὑπῆρχεν ἀσυγκράτητον μῖσος κατὰ τοῦ Χριστοῦ. Τοῦτο ἐξεδηλώθη θανασίμως εἰς τὴν ὑπόθεσιν τοῦ πρωτοδιακόνου Στεφάνου, εἰς τὸν ἀπάνθρωπον φόνον τοῦ ὁποίου, αὐτὸς εἶχε πρωτοστατήσῃ ὡς νομοδιδάσκαλος, ὡς μέλος τοῦ μεγάλου Συνεδρίου, ὡς ἐπόπτης τῆς στυγερᾶς αὐτῆς δολοφονίας. Κατὰ τὸν ἱερὸν Αὐγουστίνον, ὁ Σαῦλος ἐφύλασσε τὰ ἱμάτια ἐκείνων οἱ ὁποῖοι ἐλιθοβολοῦσαν τὸν Στέφανον, διὰ νὰ λιθοβολῆ ὁ ἴδιος μετὰ χέρια ὄλων!¹⁰

Ἡ εὐέξαπτος νεανικὴ καρδιά του εἶχε τότε ἐπαναστατήσῃ. Ὡς χρέος ἱερὸν καὶ καθῆκον ὑπέρετατον ἐβλεπε τὴν πάση θυσίᾳ, διὰ πυρὸς καὶ σιδήρου, ἐκρίζωσιν τῆς, ὡς ἐνόμιζε, κατηραμένης αἰρέσεως τῶν χριστιανῶν! Ἐντεῦθεν ἀπέβη διώκτης ἀπηνῆς τῆς νέας Πίστεως καὶ τῶν ὁπαδῶν της. Λυσσῶδῶς κινεῖται καὶ ἐνεργεῖ. Ἐφορμᾷ πανταχοῦ. Παραβιάζει καὶ αὐτὸ τὸ οἰκογενειακὸν ἄσυλον.

5. «Ἐγὼ εἰμι ἀνὴρ Ἰουδαῖος, γεγεννημένος ἐν Ταρσῷ τῆς Κιλικίας» (Ἐνθ' ἄνωτ. κβ', 3. Πρβλ. Holzner ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 17.

6. Πράξ. κβ', 3.

7. Γαλάτ. α', 14.

8. Παρὰ Holzner, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 27, 32.

9. Α' Κορινθ. ζ', 8.

10. Παρὰ Νικολαΐδη, ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 29, Holzner, ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 38.

Συλλαμβάνει καὶ καταπιέζει χριστιανούς. Τοὺς κλείει δ' εἰς τὰς φυλακάς, ἀνοικτιρμόνως!¹¹.

Ἴδου διατὶ ἦτο ὁ Σαῦλος ὁ φόβος καὶ ὁ τρόμος τῆς νεοσυστάτου χριστιανικῆς Ἐκκλησίας.

Ἀργότερον θὰ ἔγραφε πρὸς τοὺς Φιλιππησίους, ὅτι ἐκ τοῦ πραγματικοῦ ζήλου, ἐστερημένου ὀρθῆς ἐκτιμήσεως καὶ ἀληθοῦς ἐπιγνώσεως, ἐδίωκον «τὴν ἐκκλησίαν κατὰ δικαιοσύνην τὴν ἐν νόμῳ γενόμενος ἄμεμπτος»¹² ἄμεμπτος ἐξ ἐξωτερικῆς προφανῶς συμμορφώσεώς του πρὸς τὸν Νόμον.

Τοσοῦτον εἶναι ἀπατηλὴ τῆς ἀμαρτίας ἡ τακτική. Τοσοῦτον πανοῦργος καὶ δαιμονικὴ ἡ ἐνέργειά της, ὥστε νὰ παρασύρῃ καὶ τοὺς πλέον ἰσχυροὺς καὶ ρωμαλέους χαρακτήρας!

Καὶ ὁ Παῦλος θὰ αἰσθάνεται πάντοτε, ζωρότατα, ὅτι κατ' αὐτὴν τὴν περίοδον τῆς μήπω λυτρώσεώς του, διέπραξε τοιαῦτα σοβαρὰ σφάλματα, ἠπατήθη τοσοῦτον οἰκτρῶς ὡς πρὸς τὴν συνείδησίν του, ἀθελήτως ἐκυριάρχησεν ἐντὸς του ἡ φρικτὴ δύναμις τῆς ἀμαρτίας καὶ τὸν παρέσυρεν εἰς πράξεις ἱεροσυλίας. Ἡ ἀγνωνία διὰ τὴν ἀμαρτίαν θὰ τὸν συνέχῃ. Ἐνθυμεῖται τοῦτο τὸ συναίσθημα ὅπερ ἐπιφέρει ὁ «νόμος» τῆς ἀμαρτίας. Καὶ περιγράφων τὴν δυσχερῆ θέσιν, εἰς ἣν περιέρχεται ὁ ἀλύτρωτος ἄνθρωπος, συνεπιφέρει: «Ταλαίπωρος ἐγὼ ἄνθρωπος! τίς με ρύσεται ἐκ τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου;»¹³.

Ὁ Λυτρωτὴς Χριστὸς! Αὐτὴ εἶναι ἡ διδομένη ἀπάντησις. Ἡ λυτρωτικὴ θεῖα Χάρις Του, ἐκεῖ παρὰ τὴν ὁδὸν τῆς Δαμασκού, κατηύγασε πλουσίως τὸν βεβυθισμένον εἰς τὴν ἀμαρτίαν καὶ ἐσκοτισμένον ἐσωτερικὸν κόσμον τοῦ Σαούλ.

2. Καὶ ἀπολυτροῦται ἐν Χριστῷ. Ὁ Σαῦλος μεταμορφώνεται εἰς Παῦλον. Βαπτίζεται καὶ οὗτος παρὰ τοῦ Ἀνανίου «εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος»¹⁴. Ἀναγεννᾶται πνευματικῶς. Εὐρίσκει τὴν λύτρωσίν του ἐν Χριστῷ¹⁵. Δικαιοῦται διὰ τῆς πίστεως ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ¹⁶. Ἐλευθεροῦται ἀπὸ τοῦ νόμου τῆς ἀμαρτίας διὰ τοῦ νόμου τοῦ πνεύματος τῆς ζωῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ¹⁷. Ἀνακαινίζεται πλήρως.

11. Εἰς τὴν ἀπολογία του ἐνώπιον τοῦ βασιλέως Ἡρώδου, τοῦ Ἀγρίππα, καὶ τοῦ ρωμαίου ἡγεμόνος Φήστου, εἰς τὴν Καισάρειαν δέσμιος, ὁμολογεῖ ὁ ἴδιος (Πράξ. κς', 10-11): «Ἐγὼ μὲν οὖν ἔδοξα ἐμαυτῷ πρὸς τὸ ὄνομα Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου δεῖν πολλὰ ἐναντία πράξαι· ὁ καὶ ἐποίησα ἐν Ἱεροσολύμοις, καὶ πολλοὺς τῶν ἁγίων ἐγὼ ἐν φυλακαῖς κατέκλεισα τὴν παρὰ τῶν ἀρχιερέων ἐξουσίαν λαβών, ἀναιρουμένων τε αὐτῶν κατήνεγκα ψῆφον, καὶ κατὰ πάσας τὰς συναγωγὰς, πολλάκις τιμωρῶν αὐτοὺς ἠνάγκαζον βλασφημεῖν, περισσῶς τε ἐμμαινόμενος αὐτοῖς ἐδίωκον ἕως καὶ εἰς τὰς ἔξω πόλεις».

12. Ρωμ. ι', 2. Φιλιπ. γ', 6.

13. Ρωμ. ζ', 24.

14. Ματθ. κη', 19. Πράξ. θ', 18.

15. Κολασ. α', 14. Β' Τιμοθ. β', 10.

16. Β' Κορινθ. ε', 21.

17. Ρωμ. η', 2.

καὶ καθίσταται ἐν Χριστῷ ἀληθῶς «καινὴ κτίσις»¹⁸

Ἄποστολῆς, τῷ ὄντι, σωτήριος μεταστροφή!

Ἐκτοτε, τὸ ὑπέρλαμπρον φῶς τῆς Δαμασκοῦ πλημμυρίζει τὴν καρδίαν τοῦ μεγάλου τούτου ἀνδρός. Νέαι δυνάμεις, προερχόμεναι ἐκ τοῦ ἀοράτου κόσμου, ρυθμίζουν τὴν καθ' ὅλου ὑπαρξίν του. Ἡ καινὴ κατὰ Χριστὸν ζωὴ του γίνεται πυρσός, δι' οὗ, ἐμπράκτως, μεταλαμπαδεύεται τὸ ἀνέσπερον φῶς τῆς θείας ἐν Χριστῷ λυτρώσεως. Προηγείται βεβαίως τὸ παράδειγμα τῆς ἀληθοῦς μετανοίας του. Χωρὶς νὰ διατηρῇ τὸ ἄρρωστον αἶσθημα τοῦ «ἀποστόλου», ἢ νὰ τρέφῃ μίσος ἢ αἶσθημα μειονεξίας διὰ τὸ θλιβερόν παρελθόν του, ἐν τούτοις τύψεις συνειδήσεως κεντοῦν ἐνίοτε τὴν εὐαίσθητον ψυχὴν του. «Ἐγὼ γὰρ εἰμι—γράφει—ὁ ἐλάχιστος τῶν ἀποστόλων, ὃς οὐκ εἰμι ἰκανὸς καλεῖσθαι ἀπόστολος, διότι ἐδίωξα τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ· χάριτι δὲ Θεοῦ εἰμι ὃ εἰμι»¹⁹. Παρὰ ταῦτα προσθέτει ἐν συνεχείᾳ, καὶ ἀλλαχοῦ, ὑπεραμυνόμενος τοῦ ἀποστολικοῦ του ἀξιώματος, ὅτι περισσότερο ἐξ ὅλων τῶν Ἀποστόλων, καὶ αὐτῶν τῶν «ὑπὲρ λίαν» ἐκοπίασεν εἰς τὸ ἔργον τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῆς θείας ἀπολυτρώσεως²⁰.

Ἡ χαρὰ τοῦ Παύλου διὰ τὴν ἐν Χριστῷ ψυχικὴν του λύτρωσιν, ἢ εὐγνωμοσύνη του πρὸς τὸν Χριστὸν, ἐκφράζεται ποικιλοτρόπως, καὶ κατὰ τὸν ἑξῆς ἄλλοτε, θριαμβευτικόν, εἰς τὰς ἐπιστολάς του. Ἐχει πλήρη τὴν συναίσθησιν, ὅτι καὶ οὗτος εἶναι «ἡ λεημένοσ ὑπὸ Κυρίου»²¹. Διὰ τοῦτο εὐρίσκεται εἰς διαρκῆ μετ' Αὐτοῦ ἐπικοινωνίαν²². Ὁ νοῦς του εἶναι αἰχμάλωτος τοῦ Χριστοῦ. Ἄπασαι αἱ πνευματικαὶ καὶ σωματικαὶ του δυνάμεις, ἅπασαι αἱ μορφωτικαὶ ἰκανότητές του, τὰ πάντα ὑπηρετοῦν πιστῶς καὶ μετ' αὐταπαρνήσιος ἰδανικῆς τὸν Χριστόν. Ἡ πρὸς Αὐτὸν ὀρμὴ του εἶναι ἀκάθεκτος καὶ ἀπαράμιλλος. Τοιαύτην ταυτότητα τοῦ θελήματός του πρὸς τὸ ἅγιον θέλημα τοῦ Λυτρωτοῦ του αἰσθάνεται, καὶ εἰς τοιαύτην μετ' Αὐτοῦ μυστικὴν ἕνωσιν διατελεῖ, ὥστε «ἐν Κυρίῳ» πάντοτε γράφει, «ἐν Κυρίῳ» ἀσπάζεται, «ἐν Κυρίῳ» πάσχει καὶ θριαμβεύει, καὶ τὰ πάντα ἐν τῷ ὄνοματι Αὐτοῦ ἐπιτελεῖ²³. Δηλαδή ἀνέκφραστος παραμένει ἡ εὐτυχία καὶ μακαριότης του ἐκ τῆς ἀπολυτρώσεώς του. Καὶ βεβαίως, διὰ ταῦτα «ἐάν τε γὰρ ζῶμεν, τῷ Κυρίῳ ζῶμεν· ἐάν τε ἀποθνήσκωμεν, τῷ Κυρίῳ ἀποθνήσκωμεν· ἐάν τε οὖν ζῶμεν ἐάν τε ἀποθνήσκωμεν τοῦ Κυρίου ἐσμέν»²⁴. Ὁ Χριστός, ὡς Λυτρωτής, ἢ ἐν αὐτῷ

καινὴ ζωὴ, πληροὶ τὴν ψυχὴν του ἐλπίδος καὶ χαρᾶς οὐ μόνον διὰ τὴν παρούσαν, ἀλλ' ἰδιαίτατα διὰ τὴν μέλλουσαν ζωὴν καὶ δόξαν²⁵, τῆς ὁποίας ἡ ἀνταύγεια τὸν φωτίζει, τὸν παρηγορεῖ, τὸν ἐνισχύει καὶ τὸν ἐνθαρρύνει καὶ εἰς αὐτὰς τὰς πλέον κρισίμους στιγμὰς, κατὰ τὰς ὁποίας παλαίει μετὰ τῆς ζωῆς καὶ θανάτου²⁶. Καὶ οὕτω ἀγωνίζεται ἀκαταπαύστως, μοχθεῖ ἀκαταπονήτως, ἵνα φέρῃ εἰς αἴσιον πέρας τὴν ἱεράν ἀποστολήν του, εὐρεθῇ κατὰ τὴν κοινὴν ἀνάστασιν καὶ ἀδέκαστον κρίσιν δίκαιος κατὰ πάντα ἐν τῷ Θεῷ²⁷, καὶ λάβῃ παρ' Αὐτοῦ «τὸ βραβεῖον τῆς ἄνω κλήσεως ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ»²⁸.

Ἐπὶ τὸ κράτος τοιούτων σκέψεων, λευτρωμένος κατὰ πάντα ἐν Χριστῷ, καὶ πεφωτισμένος διὰ τῆς θείας καὶ πανσθενουργοῦ Χάριτος,

3. Ὁ Παῦλος ρίπτεται εἰς τὸ ἔργον τῆς θείας ἀπολυτρώσεως. Τὸν βλέπομεν ἄξιον καὶ ἐνθουσιώδη «λειτουρῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τὰ ἔθνη, ἱεουργοῦντα τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ»²⁹.

Οὐδόλως φείδεται κόπων καὶ θυσιῶν ὁ Παῦλος προκειμένου νὰ φέρῃ εἰς πέρας τὴν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ Λυτρωτοῦ δοθεῖσαν εἰς αὐτὸν ἀγίαν ἐντολήν. Τὸ ἀπολυτρωτικὸν ἔργον τοῦ Χριστοῦ πρέπει νὰ ἐπεκταθῇ. Εἶναι ἐπ' ἀνάγκης νὰ οἰκειοποιηθῶν τοῦτο ὅλοι οἱ ἄνθρωποι διὰ νὰ λυτρωθῶν. «Πάντες ἡμαρτον καὶ ὑστεροῦνται τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, δικαιοῦμενοι δωρεάν τῇ αὐτοῦ χάριτι διὰ τῆς ἀπολυτρώσεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ»³⁰. Ἡ πρόνοια τοῦ Θεοῦ, διὰ μέσου τῶν αἰώνων, εἰργάσθη πρὸς τοῦτο παντοιοτρόπως. Τοῦτο βλέπει ὁ Παῦλος μὲ τὸ ἀέτιον βλέμμα του. Καὶ συμπεραίνει, ὅτι ἡ ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητος οὐδὲν ἄλλο νόημα δύναται νὰ ἔχῃ πλὴν τῆς ἐν Χριστῷ ἀπολυτρώσεως, ἥτις παρουσιάζεται ἐν τῇ διανοίᾳ του ὡς ἐν δράμα, ὅπερ τελεῖται ἐπὶ τῆς γῆς καὶ εἰς τὸν οὐρανόν, ἀναπτύσσεται δ' εἰς τὸ παρελθόν, τὸ παρὸν καὶ εἰς τοὺς μέλλοντας αἰῶνας· καὶ ἀποκαλύπτει κυρίως τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ ἀπεράντῳ Αὐτοῦ ἀγάπῃ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, ἥτις ἀγάπη ἐφανέρωθη εἰς τὸ σωτήριον ἔργον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Τὰ πάντα ὑπηρετοῦν εἰς τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου, ποὺ εἶναι ὁ μοναδικὸς σκοπὸς τοῦ Θεοῦ ἐντὸς τῆς ἱστορίας³¹. Τοῦτο γράφει σαφῶς πρὸς τοὺς Κορινθίους· «εἴτε Παῦλος εἴτε Ἀπολλῶς εἴτε

18. Β' Κορινθ. ε', 17.

19. Α' Κορινθ. ιε', 9. Παρβλ. Πράξ. κβ', 22, κς', 10. Γαλ. α', 23.

20. «Λογίζομαι γὰρ μηδὲν ὑστερηκένοι τῶν ὑπὲρ λίαν ἀποστόλων», διαβεβαιώνει ὁ θ. Παῦλος (βλ. Α' Κορινθ. ιε' 10, Β' Κορινθ. ια', 5).

21. Α' Κορινθ. ζ', 25. Παρβλ. Α' Τιμοθ. α', 13, 16.

22. «Ζῆ ἐν ἐμοὶ Χριστός» (Γαλ. β', 20).

23. Ἰωαννίδου Β., Ὁ μυστικισμὸς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, Ἀθήναι 1957, σελ. 39 ἔξ.

24. Ρωμ. ιδ', 8.

25. Φιλιπ. β', 19. Α' Κορινθ. ιε', 19.

26. Παρβλ. Β' Κορινθ. δ', 17-18.

27. Φιλιπ. γ', 9.

28. Αὐτόθι γ', 14. Παρβλ. Ἰωαννίδου Β., ἐνθ' ἀνωτ., σελ. 61.

29. Ρωμ. ιε', 16.

30. Αὐτόθι γ', 24.

31. Εἰρηναίου (ἀποθ. Μητροπολίτου Σάμου), Μελετήματα διάφορα: «Ὁ Ἀπ. Παῦλος καὶ ἡ Ὁρθόδοξος Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία», τόμ. Γ', Ἀθήναι 1960, σελ. 235 ἔξ., Ἰωαννίδου Β., Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος καὶ οἱ Στωϊκοὶ φιλόσοφοι, Ἀθήναι 1957, σελ. 91.

Κηφᾶς εἶτε κόσμος εἶτε ζωὴ εἶτε θάνατος εἶτε ἐνεστώτα, εἶτε μέλλοντα, πάντα ὑμῶν ἐστίν, ὑμεῖς δὲ Χριστοῦ, Χριστὸς δὲ Θεοῦ»³².

Ἐπομένως πρὸς τὴν σωτήριον ταύτην κατεύθυνσιν πρέπει νὰ στραφοῦν ἀπαρεγκλίτως οἱ ἄνθρωποι, οἱ ἐπιποθοῦντες τὴν λύτρωσιν καὶ τὴν ἠθικὴν κατὰ Χριστὸν ἀποκατάστασιν των.

Βεβαίως εἰς τὸν Θεὸν ἀνήκει ἡ πρωτοβουλία διὰ τὴν ἀπολύτρωσιν. Ἡ ἀγάπη Του, ἡ πολυεύσπλαγχνος στοργή Του, προώρισεν «ἡμᾶς εἰς υἰοθεσίαν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς αὐτόν, κατὰ τὴν εὐδοκίαν τοῦ θελήματος αὐτοῦ»³³. Καὶ ἀπεκάλυψεν ἐν τῷ Χριστῷ «τὴν οἰκονομίαν τοῦ μυστηρίου (τῆς ἀπολυτρώσεως) τοῦ ἀποκεκρυμμένου ἀπὸ τῶν αἰώνων»³⁴, εἰς τοὺς τελείους καὶ ἀξίους, ὅπως τοῦτο δεχθοῦν καὶ ἀξίως ἐν Χριστῷ πολιτευθοῦν.

Ἄξιοπαράτηρητον, ὅτι εἰς τὴν διδασκαλίαν τοῦ μακαρίου Παύλου ἡ ἐν Χριστῷ ἀπολύτρωσις φέρει καθολικὸν χαρακτήρα, καθ' ὅσον ὁ Θεὸς «πάντας ἀνθρώπους θέλει σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν»³⁵. Δὲν ὑφίσταται δηλαδὴ, κατὰ τὸν Ἀπόστολον θέμα, προσωποληψίας παρὰ τῷ Θεῷ³⁶. Ἐνώπιον Αὐτοῦ πλήρης ἰσότης μεταξὺ ἀνδρὸς καὶ γυναικός, φυλῆς ἢ γλώσσης, ἐπικρατεῖ³⁷. Ἡ δὲ ἀνάγκη τῆς σωτηρίας εἶναι γενικὴ καὶ οὐχὶ μερικὴ. Διότι, «δι' ἐνὸς ἀνθρώπου ἡ ἁμαρτία εἰς τὸν κόσμον εἰσῆλθε καὶ διὰ τῆς ἁμαρτίας ὁ θάνατος, καὶ οὕτως εἰς πάντας ἀνθρώπους ὁ θάνατος διῆλθεν»³⁸. Τοιοῦτρόπως συνετέλεσθη ἡ πτώσις, διαδοχικῶς, ὀλοκλήρου τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Τώρα δὲ εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ νέου Ἀδάμ τῆς χάριτος, τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εὐρομεν «τὴν καταλλαγὴν»³⁹, τ.ἔ. τὴν συμφιλίωσιν πρὸς τὸν Θεόν. Καὶ οὕτω διὰ τῆς ζωῆς, τοῦ σταυρικοῦ θανάτου καὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, ἡ ἀνθρωπότης ἀποκαθίσταται. Ὅσοι ἐξ αὐτῆς πιστεύουν, ὅσοι λαμβάνουν καὶ φέρουν ἰσοβίως καὶ ἀξίως τὴν εἰκόνα τοῦ Λυτρωτοῦ, ἀναγνωρίζονται «υἱοὶ τῆς βασιλείας» Του⁴⁰, υἱοὶ Θεοῦ, κατὰ χάριν. Καὶ ζοῦν βίον πνευματικόν, ἐν Χριστῷ ἡγιασμένον καὶ δημιουργικόν.

Ἡ τοιαύτη κοσμοσωτήριος ἀπολύτρωσις ἐσχεδιάσθη ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Θεοῦ πρὸ χρόνων αἰώνων. Ἐπηκολούθησε, σταδιακῶς, διὰ τῶν Προφητῶν, σχετικὴ προετοιμασία. Καὶ «ὅτε ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου»⁴¹, συνετέλεσθη μυστηριωδῶς καὶ θαυμαστώως. «Θεὸς ἐφανερώθη ἐν σαρκί, ἐδικαιώθη ἐν Πνεύματι, ὤφθη ἀγγέλοις, ἐκηρύχθη ἐν ἔθνεσιν, ἐπι-

στεύθη ἐν κόσμῳ, ἀνελήφθη ἐν δόξῃ»⁴². Καὶ διὰ τοῦ ἐξιλαστηρίου ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ θανάτου τοῦ Ἰησοῦ, ὁ Θεὸς «ἐχαρίτωσεν ἡμᾶς ἐν τῷ ἡγαπημένῳ ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν ἀπολύτρωσιν διὰ τοῦ αἵματος αὐτοῦ, τὴν ἄφεσιν τῶν παραπτωμάτων, κατὰ τὸν πλοῦτον τῆς χάριτος αὐτοῦ, ἧς ἐπερίσσευσεν εἰς ἡμᾶς»⁴³. Δηλαδὴ, ὁ Χριστὸς, ἡ ζωὴ Του, ὁ θάνατός Του, ἡ ἀνάστασις Του, πάντα ταῦτα ἀπέτελεσαν τὸ μυστήριον τῆς εὐσεβείας καὶ ἀπολυτρώσεως ἡμῶν.

Οὐχ ἤττον, κατὰ τὸν οὐρανοβάμονα Παῦλον, ἡ ἀπολύτρωσις ἐπεκτείνεται καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἄψυχον κτίσιν, ἣτις «συστενάζει καὶ συνωδίνει ἄχρι τοῦ νῦν»⁴⁴, καὶ εὐρίσκει ἐφεξῆς τὴν ἐν Χριστῷ ἐλευθερίαν, τὴν ἀποκατάστασιν ἐκ τῶν ἀτελειῶν τῆς, τὴν ἁρμονίαν καὶ τὴν εἰρήνην⁴⁵.

Καὶ προχωρεῖ ἡ θεόληπτος ψυχὴ τοῦ Παύλου διὰ νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ ἀκόμη σαφέστερον τὸ παμμέγα λυτρωτικὸν ἔργον τοῦ Χριστοῦ, τὸ ὁποῖον ἀποσκοπεῖ νὰ ὀδηγήσῃ πάντας εἰς τὴν ἠθικὴν τελείωσιν, νὰ χαρίσῃ εἰς ἅπαντας τοὺς πιστεύοντας καὶ ζῶντας κατὰ τὰς ἐπιταγὰς τοῦ εὐαγγελικοῦ Νόμου τὴν γαλήνην τῆς συνειδήσεως, νὰ προσφέρῃ τὴν χάριν τῆς ἐν Χριστῷ καινῆς κτίσεως, ἣτις εἶναι προοίμιον τῆς μελλούσης· νὰ στηρίξῃ, ἐπ' ἐλπίδι ζωῆς αἰωνίου, τοὺς ἀπεκδυομένους τὸν «παλαιὸν ἄνθρωπον σὺν ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ» καὶ ἐνδυομένους «τὸν ἀνακαινούμενον εἰς ἐπίγνωσιν κατ' εἰκόνα τοῦ κτίσαντος αὐτόν»⁴⁶, εἰς τρόπον ὥστε νὰ καταξιωθοῦν τοῦ αἰωνίου θριάμβου καὶ τῆς θεώσεως ἐν τῇ μελλούσῃ ζωῇ, εἰς τὴν ὁποίαν θὰ εἶναι «τὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσι Χριστὸς»⁴⁷.

★

Ἀγαπητοί. Οἱ πύρινοι λόγοι τοῦ οὐρανοῦ Παύλου, οἱ ἀναφερόμενοι εἰς τὸ τρισάγιον ἔργον τῆς θείας ἀπολυτρώσεως, ἃς συγκινήσουν τὰς ψυχὰς μας, καὶ ἃς συντελέσουν ὥστε ν' ἀναμετρήσωμεν, ὡς ὁ μέγιστος καὶ κορυφαῖος τῶν ἀποστόλων⁴⁸, τὰς εὐθύνas μας, εἰς τὴν περίπτωσιν οἱ ἐχθροὶ τοῦ σκότους, αὐτὸς ὁ σατανᾶς, μᾶς παρασύρουν εἰς ἄτονον φρόνημα καὶ ἀχάριστον συμπεριφορὰν ἔναντι τῆς σωτηριώδους προσφορᾶς τοῦ Χριστοῦ πρὸς ἡμᾶς.

Τὰ πάθη τῆς σαρκός, ὁ νόμος τῆς ἁμαρτίας, τὸ ἐγωϊστικὸν καὶ ὑλιστικὸν φρόνημα, μαραίνου-

42. Α' Τιμοθ. γ', 16. Πρβλ. περιεκτικὸν ἰδιόμελον ψαλλόμενον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς θ. Ἀναλήψεως: «Ἐτέχθη, ὡς αὐτὸς ἠθέλησας· ἐφάνης, ὡς αὐτὸς ἠβουλήθησ· ἔπαθες σαρκὶ ὁ Θεὸς ἡμῶν· ἐκ νεκρῶν ἀνέστης, πατήσας τὸν θάνατον· ἀνελήφθης ἐν δόξῃ ὁ τὰ σύμπαντα πληρῶν· καὶ ἀπέστειλας ἡμῖν πνεῦμα θεῖον, τοῦ ἀνυμεῖν καὶ δοξάζειν σου τὴν ἀνάστασιν».

43. Ἐφεσ. α', 6-8.

44. Ρωμ. η', 23.

45. Ἐφεσ. α', 10. Κολασ. α', 20.

46. Αὐτόθι, γ', 9-10.

47. Αὐτόθι, γ', 11.

48. Σιῶ τ ο υ Μ., 'Ο Ἀπόστολος Παῦλος περὶ τῆς εὐθύνης τοῦ ἀνθρώπου, Θεσσαλονικὴ 1955, σελ. 270 ἔξ.

32. Α' Κορινθ. δ', 22-23.

33. Ἐφεσ. α', 5.

34. Αὐτόθι γ', 9. Πρβλ. Α' Κορινθ. β', 6-8.

35. Α' Τιμοθ. β', 4.

36. Ρωμ. β', 11. Πρβλ. Ἐφεσ. σ', 9. Κολασ. γ', 25.

37. Γαλ. γ', 28.

38. Ρωμ. ε', 12.

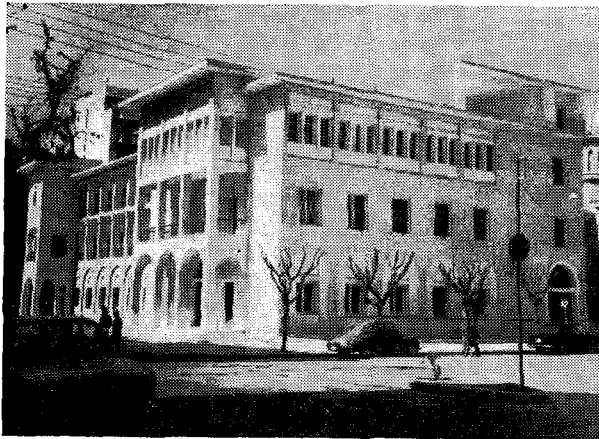
39. Αὐτόθι ε', 10, 11.

40. Ματθ. η', 12. ιγ', 38.

41. Γαλ. δ', 4.

ΤΟ ΝΕΟΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟΝ ΚΤΙΡΙΟΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμων δι' έγγραφου αὐτοῦ πρὸς τὴν Ἱ. Σύνοδον ἀνήγγειλεν εἰς αὐτὴν τὴν ἀποπεράτωσιν τοῦ νέου Μητροπολιτικοῦ κτιρίου τῆς Συμπρωτεύουσας τῆς Ἑλλάδος καὶ τὴν εἰς αὐτὸ ἐγκατάστασιν Αὐτοῦ τε καὶ τῶν ὑπηρεσιῶν τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης. Τὸ ἔγγραφο τοῦτο ἔχει ὡς ἐξῆς :

Τὸ νέον Μητροπολιτικὸν κτίριον
τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης.

τὸν ζῆλον καὶ ἐκσφενδονίζουσαν ψυχὰς μακρὰν τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς βασιλείας Του. Ἄλλ' ὁ ἑορταζόμενος Ἀπόστολος μᾶς παραγγέλει: «μὴ λυπεῖτε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον τοῦ Θεοῦ, ἐν ᾧ ἐσφραγίσθητε εἰς ἡμέραν ἀπολυτρώσεως»⁴⁹. «Νεκρώσατε οὖν τὰ μέλη ὑμῶν τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, πορνείαν, ἀκαθαρσίαν, πάθος, ἐπιθυμίαν κακὴν καὶ τὴν πλεονεξίαν, ἥτις ἐστὶν εἰδωλολατρεία, δι' ἧς ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας... ἀπόθεσθε καὶ ὑμεῖς τὰ πάντα, ὀργὴν, θυμὸν, κακίαν, βλασφημίαν, αἰσχρολογίαν ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν»⁵⁰. Στηρίξατε τὴν ζωὴν σας εἰς τὸν Λυτρωτὴν Κύριον, τὸ θεανδρικὸν πρόσωπον τοῦ Ὁποίου ἄς φωτίζη, ἄς γοητεύη καὶ ἄς ἐμπνέη τὰς ψυχὰς σας εἰς ὠραίους πνευματικούς ἀγῶνας ὑπὲρ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ καλοῦ, ὑπὲρ τῆς βιώσεως τοῦ νόμου τοῦ Χριστοῦ διὰ τῆς ζωῆς τῆς ἀρετῆς καὶ ἀγιότητος, εἰς πλήρη οἰκιοποίησιν τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ Του ἔργου. Καὶ ἐστὲ βέβαιοι, ὅτι «ὅταν ὁ Χριστὸς φανερωθῇ, ἡ ζωὴ ἡμῶν, τότε καὶ ὑμεῖς σὺν αὐτῷ φανερωθήσεσθε ἐν δόξῃ»⁵¹.

Ἄρχημ. ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ ΒΙΤΑΛΗΣ
Ἱεροκέρυξ Ἱ. Μητροπόλεως Νικοπόλεως

49. Ἐφεσ. δ', 30.
50. Κολασ. γ', 5-8.
51. Αὐτόθι γ', 4.

Πρὸς

τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος
Ἀθῆναις

Ἐν συνεχείᾳ τοῦ ἡμετέρου πασχαλίου τηλεγραφήματος, γνωρίζομεν εἰλαβῶς τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ ὅτι συνετελέσθη, σὺν Θεῷ, ἡ ἐγκατάστασις ἡμῶν καὶ πασῶν τῶν Ὑπηρεσιῶν τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱερᾶς Μητροπόλεως ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Κτιρίῳ, ὅπερ, ἀρξάμενον, σὺν Θεῷ, πρὸ διετίας, ἐπερατώθη αἰσίως, θεῖα συνάρσει καὶ διὰ πολλῶν μόχθων καὶ σκληρῶν προσπαθειῶν τῆς ἡμετέρας ταπεινότητος.

Ὁ ἐν λόγῳ Ἐκκλησιαστικὸς Οἶκος περιλαμβάνει τοὺς κάτωθι χώρους :

1) Ἐν τῷ Ἰσογείῳ : α) Κεντρικὸν θάλαμον ἐκτάσεως μέτρων 10X10, φέροντα πρὸς τὴν ἐπίσημον κλίμακα, β) Αἴθουσαν Βιβλιοθήκης καὶ Ἀναγνωστηρίου διὰ φοιτητὰς καὶ πάντα φιλόμοισον καὶ φιλομαθῆ ἀναγνώστην, γ) Μεγάλην Αἴθουσαν Ὁμογενετικῶν ὁμιλιῶν καὶ μορφωτικῶν Διαλέξεων, μέτρων 22X11, δ) Τρεῖς θαλάμους Ραδιοφωνίας καὶ λήψεως φωνοταινιῶν, ε) Αἴθουσαν Μουσείου, στ) Γραφεῖα τῶν Ἱεροκηρύκων καὶ ζ) Δωμάτια Ὑπηρεσιῶν καὶ διανοκτερεύσεως διερχομένων ξένων κληρικῶν, ἐν δὲ τῷ ἡμιὑπογείῳ Ἐντενκτήρια Μαθητῶν τῶν μεγάλων τάξεων τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων.

2) Ἐν τῷ πρώτῳ ὀρόφῳ : α) Μέγαν προθάλαμον, ἐξ οὗ ἐκκινεῖ ἡ διὰ τὴν Τελετὴν τῆς Ἀγάπης, τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Πάσχα, Ἱερὰ Πομπή, β) Μεγάλην Αἴθουσαν Γευμάτων δι' ἐκτάκτους μεγάλας ἐορτίας συνάξεις, γ) τὴν ἐπίσημον Αἴθουσαν Ὑποδοχῶν, δ) Διαμερίσματα διὰ ξενίαν ἐπίσημον προσώπων, ε) Τὰ Ὑπηρεσιακὰ Γραφεῖα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, ὅκτῳ ἐν συνόλῳ, ἐν οἷς τὸ Ὑπηρεσιακὸν Γραφεῖον ἡμῶν καὶ τὸ τοῦ ἡμετέρου Βοηθοῦ Ἐπισκόπου.

3) Ἐν τῷ δευτέρῳ ὀρόφῳ : α) Ἱερὸν Παρεκκλήσιον τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Παύλου μετὰ προνάου, β) Ἰδιαιτερον Γραφεῖον διὰ τὰς μελέτας καὶ τὴν πνευματικὴν ἐργασίαν ἡμῶν, γ) Ἐνδιατήματα μετὰ τῶν σχετικῶν αἰθουσῶν διὰ τὸν ἐκάστοτε Μητροπολίτην καὶ τοὺς οἰκείους, δ) Δύο δωμάτια ξενίας ἐπίσημων προσώπων καὶ ε) Διαμέρισμα ἐκ δύο δωμάτων καὶ τῶν ἀναγκασιούτων βοηθητικῶν χώρων διὰ τὸν Βοηθὸν Ἐπίσκοπον, τὸν τυχὸν μὴ ἔχοντα στενοὺς συγγενεῖς, γονεῖς κλπ. καὶ δυνάμενον νὰ κατοικῇ ἐν αὐτῷ.

4) Ἐπὶ τοῦ Δώματος : Πέντε δωμάτια διὰ τὴν οἴκησιν 5-7 ἀτόμων, «ἐσωκατακόλιον», Κληρικῶν ἢ Λαϊκῶν, σπουδαστῶν τῆς Θεολογίας, ὑπηρετούντων ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Ἱερᾷ Μητροπόλει ἢ προπαιδευομένων δι' ἐκκλησιαστικὰς παρ' ἡμῖν ἢ ἀλλοθού Ὑπηρεσίας.

Ἐπὶ τούτοις, ἐξαιτούμενοι τὰς πολυτίμους εὐλογίας καὶ εὐχὰς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, διατελοῦμεν

Ἐν Χριστῷ ἐλάχιστος ἀδελφός

† Ὁ Θεσσαλονίκης ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

ΤΑ ΕΙΡΗΝΙΚΑ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

Ὁ ἄνθρωπος αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην — καὶ ἐὰν ὄχι τώρα, ἀναποφεύκτως ἀργότερον θὰ αἰσθανθῆ τὴν ἀνάγκην αὐτὴν — νὰ συμφιλιωθῆ μὲ τὸν ἑαυτὸν του, μὲ τὸν Θεὸν καὶ μὲ τὸν πλησίον. Ἐντὸς τῶν τριῶν αὐτῶν διαστάσεων στρέφεται ἡ ζωὴ του. Εἶναι μία ἰσχυρὰ ἀκατανίκητος ἐσωτερικὴ ὀρμὴ. Ἄδύνατον νὰ διαφύγῃ τὴν πίεσιν τοῦ ἐσωτερικοῦ του κόσμου ὅπως ἀποκαταστήσῃ ὁμαλὰς σχέσεις μὲ τὴν συνειδησίην του, μὲ τὸν στενὸν ἢ εὐρύτερον οἰκογενειακὸν κύκλον, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου ζῆ εἰς τὴν κοινωνίαν, καὶ μὲ τὸ Ὑπερπέραν, μὲ τὸν πνευματικὸν κόσμον.

Μὲ αὐτὴν τὴν ἀφετηρίαν προλογίζει ἡ ἀρχαιοπρεπὴς Λειτουργία μας τὴν προσφορὰν τῆς ἀναιμάκτου θυσίας, καλοῦσα τοὺς συμμετέχοντες εἰς τὸ συμφιλιωτικὸν τοῦτο ἔργον. Εἰς τὴν πραγματικὴν πρόκειται μᾶλλον περὶ ἐσωτερικῆς καθάρσεως ἀτομικῆς ἐκάστου καὶ ἀλληλοκαθάρσεως τοῦ συνόλου, ἐπιτυγχανομένης μυστηριακῶς. Παλαιότερον οἱ διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας ἀναπτύσσοντες τὸ βαθύτερον νόημα τῆς Λειτουργίας, δὲν περιωρίζοντο εἰς στεγνὴν περιγραφὴν τῶν τελουμένων καὶ τῶν λεγομένων. Ἐξεδίπλωνον συγχρόνως μὲ τὴν «ἔκθεσιν» ἢ «ἐρμηνείαν» τοῦ τελετουργικοῦ μέρους τοῦ Λειτουργικοῦ κειμένου, καὶ τὰ πρακτικὰ διδάγματα, ἄμεσον σχῆσιν ἔχοντα μὲ τὸν καθημέραν βίον. Τὰ ὠραιότερα προϊόντα τῶν λεγομένων «Λειτουργικῶν Ὁμιλιῶν» ἀποτελοῦν συστηματικὰ ἠθικὰ κηρύγματα. Συνδυάζουν ἐν ταῦτῳ καὶ ὁδηγὸν ἐπεξηγηματικὸν τοῦ συμβολισμοῦ, τοῦ νόηματος καὶ τῶν σημαινομένων εἰς τὰ διάφορα στάδια τῆς Λατρείας, ἀπὸ τοῦ τμήματος τῶν Κατηχουμένων μέχρι τοῦ τμήματος τῶν Πιστῶν καὶ τῆς Κοινωνίας.

Ἡ πραγματοποίησις μιᾶς Λειτουργικῆς ἀφουπνήσεως εἰς τὸ πλήρωμα σήμερον ἐπέιγεται. Ἡ ἐπαγωγὸς μὲ μορφωτικῶς, τῶν ἐκκλησιαζομένων, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀποδοτικωτέρα διδασκαλία τῆς Λειτουργικῆς εἰς τοὺς μέλλοντας λειτουργοὺς Θυσιαστηρίου ἐπιβάλλει τὴν σύνταξιν, κατὰ τὸ ἀρχαῖον πρότυπον, Ὁμιλιῶν ἐπὶ τῆς Θ. Λειτουργίας. Κατ' αὐτὰς θὰ πρέπει νὰ δίδονται ὅσα ἐπεξηγηματικὰ στοιχεῖα χρειάζονται, ἱστορικά, θεολογικά, τελετουργικά, ἀγιογραφικά, ἐπαγωγῶς καὶ μεθοδολογικῶς, πάντοτε ὁμῶς ἐν ἀναφορᾷ μὲ τὰ προβλήματα τῆς συγχρόνου ζωῆς. Ἰουστίνος ὁ φιλόσοφος, Κύριλλος ὁ Ἱεροσολύμων, Βασίλειος, Χρυσόστομος, Ναρσῆς ὁ Ἐδέσσης, Εὐφραῖμ ὁ Σῦρος, ὕμνογράφος, Θεόδωρος ὁ Μοψουεστίας, Νικόλαος ὁ Καβάσιλας κ.ά. αὐτὴν τὴν μέθοδον ἠκολούθησαν.

Τὸ ἔργον εἶναι μέγα, ἀκριβῶς λόγῳ τοῦ μήκους καὶ τοῦ ἀπεράντου πλούτου τῆς Θ. Λειτουργίας. Διὸ καὶ τμηματικῶς ἐπιβάλλεται ἡ ἀνάπτυξις τῶν θεμάτων.

★

Ἦδη πολὺ ἐνωρὶς ἡ ἐξοικείωσις μὲ τὸν τακτικὸν ἐκκλησιασμὸν καὶ τὴν Λατρείαν ἐμφανίζει συμπτώ-

ματα ἀνήσυχια. Ἐκ ποιμαντικοῦ ἐνδιαφέροντος λοιπὸν κινούμενοι οἱ Διδάσκαλοι ἠσθάνθησαν τὴν ἀνάγκην μιᾶς διαφωτιστικῆς λειτουργικῆς κατηχήσεως. Διότι οἱ πιστοὶ χρονικῶς ἔζων μακρὰν τῶν γεγονότων τοῦ Σταυροῦ καὶ τῆς Ἀναστάσεως. ἠσθάνοντο βεβαίως τὰ ἱερὰ σκιρτήματα ἀπὸ τὴν σωτηρικὴν τῶν συμμετοχῆν καὶ ἔζων, ὅσον ἦτο δυνατὸν ἀνθρωπίνως, τὰ μεγάλα γεγονότα τῆς θείας οικονομίας. Ἀλλ' ἐχρειάζοντο μιᾶς κατηχήσεως, καταλλήλου χειραγωγίας καὶ ἀναπτύξεως τῶν ὑποκρυπτομένων θεμάτων. Μάξιμος ὁ Ὁμολογητῆς (580-662) εἰς τὴν Μυσταγωγίαν του πρῶτος συστηματικῶς ἀσχολεῖται μὲ τὰς λειτουργικὰς πηγὰς καὶ τὴν ἐξέλιξιν των (P.G. 91, 657-718). Τὴν ἐρμηνείαν τῶν συμβολισμῶν εἰς τὰ ἔργα του ἀναμφισβητῶς δανεῖζεται ἀπὸ τὸν ψευδο-Ἀρεοπαγίτην (Ἐκκλησ. Ἱεραρχίαν, P.G. 4, 15-432). Ἐὰν πιστεύσωμεν Ἀναστάσιον τὸν Βιβλιοθηκάριον (θ' αἰῶν) τὸ ἔργον τοῦ Μαξίμου εὐρύτατα ἐκυκλοφόρησε καὶ ἐπηρέασε τὰ μέγιστα τοὺς λειτουργιολόγους τῆς ἐποχῆς του.

Τὸ ὑπόμνημα, ἀποδοθὲν εἰς τὸν πατριάρχην Κωνσταντ. Γερμανὸν (740), ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἰστ. Ἐκκλ. καὶ Μυστικῆ Θεωρίας», προστίθεται ὡς σπουδαία πηγὴ πληροφοριῶν καὶ ἐπεξηγήσεων (P.G. 98, 383-453). Οἱ λειτουργικοὶ καὶ πειθαρχικοὶ κανόνες φερόμενοι ἐπ' ὀνόματι τοῦ πατριάρχου Ἰωάννου τοῦ Νηστευτοῦ (τὸ πρῶτον ἐδημοσιεύθησαν ὑπὸ τοῦ Pitra De sacra Liturgia IV 440) δὲν εἶναι αὐθεντικὸν ἔργον ἰδικόν του. Μᾶλλον πρόκειται περὶ μεταγενεστέρων ἐργασιῶν. Δὲν εἶναι εἰμὴ ὠχρὰ περίληψις τοῦ ἔργου τοῦ πατρ. Γερμανοῦ. Ἀκολουθοῦν ἡ Προθεωρία κεφαλαιώσεως περὶ τῶν ἐν τῇ θ. Λειτουργίᾳ γινομένων «συμβόλων καὶ μυστηρίων» (P.G. 140, 417-468) τοῦ Θεοδώρου ἐπισκόπου Ἀντίδης καὶ ὁ «Λόγος» τῶν ἐν τῇ θ. Λειτουργίᾳ τελουμένων (P.G. 87, 3981/500) Σωφρονίου τοῦ πατριάρχου Ἱεροσολύμων (627).

Διὰ τὸν 14 αἰῶνα ἔχομεν τὴν Ἐρμηνείαν τῆς θ. Λειτουργίας Νικολάου τοῦ Καβάσιλα, ἀρχιεπ. τῆς Θεσσαλονίκης (1341) P.G. 150, 368-492, κατὰ τὰ ἀνάλογα ἔργα Συμεῶν τοῦ Θεσσαλονίκης, Ἰωάννου Ναθαναὴλ (Fabricius, Bibliotheca Graeca, XI, 448).

Κατὰ τὴν περίοδον τῆς δουλείας ὀλίγα ἔργα ἔρχονται εἰς τὸ φῶς, λόγῳ τῶν δυσμενῶν συνθηκῶν. Μᾶλλον οἱ Κληρικοὶ καταφεύγουν εἰς ἀνατυπώσεις παλαιότερων ἔργων, ἐπαναλήψεις ἀνευ πρωτοτυπίας, ἢ περιληπτικὴν τῶν ἔκθεσιν χάριν τῶν πιστῶν. Εὐρισκόμεθα ὁμολογουμένως εἰς χρόνους λειτουργικῆς παρακμῆς. Τὸ ἄσματικὸν στοιχεῖον κουραστικὸν καὶ εἰσπηδήσαν ἐκ τῶν Μοναστικῶν Τυπικῶν κυριαρχεῖ ἐπὶ μᾶλλον καὶ ἀναγκάζει πλεῖστα ὅσα τμήματα προσευχῶν νὰ καταλάβουν δευτερεύουσαν θέσιν καὶ νὰ ὑποχωρήσουν. Ἄξια μνείας λειτουργικὰ βιβλία δὲν ἐμφανίζονται. Ἡ Ἐκκλησία

άντιμετωπίζει τὸν ἀγῶνα τῆς ἐπιβιώσεώς της. Ἡ ὅλη θεολογικὴ παραγωγή εἶνε μᾶλλον στατικὴ παρά δημιουργικὴ. Ἐπαναλήψεις μὲ ὠρισμένας παραλλαγὰς εἰς ὅλους τοὺς τομεῖς. Εἰς αὐτὰ προστίθεται καὶ ἡ διείσδυσις τυπικῶν Ἀκολουθιῶν καὶ μακροσκελῶν φασμάτων ἀπὸ τὰς Μονὰς εἰς τὰς Ἑνορίας, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ ἐπικρατήσουν.

Ἀποφεύγοντες τὸν ὑπερβολικὸν συμβολισμόν καὶ τὴν ἐξεζητημένην ἀλληγορίαν, ἀναπόφευκτα εἰς χρόνους λειτουργικῆς παρακμῆς, σήμερον πρέπει νὰ συνδυασθῇ ἡ ἱστορικὴ ἀκρίβεια μὲ τὸ πρακτικὸν δίδαγμα. Μόνον μὲ ἓνα τοιοῦτον ἰσοζύγιον εἶναι δυνατὴ ἡ μόρφωσις λειτουργικῆς συνειδήσεως καὶ λατρευτικῆς ἀγωγῆς.

Μικρὰν ἀπόπειραν ἀποτελοῦν αἱ ἀκολουθοῦσαι σελίδες, περιοριζόμεναι εἰς ὠρισμένον τμήμα τῆς Λειτουργίας. Ἐξαντλοῦνται αἱ αὐθεντικώτεροι μαρτυρία καὶ ἐπεξηγήσεις κατόπιν αὐστηροῦ ἐλέγχου καὶ ἐκτίθενται τὰ ἠθικὰ διδάγματα διὰ τὴν μόρφωσιν γνησίου λειτουργικοῦ φρονήματος, ὥστε ὁ ἐκκλησιαζόμενος νὰ προσεύχεται «ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ».

Η ΕΙΡΗΝΗ ΚΑΙ Η ΕΚΤΕΝΗΣ

Τὸ εἰσαγωγικὸν μέρος τῆς θείας Λειτουργίας ἀρχίζει μὲ τὴν λεγομένην Ἐκτενῆ. Λέγεται καὶ Λιτανεία, λιτὴ ἢ συναπτὴ καὶ συνίσταται ἀπὸ σειρὰν συντόμων δεήσεων. Δὲν πρέπει ὁ ὅρος Λιτανεία νὰ συγγέεται μὲ τὴν ἄλλην λιτανείαν ἢ processio, ἡ ὁποία ἔλαβε τὸ ὄνομα ἐκ τοῦ ὅτι κατ' αὐτὴν, οἱ πιστοί, ἐν μεγάλῃ τινὶ δοκιμασίᾳ, ἐπανελάμβανον τὰς ἐκτενεῖς ἐν πομπῇ, προπορευομένου τοῦ Κλήρου καὶ τοῦ Λαοῦ ψάλλοντος, μὲ περιφορὰν ἰ. Εἰκότων ἢ λειψάνων ἁγίων.

Ἀπὸ τὸ περιεχόμενον τῶν δεήσεων καθίσταται φανερὰ ἡ ποικιλία τῶν, ἐν ἀναλογίᾳ πρὸς τὰς ποικίλας ἀνάγκας τοῦ πολυσυνθέτου ἀνθρώπου. Ἡ περιληψὶς δὲ ἐν αὐτῇ δεήσεων ὑπὲρ τῶν ἐν ἀρχῇ καὶ ἐξουσία καὶ ὑπὲρ τῶν ἐν θλίψεσιν ἀδελφῶν βασιζέται εἰς τὴν ἀποστολικὴν προτροπὴν: «Παρακαλῶ οὖν πρῶτον πάντων ποιεῖσθαι δεήσεις, προσευχάς, ἐντεύξεις, εὐχαριστίας, ὑπὲρ πάντων ἀνθρώπων, ὑπὲρ βασιλέων καὶ πάντων τῶν ἐν ὑπεροχῇ ὄντων, ἵνα ἡρεμον βίον διάγωμεν ἐν πάσῃ εὐσεβίᾳ καὶ σεμνότητι» (Τιμ. β' 1-2).

Ἡ ἐσωτερικὴ εἰρήνη ἀποτελεῖ τὴν βασικὴν προϋπόθεσιν εἰς τὰς σχέσεις μὲ τὸν Θεὸν καὶ μὲ τὸν πλησίον. Ἦδη ἡ «Διδαχὴ τῶν ἱβ' Ἀποστόλων» προτρέπει ὡς κανόνα χρυσοῦν: «ἐλέγχετε ἀλλήλους μὴ ἐν ὀργῇ ἀλλὰ ἐν εἰρήνῃ» (Κεφ. 15).

Ἄλλὰ καὶ ὁ ἰ. Πολύκαρπος (πρὸς Φιλιππησίους, 6) συμβουλεύει ὥστε αἱ ὑποδείξεις καὶ οἱ μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν ἔλεγχοι νὰ γίνωνται κατὰ τρόπον εἰρημικόν.

Τουταῦτο καὶ ἡ «Διαθήκη τῶν 12 Πατριαρχῶν» προτρέπει εἰρημικὸν τρόπον συμβιβασμοῦ τῶν διαφορῶν μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν:

«Ἐάν ἀμάρτη εἰς σέ (ὁ ἀδελφός σου), εἰπέ αὐτῷ ἐν εἰρήνῃ... καὶ ἐάν ὁμολογήσας μετανοήσῃ, ἄφες αὐτῷ, ἐάν τε ἀρνήται μὴ φιλονεῖκε αὐτῷ... ὁ γὰρ

ἀρνούμενος μετανοεῖ τοῦ μηκέτι πλημμελεῖσαι εἰς σέ... Ἐάν δὲ ἀναιδὴς ἔσθι καὶ ἐπίσταται τῇ κακίᾳ καὶ οὕτως ἄφες αὐτῷ ἀπὸ καρδίας καὶ δὸς τῷ Θεῷ τὴν ἐκδίκησιν».

★

Εἰς τὸν σημερινὸν μελετητὴν τῆς μεγάλης Ἐκτενοῦς τοῦ τμήματος τῶν Κατηχουμένων¹ ἐντύπωσιν κάμνει ὁ πλοῦτος τῶν αἰτημάτων, ἡ ποικιλία τῶν, ἡ πλήρης ἐνημερότης καὶ συσχετίσις μὲ τὰ τεράστια κοινωνικὰ προβλήματα τοῦ πληρώματος, καὶ ὁ ἀρμονικὸς συνδυασμὸς τῶν προσκαιρῶν καὶ ἐπιγείων μὲ τὰ ἐπουράνια. Τοῦτο φανερώνει τὸ συνεχὲς καὶ ἀνύστακτον ἐνδιαφέρον τῆς Ἐκκλησίας διὰ πάσας τὰς ἀνάγκας τῶν μελῶν της. Δὲν παραθεωρεῖ τὰ ἐφήμερα ὡς ἀνάξια λόγου, διὰ νὰ προσηλωθῇ ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον εἰς τὰ πνευματικά. Εἶναι ἄλλως τε τόσον δύσκολον νὰ χαραχθῇ μία ὀρθοθετικὴ γραμμὴ τῶν μὲν ἀπὸ τὰ δέ.

Ἡ Ἐκκλησία οὐδέποτε ὑπῆρξεν ἀνεδαφικὴ καὶ νεφελώδης. Δὲν διχάζει τὰς ἀνάγκας τῆς δυσυποστάτου φύσεως τοῦ ἀνθρώπου. Δὲν ἀκρωτηριάζει τὸν ὅλον ἀνθρώπον, οὔτε θυσιάζει τὰ μὲν χάριν τῶν δέ. Πνεῦμα καὶ ὕλη ἐξ ἴσου τὴν ἀπασχολοῦν. Ἄλλως τε, μόνον δι' ἀμφοτέρων θὰ ἐπιτευχθῇ ὁ θεῖος προορισμὸς μας ἐπὶ τῆς γῆς. Εἰς τὴν μακρὰν αὐτὴν ἄλυσιν τῶν δεήσεων τοῦ λαοῦ βλέπομεν τὸ ψυχικὸν κλίμα καὶ τὰς ἀνησυχίας τὰς ὁποίας ἀντιμετώπιζον οἱ πρῶτοι χριστιανοί. Διότι συνήθως ἡ προσευχὴ εἶναι ὁ δείκτης τοῦ πνευματικοῦ ἐπιπέδου μᾶς ἐποχῆς εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν. Ἀποκαλύπτει τί εἴμεθα, ποῦ ἰστάμεθα, ποῖα τὰ κενὰ καὶ αἱ ἄλλειψεις μας, εἰς τί ὑστεροῦμεν, ἀπὸ ποίας πληγῆς καὶ θλίψεως στενοχωροῦμεθα, ὡς σύνολον καὶ ὡς ἄτομα.

Ἡ Ἐκτενὴς, μὲ ἄλλας λέξεις, εἶναι ἡ κραυγὴ τοῦ θλιβομένου καὶ συγχρόνως τὸ ἄγχος τοῦ ἀγωνιζομένου πιστοῦ. Ἐφ' ὅσον δὲ πατεῖ ἀκόμη ἐπὶ τῆς γῆς, πρέπει νὰ ζητήσῃ καὶ ὅ,τι χρειάζεται τὸ γήϊνον στοιχεῖον του. Ἐπειδὴ ὅμως εἶναι καὶ ταξιδιώτης, μεταβαίνων ἐκ τῶν προσκαιρῶν πρὸς τὴν αἰωνιότητα, θὰ ζητήσῃ καὶ τὰ ἄνω, μὴ ἀνατρέπων τὴν ἱεραρχικὴν τάξιν τῶν ἀξιών, δίδων τὸ προβάδισμα πάντοτε εἰς τὰ καλὰ καὶ συμφέροντα τῆς ψυχῆς.

Μόλις ἕκαστον αἶτημα τῆς Λιτῆς τελειώσῃ, ὁ λαὸς ἀπαντᾷ. Ἐπιδοκιμάζει πανηγυρικῶς μὲ ἓνα «Κύριε Ἐλέησον». Πλήρης συμφωνία μεταξὺ Ἐκκλησίας καὶ πιστῶν. Ὅσα ἢ πρῶτη ὑποδεικνύει ὡς χρειώδη καὶ ἀπαραίτητα, ταῦτα παραδέχεται καὶ ὁ λαός, μηδὲν προσθέτων καὶ κατ' οὐδὲν διαφωνῶν. Πόσον ἡ τοιαύτη ταυτότης ἐχρωμάτιζε τὸ ποιοῦν καὶ τὴν σύνθεσιν τῆς ἀρχαίας κοινωνίας, φαίνεται ἀπὸ τὴν σύμψνοιαν καὶ ἀγαστὴν συμβίωσιν πλουσίων καὶ πτωχῶν ἐν πλήρει ἀγάπῃ καὶ κοινοκτημοσύνῃ. Διάλογος πραγματικός.

1. Ὡς βᾶσιν τῶν λειτουργικῶν κειμένων εἶχον τὴν ἔκδοσιν τοῦ F.E. Brightman and C.E. Hammond: *Liturgies Eastern and Western*, vol. I, Oxford, 1965 (reprinted). (Συνεχίζεται)

† Ὁ Καλαβρίας ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΣ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Δέν θά προεβάλλοντο.

Τούρκος βουλευτής «κατέθεσε νομοσχέδιον περί απομακρύνσεως τῆς ἔδρας τοῦ Πατριαρχείου καὶ ἀπελάσεως τοῦ Ὀρθοδόξου Πατριάρχου ἐκ Τουρκίας, ὡς καὶ τοῦ κλεισίματος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς». Ἡ πρότασις τοῦ τούρκου βουλευτοῦ εὐρίσκει, ὡς γνωστόν, συμφώνους καὶ πολλοὺς ἄλλους τούρκους ἐπισήμους. Ἐξ ἄλλου ὁ διωγμὸς τῶν Ἑλλήνων κατοίκων τῶν νήσων Ἰμβρου καὶ Τενέδου ἐνετάθη προσφάτως ὑπὸ τῶν τουρκικῶν ἀρχῶν μὲ προφανῆ ἐπιδίωξιν τὴν ὀλοκλήρωσιν τοῦ ἀφελληνισμοῦ τῶν δύο νήσων.

Ἀσφαλῶς πᾶσαι αἱ τουρκικαὶ αὐταὶ ἀσχημαίαι, αἵτινες εἶναι ἀπαράδεκτοι, δὲν θά προεβάλλοντο εἰς τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, ἐὰν αἱ κυβερνήσεις τῶν δυτικῶν κρατῶν, τὸ Βατικανὸν καὶ τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν ἐδείκνυον θερμότερον ἐνδιαφέρον ὑπὲρ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ ἐὰν ἡ στάσις των ἐναντι τῶν βαρβαροτήτων τῆς Τουρκίας δὲν ἦτο χλιαρά.

Νέος περικαλλῆς ἐκκλησιαστικὸς οἶκος.

Καθ' ἃ σημειοῦται εἰς ἑτέραν σελίδα τοῦ παρόντος φύλλον, διὰ πολλῶν μόχθων καὶ σκληρῶν προσπαθειῶν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμονος ἐπερατώθη τὸ περικαλλῆς νέον Μητροπολιτικὸν Κτίριον τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης.

Τὸ Κτίριον τοῦτο, εἰς τὸ ὁποῖον ἤδη ἐγκτεστάθησαν ὁ Σεβασμιώτατος καὶ πᾶσαι αἱ ὑπηρεσίαι τῆς Μητροπόλεως ταύτης περιλαμβάνει, πρὸς τοῖς ἄλλοις, αἰθουσαν βιβλιοθήκης καὶ ἀναγνωστηρίου διὰ φοιτητῆς καὶ πάντα φιλόμοσον καὶ φιλομαθῆ ἀναγνώστην, μεγάλην αἰθουσαν θρησκευτικῶν ὁμιλιῶν καὶ μορφωτικῶν διαλέξεων, τρεῖς θαλάμους ραδιοφωνίας καὶ λήψεως φωνοταινιῶν, αἰθουσαν μουσείου, γραφεῖα τῶν ἱεροκηρῶν, δωμάτια ὑπηρεσιῶν καὶ διανυκτερεύσεως διερχομένων ξένων κληρικῶν, ἐντευκτήρια μαθητῶν τῶν μεγάλων τάξεων τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων, μεγάλην αἰθουσαν γευμάτων δι' ἐκτάκτους μεγάλας ἐορτίους συνάξεις, ἐπίσημον αἰθουσαν ὑποδοχῶν, διαμερίσματα διὰ ξενίων ἐπισήμων προσώπων, παρεκκλήσιον τοῦ Ἀπ. Παύλου μετὰ προνάου, ὑπηρεσιακὰ γραφεῖα, ἐνδιαίτηματα διὰ τὸν Μητροπολίτην, διὰ τὸν Βοηθὸν Ἐπίσκοπον καὶ δι' ἄλλους κληρικούς ἢ λαϊκοὺς συνεργάτας τῆς Ἱ. Μητροπόλεως.

Ἡ «Ἐκκλησία», ἐκφράζουσα τὴν χαρὰν αὐτῆς διὰ τὸ θαυμάσιον αὐτὸ Κτίριον, εἴχεται ὀλοφύχως, ὅπως τάχιστα ἀξιοποιηθοῦν πάντες οἱ χώροι αὐτοῦ συμφώνως πρὸς τὸ πρόγραμμα τοῦ Ἁγίου Θεσσαλονίκης, ἵνα ὁ ἀντάξιός διὰ τὴν Συμπρωτεύουσαν ἐκκλησιαστικὸς οἶκος ἀποβῆ φάρος ἀκτινοβόλος εἰς ὀλόκληρον τὴν Βόρειον Ἑλλάδα.

«Πῶς ἀνέχονται;».

Καθ' ἃ ἐδημοσιεύθη εἰς τὰς ἐφημερίδας, ἐσχάτως, ἀπεκαλύφθη, ὅτι εἰς τὴν Δωδεκάνησον ὑπάρχον χίλιοι ὀκτακόσιοι Χιλιασταί, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ χίλιοι πεντακόσιοι εὐρίσκονται εἰς τὴν Ρόδον!

Ὅθεν δεδικοιολογημένως ἐρωτᾷ ὁ συνεργάτης τῆς «Ἀκροπόλεως»: «Πῶς ἀνέχονται αἱ ἀρμόδιαι Ἀρχαὶ τὴν ὑπαρξιν — καὶ εἰς τοιαύτην μάλιστα ἔκτασιν — αἰρετικῶν θρησκευτικῶν ὀργανώσεων;».

Καὶ ὁ «Ἀθηναῖος» τῆς «Καθημερινῆς» προσθέτει χαρακτηριστικῶς: «Αἱ παθολογικαὶ μορφαὶ τῶν Χιλιαστῶν εἶναι ὀφθαλμοφανεῖς καὶ αἱ ψυχοπάθειαι, τῶν ὁποίων γίνονται πρόξενοι, ἀνίατοι. Ἀν ἀπὸ δημοκρατικὴν εὐθιμίαν ἀφήνωμεν ἐλευθέρους νὰ δορῶν ἀνὰ τὴν χώραν οἱ ὀργανωμένοι αὐτοὶ ψυχοπαθεῖς ἐναντίον τῆς εὐφύας τῆς καὶ τῆς ἐθνικῆς ἀσφαλείας τῆς, τοῦτο σημαίνει, ὅτι τὸ ἑλληνικὸν κράτος τοῦς ὑπερβαίνει εἰς μορφαίαν».

Πολλὰ θά ἠδύναντο νὰ γίνουν.

Ὁρθότατα ὁ Ὑπουργὸς Δημοσίας Τάξεως ἀνέλαβεν ἐκστρατείαν, ἵνα ἀπαλλάγοι ἢ πρωτεύουσα καὶ ἄλλαι περιοχαὶ ἐκ τοῦ στίγματος τοῦ ὑποκόσμου. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοί, ὡς ἐγράφη, ἀπολέσαντες ἐξ αἰτίας τοῦ παραστρατημένου βίου των τὸ αἶσθημα καὶ τῆς στοιχειώδους αἰδοῦς, περιφέρουν, ἰδίᾳ κατὰ τὰς νυκτερινὰς ὥρας, τὴν ἀθλιότητά των, καταποῦν ἀναισθήτως φορτικοὶ πρὸς ὄλους καὶ μάλιστα τοὺς ξένους, ἐκθέτουν ὡς περιοχὴν Σοδόμων καὶ Γομόρρων τὴν Ἑλλάδα καὶ γίνονται αἰτία καὶ αὐτουργοὶ πολλῶν φανλοτήτων καὶ ἐγκλημάτων.

Ἄλλ' ὡς ὀρθῶς σημειοῖ ἡ «Ζωή», δὲν ἀρκεῖ τὸ μέτρον αὐτὸ μόνον. Παραλλήλως ἀπαιτοῦνται δραστηκώτερα μέτρα πρὸς πάταξιν τοῦ κακοῦ εἰς τὴν ρίζαν καὶ πρὸς ἐτοιμασίαν τῆς ὁδοῦ τῆς ἠθικῆς ἀνανήψεως. Χρειαζονται συστηματικαὶ καὶ ἐπίμονοι προσπάθειαι πρὸς μίαν ἠθικὴν διαπαιδαγώγησιν. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ τὸν οἶκτον περισσότερον προκαλοῦν καὶ ὀλιγώτερον τὴν ὀργήν, καὶ εἶναι πιθανὸν νὰ διασφύζον ἔγρη ἠθικῆς εὐαισθησίας καὶ κάποιον εὐγενῆ πόθον λυτρώσεως των ἀπὸ τὴν ἀθλιότητα. Διὰ πολλοὺς ἀπὸ αὐτοὺς δὲν θά ἦτο ἄκαρπος μία στοργικὴ χειραγώγησις πρὸς τὸν καλὸν δρόμον καὶ πρὸς Ἐκείνον, πὸν ἤλθε νὰ καλέσῃ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν. Ἐπίσης ἀπαραίτητος θά εἶναι καὶ ἡ τακτοποίησις των πρὸς ἓν τίμιον ἐπάγγελμα». Πολλὰ θά ἠδύναντο νὰ γίνουν πρὸς τὴν κατεῦθυνσιν ταύτην, ἐὰν εὐρίσκετο τρόπος νὰ συνεργασθοῦν οἱ ἀρμόδιοι κρατικοὶ παράγοντες μετὰ τῆς Ποιμανούσης Ἐκκλησίας.

Πνεῦμα διασπάσεως.

Ἡ προετοιμασία χιλιάδων νέων πρὸς ἀπόκτησιν τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ Ἀπολυτηρίου καθιστᾷ πάλιν ἐπί-

καιρον τὸ ζήτημα, ὅπερ δημιουργεῖται ἐκ τοῦ ἀπαραδέκτου θεσμοῦ τῶν ποικίλων φροντιστηρίων, τὰ ὁποῖα διασποῦν τὰς δυνάμεις τῶν μαθητῶν τοῦ Λυκείου.

Εἶναι ἐπὶ τέλους καιρὸς νὰ εὐρεθῇ τρόπος νὰ ἀντιμετωπισθοῦν τὰ ὀργανωμένα συμφέροντα τῶν ἑκατοντάδων τῶν φροντιστῶν, οἱ ὅποιοι ἀποζοῦν ἐκ τοῦ ἀνηκούστου χάσματος, ὅπερ εἰς πλείστας περιπτώσεις ὑπάρχει μεταξὺ ἀφ' ἐνὸς τῆς διδασκομένης ἐν τοῖς Λυκείοις καὶ ἀφ' ἑτέρου τῆς ἀπαιτουμένης διὰ τὴν εἴσοδον εἰς τὰς Ἀνωτάτας Σχολὰς ἕλης, τὸ ὁποῖον χάσμα ὑποχρεώνει καὶ τοὺς ἀρίστους μαθητὰς νὰ καταφεύγουν εἰς τὰς φροντιστήρια.

Ἀνάλογα θὰ ἠδυνάμεθα νὰ εἰπωμεν καὶ διὰ τὰ ποικιλάνθημα Ἰνστιτούτα καὶ Ἰδρύματα διδασκαλίας τῶν ξένων γλωσσῶν, ἅτινα ἐπληθύνθησαν ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι δὲν ἐπετεύχθη ἀκόμη ἐν ταῖς σχολαῖς Μέσων καὶ Ἀνωτάτης Ἐκπαίδευσεως νὰ διδάσκωνται αἱ ξένα γλῶσσαι κατὰ τρόπον ἰκανοποιητικόν.

Γενικῶς ἡ παιδεία μας δὲν διέπεται ὑπὸ τοῦ πνεύματος τῆς ἐνότητος τῶν μορφωτικῶν ἐνεργειῶν, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ πνεύματος τῆς διασπάσεως, ἡ ὁποία ἀπομυζᾷ τὸν χρόνον, τὴν πνευματικὴν ἰκμάδα καὶ τὸν δυναμισμόν τῶν μαθητῶν καὶ σπουδαστῶν.

Περιορισμοὶ τῆς ἐλευθερίας.

Καθ' ἃ μετέδωκεν ὁ παγκόσμιος τύπος, αἱ πρόσφατοι τροποποιήσεις τοῦ ρωσικοῦ ἐγκληματολογικοῦ κώδικος ἀποβλέπουν, πρὸς τοῖς ἄλλοις, καὶ εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τῆς ὑπαρχούσης νομοθεσίας, ἣτις περιορίζει τὴν δραστηριότητα τῶν θρησκευτικῶν ὀργανώσεων. Ἰδίως πατάσεται ἡ θρησκευτικὴ διδασκαλία εἰς συγκεντρώσεις παιδιῶν καὶ ἡ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ὀργάνωσις «ἐργατικῶν, φιλολογικῶν καὶ ἄλλων κύκλων καὶ ομάδων, αἵτινες δὲν σχετίζονται πρὸς θρησκευτικὰς ὑποθέσεις».

Ἐκ τούτων γίνεται φανερόν ἐνθεν μὲν ὅτι ἡ Ἐκκλησία καὶ ἡ θρησκεία ἐπηρεάζει εὐρεῖς κύκλους ἐν τῇ Σοβιετικῇ Ἐνώσει, ἐτέρωθεν δὲ ὅτι τὸ Σοβιετικὸν Κράτος ἐξακολουθεῖ νὰ ἔχη ἐσφαλμένην ἀντίληψιν περὶ τῆς ἐν τῇ κοινωνίᾳ θέσεως τῆς Ἐκκλησίας καὶ νὰ περιορίσῃ τὴν ἐλευθερίαν αὐτῆς, τοῦθ' ὅπερ ἤμιστα συμβιβάζεται πρὸς τὴν ρεαλιστικὴν ἀντιμετώπισιν καὶ ἀξιολόγησιν τῶν πνευματικῶν δυνάμεων τῆς ἐποχῆς μας.

Ὑπερβολικὸς ἰσχυρισμὸς.

Ὁ κ. Κ. Τσάτσος ἐν προσφάτῳ συνεντεύξει αὐτοῦ, ἀναφερομένη εἰς τὴν ἀρχαίαν τραγωδίαν, εἶπε, μεταξὺ ἄλλων, ὅτι «ἡ λειτουργία τῆς ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας εἶναι ὁ γνησιώτερος κληρονόμος τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ δράματος».

Νομίζομεν, ὅτι ὁ ἰσχυρισμὸς οὗτος εἶναι ὑπερβολικὸς καὶ δύναται νὰ δώσῃ ἀφορμὴν εἰς παρεξηγήσεις. Ἀναμφιβόλως ὑπάρχουν περιφερειακαὶ τινες μορφολογικαὶ ἐθνικαὶ ἐπιδράσεις ἐπὶ τὴν λειτουργικὴν προ-

ξιν τῆς Ἐκκλησίας μας, ἀλλὰ τὸ οὐσιώδες μέρος τῆς ὀρθόδοξης λειτουργίας, ὡς ἔχουν ἀποδείξει αἱ λειτουργικαὶ ἔρευναι, τόσον ἐκ τῆς καθ' ἑλλην ἐπόψεως, ὅσον καὶ ἐξ ἐπόψεως εἰδολογικῆς, διεμορφώθη ὅλως ἀνεξαρτήτως πάσης εἰδωλολατρικῆς ἐπιρροῆς καὶ ἐπιδράσεως.

Δραστικὰ ἀστυνομικὰ μέτρα.

Νέα ἐκδήλωσις τῆς ἠθικῆς καταπτώσεως, ἣτις μαστίζει τὴν Σουηδίαν, εἶναι τὸ γεγονός, ὅτι αὕτη ἐνόησκειται εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ λήβῃ δραστικὰ ἀστυνομικὰ μέτρα κατὰ τῶν διαρρηκτῶν, κλεπτῶν, τοξικομανῶν καὶ ποικίλων ἄλλων ἐγκληματιῶν. Εἰς μίαν ἀνακοίνωσίν τῆς ἡ σουηδικῆ ἀστυνομία παραγγέλλει χαρακτηριστικῶς τὰ ἑξῆς: «Τοποθετήσατε κλειδαριεὺς καὶ ἀλυσίδες ἀσφαλείας εἰς τὰς θύρας, καὶ μὴ τὰς ἀνοίγεται ποτὲ εἰς τοὺς ἀγνώστους, ὅσον καλοντυμένοι καὶ εὐγενεῖς ἂν φαίνονται οὗτοι». Ἀνάλογοι ὁδηγίαι δίδονται καὶ πρὸς τοὺς περιηγητὰς. Καὶ ταῦτα, διότι «πλήθος παραστρατημένων Σουηδῶν, ἰδίως νέων, ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ νὰ ἀποκτήσουν περισσότερα χρήματα διὰ τὰς ἀσότητας των καὶ τὰ ναρκωτικά, ληστεύουν οἰκίας καὶ ἄτομα, μὴ διστάζοντες νὰ φθάσουν μέχρι τραυματισμῶν καὶ φόνων». Ὅπως δὲ ἀποκαλύπτει ὁ δημοσιογράφος Jacobson, «τὰ περισσότερα ἐγκλήματα διαπράττονται ἀπὸ ἀηλίλους, τῶν ὁποίων οἱ γονεῖς σπανίως ἀσχολοῦνται μὲ τὰ παιδιὰ των».

Ταῦτα ἀποδεικνύουν διὰ μίαν ἀκόμη φορᾶν, ὅτι ἡ χαρακτηρίζουσα τὴν Σουηδίαν ὑλικὴ εὐημερία δὲν εἶναι ἰκανὴ νὰ ἀναπληρώσῃ τὴν ἑλλειψιν τῆς χριστιανικῆς ἀγωγῆς. Ἐπὶ πλεόν γίνεται φανερόν πόσον μνωπάξουν Ἕλληνές τινες δημοσιογράφοι ἢ ἐπισκέπται, ὅταν ἐξυμνοῦν τὴν Σουηδίαν ὡς ἐπίγειον παράδεισον καὶ ὡς χώραν τῆς ἀχαλνώτου ἐλευθερίας.

Τὸ Συνέδριον Δημάρχων.

Τὸ συγκληθὲν πρὸ ἡμερῶν εἰς Ἀθήνας ἑκτακτικὸν Πανελλήνιον Συνέδριον τῶν Δημάρχων καὶ Κοινοταρχῶν τῆς χώρας δίδει μίαν ἀκόμη ἀφορμὴν καὶ εἰς τοὺς ἐκπροσώπους τοῦ θεσμοῦ τῆς Αὐτοδιοικήσεως καὶ εἰς τὸ Κράτος νὰ συνειδητοποιήσουν βαθύτερον τὰς ἀρχάς, ἐπὶ τῶν ὁποίων πρέπει νὰ βασιζονται αἱ σχέσεις μεταξὺ τοῦ θεσμοῦ τούτου καὶ τοῦ Κράτους. Εἶναι γεγονός ὅτι ἕως τοῦδε αἱ σχέσεις αὗται δὲν ὑπῆρξαν ἐποικοδομητικαὶ μὲ ἀποτέλεσμα ἡ Αὐτοδιοίκησις νὰ χωλαίῃ καὶ νὰ μὴ ἀποδίδῃ ἀκόμη καὶ εἰς στοιχειώδεις ὑποχρεώσεις τῆς. Τὰ αἴτια πρέπει νὰ ἀναζητηθοῦν καὶ εἰς τὰς δύο πλευράς. Τὰ καθήκοντα τοῦ κράτους εἶναι τὰ μεγαλύτερα. Ἀλλὰ καὶ οἱ δημοτικοὶ καὶ κοινοτικοὶ ἀρχόντες δέον ν' ἀντιληφθοῦν, ὅτι οὐσιώδες μέρος τῆς εὐθύνης διὰ τὴν μὴ προαγωγήν τῆς λειτουργίας καὶ τῆς ἀποδόσεως τοῦ θεσμοῦ ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι ἐνιοὶ ἐξ αὐτῶν συγχέουν τὴν ἀποστο-

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ίερά Σύνοδος

ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ

Ἡ Ίερά Σύνοδος κατὰ τὴν σημερινὴν Αὐτῆς συνεδρία (16-6-1966) ἀπαφάσισεν, ὅπως ἀποδεχθῆ τὴν πρότασιν τῆς Κυβερνήσεως περὶ τῆς συστάσεως μικτῆς Ἐπιτροπῆς ἐκ Σεβασμιωτάτων Συνοδικῶν Ἀρχιερέων καὶ Ὑπουργῶν ὑπὸ τὴν Προεδρείαν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος καὶ Προέδρου τῆς Ίερᾶς Συνόδου κ.κ. Χρυσσοτόμου πρὸς ἐξεύρεσιν τρόπου λύσεως τοῦ ἐκκρεμοῦντος Ἐκκλησιαστικοῦ ζητήματος.

Ἡ Ίερά Σύνοδος ὠρισε πρὸς τοῦτο Μέλη τῆς ἐν λόγῳ Ἐπιτροπῆς τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Συνοδικούς Συνέδρους, Ἡλείας κ. Γερμανόν, Μαρωνείας κ. Τιμόθεον καὶ Κοζάνης κ. Διονύσιον.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 16ῃ Ἰουνίου 1966

Ἐκ τοῦ Γραφείου τῆς Ἱ. Συνόδου

Ἀποστολικὴ Διακονία

ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΤΗΧΗΤΙΚΗΝ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑΝ

Ἐν μέσῳ ἀτμοσφαιρας θρησκευτικῆς ἐξάρσεως καὶ σεμνότητος τὸ Σάββατον 7ην Μαΐου καὶ ὥραν 6. μ.μ. ἐγένετο ἡ καθιερωθεῖσα τελετὴ ἐπὶ τῇ λήξει τῶν μαθημάτων τῆς ἐφετεινῆς σειρᾶς τοῦ παρὰ τῇ Ἀποστολικῇ Διακονίᾳ λειτουργοῦντος ἀπὸ ἐτῶν Φροντιστηρίου ὑποψηφίων Κατηχητῶν καὶ Κατηχητριῶν εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν αὐτῆς. Εἰς τὸ Κατηχητικὸν αὐτὸ Φροντιστήριον τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὴν περίοδον 1965-66 ἐνεγράφησαν 200 ἐν συνόλῳ φοιτηταί, φοιτήτριαι καὶ ἀπόφοιτοι Γυμνασίου, παρηκολούθησαν δὲ τακτικῶς καὶ ἔλαβον πτυχίον οἱ 170.

Τὴν τελετὴν ἐτίμησαν διὰ τῆς παρουσίας των ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἡλείας κ. Γερμανός, ὡς ἐκπρόσωπος τῆς

λὴν των μετὴν πολιτικὴν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον μόνον ζημίας ἡμπορεῖ νὰ ἀποφέρῃ εἰς τὸν θεσμόν.

Ἔργων μνημειῶδες.

Μετὴν αὐτὴν ὡς πάντοτε ἐκδοτικὴν καλαισθησίαν, ἐντυπωσιακὴν εἰκονογράφειν καὶ ἐξαιρετικὴν ποιότητα εἰς τὰ περιεχόμενα, ἐκινλοφόρησε πρὸς ἡμερῶν ὁ 8ος τόμος τῆς «Θρησκευτικῆς καὶ Ἡθικῆς Ἐγκυκλοπαιδείας», ἔργον τὸ ὁποῖον τιμᾷ διεθνῶς τὴν χώραν μας. Ἐκ τῶν ἄρθρων τοῦ τόμου τούτου, τὰ ὁποῖα εἶναι μοναδικῆς πληρότητος εἰς τὰ ἀντίστοιχα ἐκδοτικὰ χρονικά, σημειοῦμεν τὰ ἐξῆς: Κωνσταντῖνος ὁ Μέγας, Κωνσταντῖνος ὁ Παλαιολόγος, Λαύρα Μεγίστη, Λένιν, Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου Μακάριος, Μάρξ, Ὅσιος Μελέτιος, Μελέτιος Μεταξάκης, Μεθόδιος Ὁλόμπου, Μνημόσυνα, Μοιχεῖα.

Τὸ ἔργον προγραμματισμένον διὰ 12 τόμους, πλησιάζει πλέον πρὸς τὸ τέλος του, ὑπὸ τὰς εὐλογίας καὶ μετὴν συμπαραστάσιν τῆς Ἐκκλησίας μας. Ἡ εὐδωσίς του, παρὰ τὰς οἰκονομικὰς δυσκολίας, τὰς ὁποίας συνήρτησεν, εἶναι μὴ ἀποδείξει τῆς ἐπιτυχίας τοῦ σκοποῦ του. Ἡ «Θρησκευτικὴ καὶ Ἡθικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία» θὰ ἀποτελέσῃ σημαντικὸν σταθμὸν εἰς τὰ νεοελληνικὰ Χριστιανικὰ Γράμματα.

Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσσοτόμου, ὁ Πανοσιολ. Γεν. Δ/ντῆς τῆς Ἀπ. Διακονίας καὶ πλείστοι ἄλλοι κληρικοί καὶ λαϊκοὶ Θεολόγοι, διδάξαντες εἰς τὸ ἐν λόγῳ Φροντιστήριον.

Ἐν ἀρχῇ ἀνεπέμφθη εὐχαριστήριος δέσις πρὸς τὸν Φωτοδότην Κύριον διὰ τὴν πλουσίαν εὐλογίαν ἣν ἐχορήγησε καὶ κατὰ τὸ διαρρεῦσαν ἔτος εἰς τὴν ἀθόρυβον μὲν ἀλλὰ σπουδαίαν καὶ θεάρεστον αὐτῆν πνευματικὴν προσπάθειαν.

Ἡ χορδία τοῦ Θεολογικοῦ Οἰκοτροφείου μετὰ τῶν Κατηχητῶν καὶ Κατηχητριῶν ἐψάλλε μελωδικώτατα τοὺς ἐκκλησιαστικούς ὕμνους καὶ τὰ τροπάρια τῆς γενομένης δέσεως, δημιουργήσασα οὕτω μίαν ἀτμόσφαιραν ὄντως ἱερᾶν καὶ ἐπιβλητικῆν.

Ἀκολουθῶς ἀνῆλθεν εἰς τὸ βῆμα καὶ ὠμίλησε καταλλήλως πρὸς τοὺς ἀποφοιτῶντας Κατηχητὰς καὶ Κατηχητρίδας ὁ Διευθύνων τὸ Κατηχ. Φροντιστήριον Πανοσιολ. Ἀρχιμ. κ. Θεολ. Φραγκιάδης, ὅστις ἐξῆρε ἰδιαίτερος τὴν ὑψίστην ἀποστολὴν καὶ ἱερωτάτην διακονίαν τοῦ Κατηχητικοῦ κατὰ τὴν σημερινὴν ἰδίως ἐποχὴν, ἀναφερθεὶς εἰς τὸν πνευματικὸν ὀπλισμὸν δι' οὗ πρέπει οὗτος νὰ εἶναι ἐφωδιασμένος, διὰ νὰ ἐπιτύχῃ εἰς τὸ ἔργον του καὶ νὰ νικήσῃ εἰς τὴν πνευματικὴν αὐτῆν μάχην εἰς τὴν ὁποίαν τὸν ἐπιστρατεύει ἡ Ἐκκλησία.

Ἐν συνεχείᾳ ὁ ἐκ τῶν ἀποφοιτῶν τοῦ Φροντιστηρίου κ. Π. Χριστοδουλίδης, διερμηνεύων καὶ τὰ αἰσθήματα ὅλων τῶν συναδελφῶν του, ἠυχάριστησε δεόντως πάντας τοὺς κοπιάσαντας διὰ τὸν πνευματικὸν καταρτισμὸν αὐτῶν ὡς Κατηχητῶν, ὑποσχεθεὶς ἀφοσίωσιν καὶ ζήλον εἰς τὴν ἐπιτέλεισιν τῆς Κατηχητικῆς των διακονίας καὶ εκπλήρωσιν τῶν προσδοκιῶν τῆς μητρὸς Ἐκκλησίας.

Κατόπιν ὁ Πανοσιολ. Γεν. Δ/ντῆς τῆς Ἀπ. Διακονίας Ἀρχιμ. κ. Παντελεήμων Μπαρδάκος, ἀφοῦ ἀνέγνωσε τὴν ὑπὸ τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Χρυσσοτόμου ἀποσταλείσαν ἐπιστολὴν, δι' ἣς ἀπονέμει τὰς πατρικὰς Αὐτοῦ εὐλογίας καὶ εὐχεται εἰς πάντας, «τοῖς εὐσεβέσι Κατηχηταῖς καὶ Κατηχητρίαις τὴν ἐν Κυρίῳ πρόοδον καὶ ἐφαρμογὴν ἐν τῷ βίῳ αὐτῶν τῶν διδασκομένων θεῶν ἐντολῶν καὶ σωτηρίων παραγγελμάτων», δι' ἐμπνευσμένης προσλαλιάς προσεφώνησε τοὺς νέους Κατηχητὰς καὶ Κατηχητρίδας, ὑπομνήσας εἰς αὐτοὺς τὴν ἠθικὴν κρίσιν ἣν διέρχεται σήμερον ἡ νεολαία καὶ τὴν βαρυτάτην εὐθύνην ὅλων ἐκείνων, οἵτινες ἀσχολοῦνται μετὴν διαπαιδαγῶγῃσιν αὐτῆς, μετὰ τῶν ὁποίων πρωτεύουσαν θέσιν κατέχουν οἱ εὐσεβεῖς καὶ ζηλωταὶ Κατηχηταί.

Τέλος ἀνῆλθεν εἰς τὸ βῆμα καὶ ἐκλείσει τὴν σεμνὴν αὐτὴν ἑορτὴν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἡλείας κ. Γερμανός, ὅστις διαβιβάσας κατ' ἀρχὴν τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῆς τε Ἀγίας καὶ Ἱ. Συνόδου καὶ τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν, ὡς ἐκπρόσωπος αὐτῶν, ἐξῆρε πρεπόντως τὴν μεγάλην ἀξίαν τοῦ Κατηχ. Σχολείου, ὡς καὶ τὴν τεραστίαν ἠθικὴν, θρησκευτικὴν καὶ κοινωνικὴν ἐπίδρασιν, ἣν ἐξασκεῖ τοῦτο εἰς τὸν ὄρθον καὶ χριστιανοπρεπῆ φρονηματισμὸν τῶν νέων. Ἀναφερθεὶς ἰδιαίτερος ὁ Σεβασμιώτατος εἰς ὠρισμένα ἐκ τῆς πολυετοῦς πείρας του γεγονότα, ἐτόνισε λίαν εὐστόχως τὴν βαθυτέραν ψυχικὴν καλλιέργειαν, ἣτις ἐπιτελεῖται εἰς τὰς καρδίας τῶν νέων διὰ τοῦ Κατηχ. Σχολείου. Πρὸς τούτοις συγχαρεῖς τὸν τε Γεν. Δ/ντὴν τῆς Ἀπ. Διακονίας Πανοσ. Ἀρχιμ. κ. Π. Μπαρδάκον, ὡς καὶ ἅπαντας τοὺς κοπιάσαντας εἰς τὸ ἔργον αὐτὸ τῆς Κατηχ. διακονίας, ἠυχῆθη εἰς ὅλους τοὺς παρισταμένους τὴν θεῖαν ἐνίσχυσιν καὶ εὐλογίαν, πλουσίαν δὲ ἐν Χριστῷ καρποφορίαν ἐπ' ἀγαθῶ τῆς μαθητιώσεως νεολαίας καὶ δόξαν τῆς Μητρὸς ἡμῶν Ἐκκλησίας.

Εἶθε ὁ οὐράνιος Δομήτωρ τῆς Ἐκκλησίας νὰ εὐλογῇ πλουσίως τὸ Κατηχ. αὐτὸ Φροντιστήριον, τοῦ ὁποίου σκοπὸς καὶ ἔργον δὲν εἶναι ἄλλο τι παρὰ ἡ δημιουργία ἱκανῶν καὶ φωτισμένων στελεχῶν καὶ ζηλωτῶν συνεργατῶν εἰς τὸν λεπτότατον καὶ σπουδαιότατον τομέα τῆς Ἱερᾶς Ὁρθόδοξου Κατηχίσεως, ἣτις ἀποτελεῖ τὴν βᾶσιν καὶ τὸν θεμέλιον

λίθων τῆς Ἑλληνοχριστιανικῆς διαπαιδαγωγήσεως τῶν νέων μας.

Ἄρχιμ. Θ.Φ.

Ἱερά Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομος κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα ἀπὸ τῆς 11ης μέχρι τῆς 26ης Ἰουλίου 1966 ἔχοροστάτησεν εἰς διαφόρους ἱεροὺς ναοὺς Ἀθηνῶν, προήδρευσε τῶν συνεδριῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τῶν Διοικητικῶν Συμβουλίων διαφόρων Ἐκκλησιαστικῶν Ὄργανισμῶν, συνειργάσθη μετὰ Σεβασμιωτάτων Ἀρχιερέων, ἐδέχθη εἰς ἀκρόασιν διαφόρους ἐπιτροπὰς καὶ ἄτομα κ.λ.π. Οὕτω:

Ἐχοροστάτησε: Τῆ 12ῃ Ἰουλίου εἰς τὴν ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ Ἀθηνῶν τελεσθεῖσαν θείαν Λειτουργίαν.

Προήδρευσε: Τῆ 14ῃ Ἰουλίου τῆ συνεδρίας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου.

— Τῆ 15ῃ Ἰουλίου τῆς συνεδρίας τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ο.Δ.Ε.Π.

— Τῆ 16ῃ Ἰουλίου τῆς συνεδρίας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου.

— Τῆ 17ῃ Ἰουλίου τῆς συσκέψεως διὰ τὴν ρύθμισιν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ζητήματος, τῆς ὁποίας μετέσχον οἱ Σεβασμιώτατοι Μητροπολίται Ἡλείας κ. Γερμανός, Μαρωνείας κ. Τιμόθεος καὶ Σερβίων καὶ Κοζάνης κ. Διονύσιος, ὁ ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως κ. Ἀθανασιάδης Νόβας, ὁ ὑπουργὸς τοῦ Συντονισμοῦ κ. Μητσοτάκης καὶ ὁ ὑπουργὸς Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Ἐρησκειμάτων κ. Ἀλλαμανῆς.

— Τῆ 18ῃ Ἰουλίου τῆς Συνδικτικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τοῦ περιόδικου «Ἐκκλησία».

— Τῆ 20ῃ Ἰουλίου τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ο.Δ.Ε.Π.

— Τῆ 21ῃ Ἰουλίου τῆς συνεδρίας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου.

— Τῆ 23ῃ Ἰουλίου τῆς συνεδρίας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τὸ δὲ ἀπόγευμα τῆς ἰδίας ἡμέρας τῆς συσκέψεως διὰ τὴν ρύθμισιν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ζητήματος, τῆς ὁποίας μετέσχον οἱ Σεβασμ. Συνδικτικοὶ Σύνεδροι Ἡλείας κ. Γερμανός, Μαρωνείας κ. Τιμόθεος καὶ Σερβίων καὶ Κοζάνης κ. Διονύσιος, ὁ ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως κ. Ἀθανασιάδης Νόβας, ὁ ὑπουργὸς Συντονισμοῦ κ. Μητσοτάκης καὶ ὁ ὑπουργὸς Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Ἐρησκειμάτων κ. Ἀλλαμανῆς.

— Τῆ 24ῃ Ἰουλίου τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ὀρφανοτροφείου Βουλιαγμένης.

Παρέστη: Τῆ 11ῃ Ἰουλίου εἰς τὴν δεξίωσιν τῆς Βρετανικῆς Πρεσβείας ἐπὶ τῆ ὀνομαστικῆ ἑορτῇ τῆς Α.Μ. τῆς Βασίλισσας Ἐλισάβετ.

Συνειργάσθη: Τῆ 15ῃ Ἰουλίου ἐν τῷ πολιτικῷ Γραφείῳ μετὰ τοῦ Ἐξοχωτάτου Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως κ. Στεφ. Στεφανοπούλου διὰ τὴν τακτοποίησιν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ζητήματος.

Ἐδέχθη: Τῆ 11ῃ Ἰουλίου τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας κ. Γεώργιον, Δημητριάδος κ. Δαμασκηνόν, Σερβίων καὶ Κοζάνης κ. Διονύσιον, Ἱερισσοῦ, Ἁγίου Ὁρους καὶ Ἀρδαμερίου κ. Παῦλον, Κεφαλληνίας κ. Προκόπιον καὶ Καλαβρίας κ. Αἰμιλιανόν, τὸν πρόεδρον τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ κ. Γεωργακόπουλον, τὸν ἡγούμενον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Πετράκη πανοσ. ἀρχιμ. Χαρ. Βασιλόπουλον, τὸν στρατηγόν κ. Παναγόπουλον καὶ τὸν ἐξ Ἀμερικῆς καθηγητὴν κ. Ντερβίσην.

— Τῆ 13ῃ Ἰουλίου τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Κίτρους κ. Βαρνάβαν, Σύρου καὶ Τήνου κ. Δωρόθεον, τὸν Διευθυντὴν τοῦ Πνευματικοῦ Φροντιστηρίου Κληρικῶν Ἑλλάδος πανοσ. ἀρχιμ. Χρυσόστομον Γιαλούρη, τὸν Γενικὸν Διευθυντὴν τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας πανοσ. ἀρχιμ. Παντελεήμονα Μπορδάκον, τὸν Ἱερέα τοῦ ἐν Τροιζίνι τοῦ Πόρου Ναυτικοῦ Προγυμναστηρίου πανοσ. ἀρχιμ. Διονύσιον Μπαϊρακτάρη, τὸν καθηγητὴν τῆς Ριζαρείου Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς κ. Τιμαγένην καὶ τὸν ἱατρὸν κ. Διαμαντίδη.

— Τῆ 15ῃ Ἰουλίου τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Μαν-

τινείας καὶ Κυνουρίας κ. Θεόκλητον, τὸν καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ κοσμήτορα τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς κ. Γεράσιμον Κονιδάρην καὶ τὸν ἡγούμενον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Πεντέλης πανοσ. ἀρχιμ. Γεώργιον Προκόπην.

— Τῆ 16ῃ Ἰουλίου τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Θεσσαλονικῆς κ. Παντελεήμονα καὶ Διδυμοτείχου καὶ Ὁρεστιάδος κ. Κωνσταντίνου.

— Τῆ 18ῃ Ἰουλίου τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Φθιώτιδος κ. Δαμασκηνόν, τὸν Δήμαρχον Βύρωνος μετὰ τοῦ Ἀντιπροέδρου προσφύγων κ. Μελέδ, τὸν καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονικῆς κ. Εὐάγγελον Θεοδώρου καὶ τὸν Διευθύνοντα Σύμβουλον τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. κ. Ζαφ. Κέπετζην.

— Τῆ 20ῃ Ἰουλίου τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Συμβούλιον τοῦ Ἁγίου Ἐλευθερίου Ἀρεῶς, τὸν πανοσ. ἀρχιμ. τοῦ Ἀσύλου Ἁγίου Ἀνδρέου, κ. Τζοβλᾶν καὶ τὸν μηχανικόν κ. Ραφτόπουλον.

— Τῆ 22ῃ Ἰουλίου, παρουσίᾳ τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν Ἡλείας κ. Γερμανοῦ, Μαρωνείας κ. Τιμοθέου καὶ Σερβίων καὶ Κοζάνης κ. Διονύσιου, τὸν τέως ἀρχιγραμματέα τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν κ. Visser t' Hooft καὶ τὸν νέον ἀρχιγραμματέα τοῦ ἐν λόγῳ Συμβουλίου κ. Blacke.

— Τῆ 24ῃ Ἰουλίου τὸν ἡγούμενον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Πεντέλης πανοσ. ἀρχιμ. Γεώργιον Προκόπην, τὸν προϊστάμενον τῆς Νομικῆς Ὑπηρεσίας τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. κ. Σταυρόπουλον καὶ τὸν Διευθυντὴν Ἐρησκειμάτων τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Παιδείας κ. Γιανναράν.

— Τῆ 25ῃ Ἰουλίου τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Ἱερισσοῦ, Ἁγίου Ὁρους καὶ Ἀρδαμερίου κ. Παῦλον.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ἘΚΚΛΗΣΙΑΝ,

Κύριε Διευθυντά,

Μετὰ πολλοῦ τοῦ ἐνδιαφέροντος παρηκολουθήσαμεν τὰ τῆς γενομένης ἐν τῇ Ἀρχιεπισκοπῇ φιλόφρονος ὑποδοχῆς τοῦ τε ἀποχωρήσαντος ἐκ τῆς Γενικῆς Γραμματείας τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν Δόκτορος Visser t' Hooft καὶ τοῦ διαδόχου αὐτοῦ Δόκτορος Blake, ἐσχολιάσαμεν δεόντως τὴν βαθυστάχαστον πρὸς αὐτοὺς προσφώνησιν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν, ὅστις εἰς εἰδικὴν παράγραφον ταύτης ἐτόνισεν ὅτι ἡ συμμετοχὴ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν εἶναι αὐστηρῶς περιωρισμένη ἐντὸς τῶν πλαισίων τῆς περιφημοῦ ἐγκυκλίου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἐν τῇ ὁποίᾳ σαφῶς ὀρίζεται, ὅτι ἡ συνεργασία ἡμῶν ἀφορᾷ καὶ ἀποβλέπει μόνον εἰς τὴν ἐν πνεύματι χριστιανικὴν κοινὴν δράσιν τῶν Ἐκκλησιῶν ἐν τῷ κοινωφελῇ πεδίῳ, οὐχὶ δὲ ἐν τοῖς δογματικοῖς ζητήμασιν, ἐν οἷς αὐστηρῶς ἀπαγορεύεται ἡ ἐξέτασις καὶ ἀνάπτυξις τῆς δογματικῆς διδασκαλίας τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας, ἥτις διδασκαλία δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑποβληθῇ εἰς ἐξέτασιν ἐν περιβάλλοντι ἄλλοδόξῳ).

Ἀλλὰ παραδόξως ἠκούσαμεν τὸν δόκτορα τοῦτον, ἐν τῇ εἰς τὴν Γαλλικὴν ἀπαντήσῃ αὐτοῦ πρὸς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον, ἐκφράζοντα τὴν χαρὰν αὐτοῦ, ὅτι καὶ ἡ ἀγία ἡμῶν Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία προσχωρεῖ βαθμηδὸν εἰς τὴν Οἰκουμενικότητα. Αὐθαίρετος καὶ ἀνιστόρητος ἡ κρίσις αὕτη καὶ ὡς τοιαύτη ἀποκρούεται παρ' ἡμῶν, ὡς ὀθνεῖα καὶ ὡς διαβολικὸν κατασκευάσμα προπαγανδιστῶν, ἀποσκοποῦν νὰ παρα-

σύρη τούς άγνωστους τούς δολίους σκοπούς τών προπαγανδιστών.

Τό θέμα τής Οικουμενικότητας εΐδομεν εύτυχώς νά πατάσεται έν δημοσιευθέντι άρθρω τής φίλης «Έκκλησίας», και εις τούτο παραπέμπομεν τόν έπισήμως μέν άλλ' έγκρίτως όμιλήσαντα Δόκτορα Hooft, όστις και άλλοτε έφωράθη έπιδιόκων νά παρασύρη τά μέλη τού Παγκοσμίου Συμβουλίου τών Έκκλησιών εις δημιουργίαν πανεκκλησίας, νέου εΐδους δηλαδή Παπισμού.

Τοιαύται γνώμαι και προσπάθειαι καθαρώς προπαγανδιστικά διαρρήδη άποκρούονται υπό τής Όρθόδοξου ήμών Έκκλησίας. Ταύτα ίνα μη έπηρεάζηται ό Όρθόδοξος κόσμος και περιπλέκηται εις τά δικτυα τών ιδιοτελών όργανώσεων.

Έν Άθήναις, 25.9.1966

Μετά τιμής
Α. Κ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ίερά Μητρόπολις Καλαβρύτων και Αιγιαλείας

Στερουμένης τής ένορίας Ρωγών, Βάλτσης, Μυγδαλιές, Καμινιών τακτικού Έφημερίου, καλούμεν τούς βουλομένους νά καταλάβωσι τήν θέσιν ταύτην και έχοντας τά νόμιμα και κανονικά προσόντα, όπως έντός μηνός από τής δημοσιεύσεως τής παρούσης εις τό περιοδικόν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», υποβάλωσιν ήμίν τά υπό τού άρθρου 48 τού άναγκαστικού Νόμου 2200 (περί Ί. Ναών και Έφημεριών) προβλεπόμενα πιστοποιητικά, καθ' όσον μετά ταύτα θέλομεν προβή εις τήν άνακήρυξιν τών υποψηφίων.

Αίγιον τή 13.6.1966

† Ό Καλαβρύτων και Αιγιαλείας ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Στερουμένης τής ένορίας Δουμενών, Προφ. Ήλιού, Ποντιά, Τρικλείστρας τακτικού Έφημερίου, καλούμεν τούς βουλομένους νά καταλάβωσι τήν θέσιν ταύτην και έχοντας τά νόμιμα και κανονικά προσόντα, όπως έντός μηνός από τής δημοσιεύσεως τής παρούσης εις τό περιοδικόν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», υποβάλωσιν ήμίν τά υπό τού άρθρου 48 τού άναγκαστικού Νόμου 2200 (περί Ί. Ναών και Έφημεριών) προβλεπόμενα πιστοποιητικά, καθ' όσον μετά ταύτα θέλομεν προβή εις τήν άνακήρυξιν τών υποψηφίων.

Αίγιον τή 13.6.1966

† Ό Καλαβρύτων και Αιγιαλείας ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Χαλκίδος

Έχοντας υπό όψιν τά άρθρα 46 και 47 τού Α.Ν. 2200/40 περί Ίερών Ναών και έφημεριών καλούμεν τούς βουλομένους και έχοντας τά νόμιμα και κανονικά προσόντα όπως έντός μηνός από τής δημοσιεύσεως τής παρούσης εις τό Δελτίον «Έκκλησία» υποβάλωσιν εις τήν Ί. Μητρόπολιν Χαλκίδος τά υπό τού Νόμου όριζόμενα πιστοποιητικά πρός κατάληψιν τής χηρευούσης θέσεως τακτικού έφημερίου τού Ί. Ναού Άγίου Ιωάννου Ατταλής.

Έν Χαλκίδι τή 14 Ίουνίου 1966

† Ό Χαλκίδος ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Σερρών και Νιγρίτης

Έχοντας υπό όψει τά άρθρα 46, 47 και 48 τού υπό άριθ. 2200/40 Α.Ν. (περί Ίερών Ναών και Έφημεριών) ως έτροποποιήθησαν μεταγενεστέρως καλούμεν τούς κεκτημένους τά νόμιμα και κανονικά προσόντα και επιθυμούντας όπως καταλάβωσι μίαν τών άκολούθων όργανικών θέσεων: 1) Βαμβακούσης, 2) Έλαιώνος, 3) Ζερβωχίου, 4) Καστρίου, 5) Κεφαλοχωρίου, 6) Κυδωνιών, 7) Κάτω Λευκώνας, 8) Μονοβρύσεως, 9) Οινόσης, 10) Άνω Όρεινής, 11) Όρεσκείας, 12) Νέας Σεβαστείας, 13) Σουκιάς, 14) Άγίας Έλένης, 15) Άνω Βροντούς, 16) Κωνσταντινάτου, 17) Δίμνης, 18) Μαυρούδας, 19) Κάτω Όρεινής, 20) Παραλιμνίου, 21) Χριστού, 22) Λαχανά, 23) Άνω Καμήλας, 24) Καρπερής, 25) Νέου Σκοπού και 26) Μονοκκλησιάς, ίνα έντός μηνός από τής δημοσιεύσεως τής παρούσης εις τό περιοδικόν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» υποβάλωσιν ήμίν τάς αίτήσεις αυτών μετά τών σχετικών δικαιολογητικών.

Έν Σέρραις τή 17η Ίουνίου 1966

Έντολή τού Σεβ. Τοποτηρητού

Ό Πρωτοσύγγελλος

Άρχιμ. ΕΥΓ. ΜΑΡΤΥΓΑΚΗΣ

Ίερά Μητρόπολις Μαρωνείας

Έχοντας υπό όψει τάς διατάξεις τών άρθρων 46 και 47 τού Α.Ν. 2200/40 (Περί Ίερών Ναών και Έφημεριών) καλούμεν τούς βουλομένους και έχοντας τά νόμιμα και κανονικά προσόντα, όπως καταλάβωσι τάς κενάς όργανικές έφημεριακάς θέσεις τών Ένοριών: 1) Ί. Ναού Άγίου Άθανασίου Κοσμιού, 2) Ί. Ναού Αναλήψεως Αετοκορυφής, 3) Ί. Ναού Άγ. Τριάδος Μεσοχωρίου, 4) Ί. Ναού Κοιμ. Θεοτόκου Άετολόφου, 5) Ί. Ναού Άγίου Δημητρίου Ν. Σάντας και 6) Άγ. Κων/νου και Έλένης Διαλαμπής, ίνα υποβάλωσιν ήμίν, έντός μηνός από τής δημοσιεύσεως τής παρούσης, σχετικήν αίτησιν μετά τών άπαιτουμένων δικαιολογητικών, προκειμένου νά προβώμεν εις τήν άνακήρυξιν τών υποψηφίων.

Έν Κομοτηνή τή 21η Ίουνίου 1966

† Ό Μαρωνείας ΤΙΜΟΘΕΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Μυτιλήνης

Κ Λ Η Σ Ι Σ

Πρός

τόν Ίερομόναχον Θεόκλητον Σταύρου
Άδελφόν τής Ί. Μονής Ύψηλου
(άγνώστου διαμονής)

Καλείσαι όπως έμφανισθής ένώπιον τού Έπισκοπικού Δικαστηρίου τής Ίεράς Μητροπόλεως Μυτιλήνης τήν 8ην Αύγούστου 1966 ήμέραν Δευτέραν και ώραν 10ην π.μ. ίνα δικασθής επί κατηγοριών δι' άς ένρηγήθησαν ένορκοι άνακρίσεις. Είς περίπτωσιν μη έμφανίσεώς σου θέλεις δικασθή έρήμην.

Έν Μυτιλήνη τή 17η Ίουνίου 1966

Ό Πρόεδρος

τού Έπισκοπικού Δικαστηρίου
† Ό Μυτιλήνης ΙΑΚΩΒΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ

Ά λ ε ξ ά ν δ ρ α ς Μ ε λ ά, Τί είναι και τί προσφέρει εις τόν έλληνικόν λαόν ή Βασιλική Πρόνοια, (Όμιλία ή όποία έγινε εις τήν Έταιρεία των Φίλων τού Λαού). Άθήναι 1966, σελ. 19.

Ἡ ἀγάπη ἀποτελεῖ τὴν οὐσίαν τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς δὲν ζητεῖ ὅμως ἀφηρημένην καὶ θεωρητικὴν ἀγάπην, ἀλλὰ ἐνεργὸν τοιαύτην, ἐκδηλουμένην δι' ἔργων ἀγαθῶν πρὸς τὸν πλησίον.

Ἰδρυμα δὲ ἐνεργοῦ ἀγάπης πρὸς τὸν χειμαζόμενον πλησίον εἶναι ἡ Βασιλικὴ Πρόνοια. Ἡ ἔξοχος φιλανθρωπικὴ καὶ ἐθνωφελὴς δράσις τοῦ Ἰδρύματος αὐτοῦ ἐκτίθεται μὲ σαφήνειαν, παραστατικὴν καὶ γλαφυρότητα εἰς τὸ μετὰ χειρας βιβλίον τῆς κ. Ἀλεξάνδρας Μελά. Ὁ ἀναγνώστης τοῦ ὀλιγοσελίδου βιβλίου τούτου μένει κυριολεκτικῶς κατάπληκτος πρὸ τοῦ μεγέθους τοῦ ἐπιτελεσθέντος καὶ ἐπιτελουμένου φιλανθρωπικοῦ ἔργου ὑπὸ τῆς Βασιλικῆς Προνοίας, ἡ ὁποία ἰδρύθη τὸ 1947 ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Βασιλέως Παύλου καὶ τῆς Βασιλίσσης Φρειδερίκης μετὰ τὴν ἐπιστροφήν των ἀπὸ μίαν περιοδείαν ἀπὸ τὴν Βόρειον Ἑλλάδα, ἔπου διεπίστωσαν ἰδίους ὄμμασι τὰς καταστροφὰς καὶ τὰς δοκιμασίας πού ἐπέφερε τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὁ συμμοριτοπόλεμος. Ἡ θλιβερὰ αὐτὴ κατάστασις συνεικίνησε βαθύτατα τὴν Βασιλισσάν Μητέρα, ἡ ὁποία τὸν ἐν τῇ φιλοστοργῇ καρδίᾳ αὐτῆς γεγραμμένον νόμον τῆς ἀγάπης μετέτρεψεν εἰς πηγὴν ἀγαθοῦ, ἰδρύσασα τὴν Βασιλικὴν Πρόνοιαν καὶ ἡγηθεῖσα αὐτῆς μὲ πίστιν καὶ ἀφοσίωσιν.

Τὸ πρῶτον σπουδαῖον ἔργον τῆς Βασιλικῆς Προνοίας εἶναι αἱ Παιδοπόλεις, ἔπου εὖρον ἀσφαλὲς καταφύγιον τὰ παιδιὰ τῶν ἀπειλουμένων περιοχῶν, τὰ ὁποῖα διέτρεχον τὸν κίνδυνον νὰ ἀπαχθοῦν ὑπὸ τῶν συμμοριτῶν.

Ἔτερον σπουδαῖον ἔργον τῆς Βασιλικῆς Προνοίας εἶναι τὰ Σπίτια τοῦ Παιδιοῦ, τὰ ὁποῖα ἰδρύθησαν τῇ πρωτοβουλίᾳ τῆς Βασιλίσσης Φρειδερίκης πρὸς παρακολούθησιν τῶν ἐκ τῶν παιδοπόλεων ἐπαναπατριζομένων παιδιῶν εἰς τὰ χωριά των καὶ τὰ ὁποῖα ἀπέβλεπαν εἰς τὴν παροχὴν ὀργανωμένης γενικῆς βοήθειας εἰς τὰ πλέον δεδοκιμασμένα χωριά. Σήμερον λειτουργοῦν Σπίτια τοῦ Παιδιοῦ εἰς 260 ἀκριτικὰ χωριά τῆς Βορείου Ἑλλάδος, ὡς ἐστὶν αἰ πολυτισμοῦ καὶ ἐξυψώσεως τοῦ βιοτικῆς ἐπιπέδου.

Ἄλλος κλάδος δράσεως τῆς Βασιλικῆς Προνοίας εἶναι αἱ Ὁμάδες Βοηθείας Ὑπαίθρου, ἀποτελούμεναι ἐκ 4-6 συνεργειῶν, τὰ ὁποῖα ἐγκαθίστανται εἰς τὰ χωριά ἐπὶ τι χρονικὸν διάστημα καὶ βοηθοῦν εἰς τὴν κατασκευὴν σπιτιῶν, τὴν ἐπισκευὴν τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τῶν σχολείων καὶ τὴν ἐκτέλεσιν μικρῶν κοινωφελῶν ἔργων. Μέχρι σήμερον ἐξυπηρετήθησαν 1489 χωριά.

Σπουδαίας ὑπηρεσίας προσφέρουν καὶ τὰ λεγόμενα Ἀστικὰ Κέντρα, τὰ ὁποῖα ἰδρύθησαν εἰς τὰς Ἀθήνας, τὴν Θεσσαλονίκην, τὸν Βόλον καὶ τὴν Καβάλαν. Ταῦτα ἀποτελοῦν ἐστίας ἀγάπης, στοργῆς καὶ ἀλληλεγγύης πρὸς τοὺς κατοίκους τῶν συνοικισμῶν. Τὰ δὲ ὑπὸ τῆς Βασιλίσσης Μητρὸς ἰδρυθέντα Κέντρα Νεότητος (Ἰωάννινα, Πρωγωνιανή, Φλώρινα, Φιλιάτες) προσφέρουν ὅ,τι λείπει εἰς κάθε ἑλληνόπουλο, τὸ ὁποῖον ἔρχεται εἰς τὴν πόλιν διὰ σπουδᾶς.

Αὐτὴ εἶναι, ἐν ὀλίγαις γραμμαδαῖς, κατὰ τὸ μετὰ

χειρας βιβλίον τῆς κ. Ἀλεξάνδρας Μελά, ἡ ἐνεργητικὴ δράσις τῆς Βασιλικῆς Προνοίας, ἡ ὁποία ἀπεδείχθη ἰδρυμα ἀγάπης πρὸς τὸ παιδί, πρὸς τὸν χειμαζόμενον ἄνθρωπον, πρὸς τὸ Ἔθνος καὶ τὸ Γένος μας.

Ἡ ὑπὸ τῆς Βασιλίσσης Μητρὸς ἰδρυθεῖσα καὶ μέχρι σήμερον θαυμασίως λειτουργοῦσα Βασιλικὴ Πρόνοια, ὡς παρατηρεῖ προσφυῶς ἡ κ. Ἀλεξάνδρα Μελά, «ἔχει πάρει μίαν ἡγετικὴν θέσιν μέσα εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς προνοίας πού ἀσχεῖται εἰς τὸν τόπον μας, διότι ἔχει ἀνοίξει πολλοὺς καινούργιους δρόμους. Δι' αὐτὸ πρέπει ἡ Βασιλικὴ Πρόνοια, παρ' ὅλα πού λέγονται, νὰ συνεχίσῃ τὴν προσφορὰ τῆς καὶ νὰ μὴν ἐπηρεάζεται ἀπὸ τὰ ὅσα λέγονται καὶ βασίζονται εἰς μίαν στενόκαρδῃ ἐρμηνείᾳ κειμένων νόμων».

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

† Ὁ Μαρωνας ΤΙΜΟΘΕΟΣ

† Ὁ Σερβίων καὶ Κοζάνης ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ Κ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

Ναῶν Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν:
Δρχ. 50, 75, 100 ἔτησίως.
Λοιπῶν Ναῶν Ἐπικρατείας: 30 ἔτησίως.
Ἐξωτερικοῦ: δολλάρια 3.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Θεοδοσίου Σπεράντσα, Δὲν εἶναι ἐπιτρεπτόν. Προσφώνησις τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν.

Ἐπὶ τῇ λήξει τῶν μαθημάτων τοῦ Πνευματικῆς Φροντιστηρίου Κληρικῶν Ἑλλάδος.

Εὐαγγελίου Θεοδώρου, Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Θεσσαλονίκης. Λόγος πρὸς φοιτητάς.

Ἀρχιμ. Φιλαρέτου Βιτάλη, ἱεροκέρυκος Ἱ. Μητροπόλεως Νικοπόλεως, Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος καὶ ἡ ἐν Χριστῷ ἀπολύτρωσις.

Τὸ νέον Μητροπολιτικὸν κτίριον τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης.

Μητροπολίτου Καλαβρίας Αἰμιλιανοῦ, Τὰ ἐιρηνικά τῆς Θείας Λειτουργίας.

Παρατηρήσεων στήλη.

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά.

Ἐπιστολαὶ πρὸς τὴν «Ἐκκλησίαν».

Προκηρύξεις.

Βιβλιοκρισία.

ΜΟΝΟΤΥΠΙΚΑ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΑ ΤΣΙΡΩΝΗ
Μενάνδρου 4—Ἀθήναι—Τηλ. 311.121

Ἰπεύθυνος Τυπογραφείου Γεώργιος Σ. Χρυσάφης
Ἰασωνίδου 22 — Σοῦρμενα